

**„CODUL DEONTOLOGIC AL MAGISTRAȚILOR
– ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE”**

*RAPORT FINAL ASUPRA SERIEI DE ȘASE SEMINARII
ORGANIZATĂ DE ABA/CEELI CU FINANȚARE OFERITĂ DE
AGENȚIA STATELOR UNITE PENTRU DEZVOLTARE
INTERNAȚIONALĂ*

- IULIE 2005 -

Acest proiect a fost finanțat prin contractul de cooperare nr. 186-A-00-030010300 încheiat între Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Asociația Baroului American – Inițiativa Juridică pentru Europa Centrală și Eurasia (ABA/CEELI). Opiniile exprimate în lucrarea de față aparțin autorului (autorilor) și nu reflectă neapărat punctul de vedere al USAID.

Mulțumiri:

Calde mulțumiri echipei CEELI/România care a contribuit la pregătirea și organizarea acestor seminarii: Luminița Nicolae, consilier juridic, Ruxandra Costache, consilier juridic, Genoveva Bolea, coordonator de programe, și Adina Edu, administrator financiar; moderatorilor care au condus aceste seminarii – domniile judecătorești Angela Hărăstășanu, Roxana Trif și Alexandru Vasiliu de la Curtea de Apel din Brașov, domnilor președinți ai curților de apel care au găzduit cu generozitate aceste seminarii și, în mod deosebit, participanților la aceste seminarii pentru contribuția extraordinară pe care și-au adus-o la dezvoltarea deontologiei profesionale a judecătorilor din România.

Madeleine Crohn
Director ABA CEELI România

CUPRINS

I. PREZENTARE GENERALĂ	7
II. DISCUȚIILE	13
STUDIILE DE CAZ	13
1. PRIMUL STUDIU DE CAZ	16
2. AL DOILEA STUDIU DE CAZ	18
3. AL TREILEA STUDIU DE CAZ	21
4. AL PATRULEA STUDIU DE CAZ	23
III. DEZBATERILE	27
IV. CONCLUZII	31
ANEXE	33
I. Studii de caz	33
A. Studiul de caz nr. 1	33
B. Studiul de caz nr. 2	35
C. Studiul de caz nr. 3	36
D. Studiul de caz nr. 4	38
II. Materiale de referință distribuite participanților	41
A. Lista materialelor de referință	41
B. Codul deontologic al magistraților (2001)	42
C. Recomandarea Nr. R (94) 12 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei catre statele membre cu privire la independența, eficiența si rolul judecătorilor	53
D. Carta europeană privind statutul judecătorilor	61
E. Carta universală a judecătorului	68

F. Principiile fundamentale ale ONU privind independenta judecătorilor	73
G. Avizele nr. 1 și 2 ale Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni	79
III. Evaluări	111
IV. Chestionare prealabile si ulterioare	114
V.Rezultatele chestionarului suplimentar	118
VI. Comentariile ABA/CEELI asupra proiectelor de revizuire a Codului	122
VII. Codul deontologic al magistraților – aprilie 2005	129

“Deontologia profesională pentru judecători este un fenomen relativ nou în legislație. Această evoluție poate fi explicată în parte prin dezvoltarea puterii judecătorești, creșterea exigențelor publicului privind transparența și creșterea numărului de reclamații împotriva judecătorilor înaintate consiliilor de administrație. Cu toate acestea, instituționalizarea codurilor deontologice pentru magistrați trebuie să se desfășoare fără a limita independența autorității judecătorești. În prezent, se manifestă două tendințe divergente: una este aceea a reinstaurării instituționale și judiciare a acestei independențe; cealaltă este tendința politică de a slăbi independența judiciară prin supunerea acesteia unor valori extra-legale.”

“Cum s-ar putea crea un echilibru între codurile deontologice și independența judecătorească” Judecătorul Yves-Mari Morissette, Curtea de Apel din Quebec, Canada - (2003) 48 Mc Gill Law Journal 297

“Să fie foarte clar: Codurile deontologice constituie instrumente de reflecție pentru categoriile de profesioniști; codurile în sine sunt instrumente de reglementare... Codurile deontologice sunt inspirate de considerente morale, iar consfințirea acestora este inspirată de lege.”

“La déontologie” judecător Eric Maitrepierre, document de curs scris în cadrul Programului Twinning Phare RO/IB/JH/!0 “Continuarea asistenței acordate Institutului Național al Magistraturii (INM) și Școlii Naționale de Grefieri (SNG)”, România – nepublicat

“Dincolo de prevederile relativ rigide ale Codului deontologic, am găsit, printre rânduri, răspunsul la întrebarea mea: pregătirea unui judecător este continuă, implică autocontrol permanent și tinde spre valori morale. În cele

din urmă, succesul în profesiunea noastră vine din capacitatea noastră de a comunica și de a înțelege justițiabilii și de a aplica cu strictețe legea” – “M-a ajutat să devin mai sigur de mine, pentru că acum știu mai bine ce îmi este și ce nu îmi este permis să fac, ce este corect și cum să mă protejiez în diferite situații când cineva poate încerca să-mi încalce independența”.

participanți la seminar

I. PREZENTARE GENERALĂ

Cât sunt de familiarizați judecătorii români cu Codul deontologic al magistraților¹? Sunt aceștia în general de acord cu prevederile acestuia care se referă în primul rând la principiile independenței, demnității profesiei, imparțialității, perfecționării profesionale și conflictelor de interese? Când li se cere să discute situații reale pe care le întâlnesc, consideră aceștia că prevederile Codului, împreună cu cele ale Legii privind organizarea judiciară din 2004² – care prevede responsabilitățile și stipulează sancțiunile pentru abateri disciplinare – oferă o îndrumare corespunzătoare? Sunt de acord cu interpretarea acestora și cu sensul Codului? Și, în fine, Codul ar trebui modificat și, dacă da, în ce mod?

Acestea au fost doar câteva dintre întrebările pe care reprezentanții Asociației Baroului American/Inițiativa Juridică pentru Europa Centrală și Eurasia (ABA/CEELI) din România le-au adresat participanților în cadrul celor șase seminarii organizate la nivel național, pe parcursul a douăsprezece luni, în perioada 2004-2005, cu sprijinul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

O serie similară de cinci seminarii a fost organizată în anul precedent de către CEELI cu sprijinul financiar al Departamentului de Stat al SUA,

---

¹ În februarie 2001, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) a finalizat un proiect de cod deontologic pentru magistrați și a solicitat biroului ABA/CEELI o evaluare comparativă a proiectului. În iunie 2001, ABA/CEELI a înaintat comentariile sale. Codul deontologic al magistraților ("Codul") a intrat în vigoare în octombrie 2001, în urma adoptării acestuia de către CSM.

² Legea nr. 304/2004, împreună cu celelalte două legi (Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii și Legea nr. 303/2004 privind statutul magistraților) a fost adoptată în iunie/iulie 2004, ca parte a unui pachet legislativ privind reforma justiției pentru a se alinia principiilor Uniunii Europene, inclusiv celor privind independența judecătorească, în vederea aderării României la Uniunea Europeană la data de 1 ianuarie 2007.

sub egida Pactului de Stabilitate – Inițiativa Anticorupție (SPAI).³ Organizatorii din cadrul ABA/CEELI au decis să rețină aceeași metodologie pentru seminariile finanțate de către USAID: să utilizeze studii de caz, inspirate din situații reale, cu care judecătorii s-ar putea confrunta în viața profesională cotidiană, să stimuleze dezbaterile și observațiile. Aceștia au apelat de asemenea la aceiași moderatori – judecătorii Angela Hărăstășanu, Roxana Trif și Alexandru Vasiliu – toți de la Curtea de Apel Brașov – care sunt membri ai corpului de formatori al Institutului Național al Magistraturii (INM).

Chiar dacă obiectivele seminariilor au fost aceleași (conform tabelului de la pagina 2), au existat diferențe: începând cu al doilea seminar (Constanța – septembrie 2004), participanții, în cadrul dezbaterilor, au făcut referire la noile legi organice, inclusiv la Legea privind organizarea judiciară, Statutul magistraților și Legea privind Consiliul Superior al Magistraturii, care au intrat în vigoare pe data de 27 septembrie 2004. Potrivit acestor legi, independența magistraților din România a fost confirmată prin transferarea multor prerogative ce erau deținute anterior de către Ministerul Justiției către Consiliul Superior al Magistraturii – inclusiv competența asupra carierei magistraților (accesul în magistratură, evaluarea, promovarea, inițierea acțiunilor disciplinare) și asupra pregătirii profesionale inițiale și continue a magistraților. Noua Lege privind organizarea judiciară a restructurat și ea organizarea instanțelor prin înființarea adunărilor generale ale judecătorilor (pentru a alege membrii CSM, a organiza dezbateri pe teme juridice, a face recomandări asupra proiectelor de legi sau a altor aspecte, în funcție de solicitările CSM).

---

³ Raportul final asupra seminariilor finanțate sub auspiciile SPAI poate fi găsit pe pagina internet a ABA/CEELI: <http://www.abaceeli.org>, în limbile engleză și română.

O PREZENTARE SUCCINTĂ A CELOR ȘASE SEMINARII

OBIECTIVE

- 1) un studiu aprofundat al prevederilor Codului deontologic al magistraților și ale Legii privind organizarea judiciară;
- 2) aplicarea corectă a normelor deontologice la anumite situații concrete;
- 3) stimularea dezbaterilor referitoare la îmbunătățirea legislației actuale privind deontologia profesională;
- 4) stimularea interesului participanților de a deveni formatori ai Institutului Național al Magistraturii.

PROGRAMUL SEMINARIILOR

Craiova (3-4 iunie 2004)

32 de judecători de la Curtea de Apel Craiova, tribunalele din Dolj, Gorj și Mehedinți și judecătoriile din Slatina și Craiova.

➤ **Constanța (7-8 septembrie 2004)**

25 de judecători de la Curtea de Apel Constanța, tribunalele din Constanța și Tulcea și judecătoriile din Constanța, Tulcea, Babadag și Mangalia.

➤ **Iași (21-22 octombrie 2004)**

31 de judecători de la Curtea de Apel Iași, tribunalele din Iași și Vaslui și judecătoriile din Bârlad, Huși, Pașcani și Hârlău.

➤ **București (25-26 noiembrie 2004)**

30 de judecători de la Curtea de Apel București, tribunalele din București, Teleorman, Giurgiu și Călărași și judecătoriile din Bolintin-Vale, Giurgiu și Urziceni.

➤ **Brașov (17-18 februarie 2005)**

18 judecători de la Curtea de Apel Brașov, Tribunalul Covasna

și judecătoriile din Brașov, Sf.Gheorghe și Rupea.

➤ **Suceava (14-15 aprilie 2005)**

28 judecători de la Curtea de Apel Suceava, tribunalele din Suceava și Botoșani și judecătoriile din Rădăuți, Darabani, Câmpulung Modovenesc, Gura Humorului, Suceava, Vatra Dornei, Dorohoi, Botoșani și Săveni.

FORMATORI

Domnii judecători Angela Hărăstășanu, Roxana Trif și Alexandru Vasiliu de la Curtea de Apel Brașov. Toți sunt membri ai corpului de formatori al Institutului Național al Magistraturii (INM) și au participat în anul 2001 la sesiunea de formare a formatorilor “Rolul judecătorului într-o societate democratică” organizat la Haga de Comitetul Helsinki Olanda.

PARTICIPANȚI

Nici unul dintre judecătorii participanți nu a luat parte anterior la seminarii pe tema deontologiei profesionale și, pentru cei mai mulți dintre aceștia, seminarul a constituit prima întâlnire cu metodologia de predare interactivă.

Pe lângă faptul că le-au oferit participanților posibilitatea de a-și îmbogăți și aprofunda cunoștințele în domeniul normelor deontologice care le guvernează profesia, seminariile au avut un alt obiectiv important – acela de a pune la dispoziția CSM recomandări venite din partea practicienilor referitoare la modalitatea în care ar putea fi perfecționat Codul. Sfârșitul acestei serii de seminarii a coincis cu agenda Consiliului⁴ de revizuire a Codului, așa cum se stipulează în articolul 39 al noii Legi privind Consiliul Superior al Magistraturii.

---

⁴ După intrarea în vigoare în septembrie 2004 a noii legi organice privind Consiliul Superior al Magistraturii, magistrații români au organizat, pentru prima dată, alegeri în două faze – în octombrie și decembrie 2004 – pentru desemnarea noilor membri ai Consiliului. “Noul” Consiliu a început să funcționeze în ianuarie 2005 și a anunțat – printre alte inițiative – revizuirea Codului deontologic al magistraților din 2001.

ABA/CEELI a pus la dispoziția CSM rapoarte intermediare asupra dezbaterilor din cadrul seminariilor la finalul fiecărei sesiuni, a înaintat comentarii asupra proiectelor revizuite elaborate de către Consiliu și a participat la dezbateri cu reprezentanții acestuia. Noul Cod a fost adoptat pe data de 26 aprilie 2005, în urma publicării proiectului pe pagina internet a CSM în vederea obținerii de comentarii și sugestii suplimentare de la magistrații din țară. Codul a intrat în vigoare la data de 5 mai 2005.

II. DISCUȚIILE

STUDIILE DE CAZ

În deschiderea seminarului, participanților li s-a făcut o prezentare atât a metodei de predare cât și a obiectivelor seminarului. În prima zi de seminar au fost dezbătute două studii de caz, iar cel de al treilea a fost dezbătut în cea de a doua zi. Chiar dacă tehnica de predare era necunoscută celor mai mulți dintre ei, toți participanții s-au implicat activ și au apreciat în mod deosebit această abordare (vezi Evaluările – Anexa III). Diversitatea și noutatea metodei seminarului, precum și schimbarea rolurilor de la un studiu de caz la altul au asigurat menținerea interesului și implicării participanților până la sfârșitul seminarului.

Moderatorii seminarului au pregătit situațiile ipotetice astfel încât participanții să analizeze prevederile legale și să discute despre aplicabilitatea acestora. Scopul primordial al discuțiilor a fost acela de a dobândi o cunoaștere aprofundată a prevederilor Codului deontologic al magistraților și ale Legii privind organizarea judiciară. În afară de aceasta, intenția organizatorilor a fost aceea de a-i familiariza pe participanți cu materiale comparative internaționale precum Principiile fundamentale ale Națiunilor Unite privind independența judecătorească, Carta universală a judecătorului și Carta europeană privind statutul judecătorului (pentru o listă completă a materialelor puse la dispoziția participanților, vezi Anexa II).

După ce materialele au fost analizate cu atenție și s-au constituit cele trei grupuri de lucru, judecătorii au discutat studiile de caz între ei. Fiecare grup a avut sarcina de a identifica soluții la problemele ridicate de formatori. Concluziile participanților au avut la bază legislația și materialele comparative care le-au fost transmise în prealabil. Aceștia au identificat

prevederile legale aplicabile fiecărui studiu de caz, dovedind prin aceasta o pregătire teoretică solidă în domeniile abordate de studiile de caz. Ei s-au dovedit de asemenea deosebit de interesați de materialele comparative și le-au invocat în mod frecvent.

Discuțiile s-au caracterizat printr-un înalt nivel de seriozitate și substanță pe parcursul celor două zile. Moderatorii le-au cerut participanților să-și susțină argumentele – când acest lucru era posibil – cu numere specifice de articole din materialele furnizate. Chiar dacă cei mai mulți dintre judecători erau familiarizați cu Codul deontologic al magistraților, câțiva au mărturisit că nici măcar nu știau de existența acestuia.

O PREZENTARE SUCCINTĂ A METODOLOGIEI

- Metoda **studiului de caz** a fost selectată datorită caracterului său interactiv, care asigură un nivel înalt de participare a tuturor cursanților. Această metodă se caracterizează printr-un dialog permanent și poate fi combinată cu activități de interpretare pe roluri. Aceasta le oferă tuturor participanților posibilitatea de a-și exprima opiniile individual precum și de a reflecta împreună asupra concluziilor dezbaterilor. Abordarea este de asemenea esențială pentru obținerea de opinii legate de interpretarea unor prevederi aplicabile.
- Moderatorii au pregătit propriile studii de caz, toate prezentând situații reale cu care judecătorii s-ar putea confrunta în viața lor profesională și personală de fiecare zi. Participanții sunt rugați să discute care ar fi reacția sau conduita adecvată și să interpreteze prevederile Codului, coroborate cu alte prevederi legale și instrumente internaționale.
  - Unele dintre studiile de caz ridică o serie de întrebări cu care se confruntă un judecător; altele prezintă pe scurt o serie de tipare factice. Participanții sunt împărțiți în trei **grupuri de lucru** și li se cere să facă un **brainstorming** colectiv și să dea răspunsuri la întrebările ridicate. Un purtător de cuvânt pentru fiecare grup prezintă opiniile și argumentele aduse în sprijinul diferitelor poziții care se consideră adecvate pentru situațiile și problemele concrete. Participanții își aduc de asemenea contribuția personală prin prezentarea propriilor opinii în cadrul grupurilor de lucru sau în dezbaterile în plen care urmează după prezentarea opiniilor de către fiecare grup.
  - Unul dintre studiile de caz implică o **interpretare pe roluri** în care participanții, împărțiți în cele trei grupuri, joacă rolul “acuzării”, “apărării” și al “instanței” în situația în care un magistrat trebuie să se prezinte în fața

instanței disciplinare (Consiliul Superior al Magistraturii) pentru încălcări ale normelor deontologice. După prezentarea argumentelor de către acuzare și apărare, “instanța” se retrage pentru deliberări, după care își prezintă constatările.

- Aceeași abordare pe grupuri de lucru a fost utilizată și în a doua parte a seminarului, în cadrul dezbaterii având ca temă “Codul deontologic al magistraților – oportunitate, actualitate, perfectibilitate – discuții și sugestii.”
- Toate materialele, incluzând Codul, norme legale și materiale comparative și studiile de caz, au fost comunicate participanților în prealabil. (Vezi Anexa II – A-G)
- În cadrul fiecărui seminar, s-au distribuit chestionare prealabile și ulterioare (vezi Anexa IV) pentru a evalua cunoștințele dobândite pe parcursul seminarului.
- Toate seminariile au fost evaluate prin intermediul formularelor de evaluare, distribuite de către organizatori și completate de către participanți (pentru rezultate centralizate, vezi Anexa III)

A. PRIMUL STUDIU DE CAZ

Primul studiu de caz (Anexa I-A) prezintă o cauză care, în apel, a fost trimisă spre rejudecare datorită unui viciu de procedură. Referitor la cauza respectivă, a fost scris un articol tendențios în ziarul local. În același timp, un reprezentant al guvernului a făcut comentarii asupra cauzei, susținând că instanța care va rejudeca acea cauză este părtinitoare. Ministerul Justiției a făcut presiuni asupra președintelui instanței, și, drept urmare, judecătorul căruia îi fusese repartizată cauza a formulat cerere de abținere.

Participanții la seminar au conchis că – chiar dacă libertatea presei este garantată de articolul 30 al Constituției României – aceasta nu le dă jurnaliștilor dreptul de a face judecăți de valoare asupra cauzelor aflate pe rol sau de a face comentarii asupra corectitudinii procedurilor desfășurate în acea cauză. Unii au spus că jurnalistul a încălcat Codul deontologic al

jurnalistului (articolele 3 și 5) și mulți au considerat această încălcare “inacceptabilă”. Un număr de participanți a ajuns la concluzia că ar trebui aplicate sancțiuni în această situație sau să se instituie răspundere civilă. Articolul putea menționa numele completului de judecători care a judecat cauza în apel, în conformitate cu aplicarea Legii privind liberul acces la informații de interes public (Legea nr. 544/2001), dar nu să exprime păreri despre complet. În cadrul mai multor seminarii, participanții au subliniat presiunile resimțite de judecătorii mai puțin experimentați când sunt publicate asemenea articole și au menționat că – potrivit jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului – judecătorii trebuie să reziste la presiuni (“Imparțialitatea este capacitatea judecătorilor de a decide liber și fără restricții.”)

Comentariile unui reprezentant al guvernului, conform căruia decizia curții de apel a amânat verdictul final și va cere rejudecarea în regim de urgență a cauzei, a fost considerată ca o încălcare a principiului separării puterilor în stat (Principiul I – Recomandarea 94 (12) a Consiliului Europei; Articolul 4 – Carta universală a judecătorului).

Referitor la măsurile luate de Ministerul Justiției, de a solicita de la președintele instanței informații asupra evoluției cauzei pe parcursul rejudecării, participanții au conchis în unanimitate că acest demers a fost ilegal. În afară de încălcarea principiului separării puterilor în stat, acesta a constituit de asemenea o încălcare a articolelor 2 și 4 ale Principiilor fundamentale ale Națiunilor Unite privind independența judecătorească, a articolului 1 (3) al Statutului magistratului, a articolului 10 al Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară și a articolului 6 al Convenției europene privind drepturile omului. Participanții au adăugat că o asemenea monitorizare ar fi la fel de inacceptabilă dacă ar veni din partea CSM – instituția principală care guvernează în prezent puterea judecătorească – deși unii au menționat că, potrivit noului său statut, CSM poate solicita magistraților opinii asupra unor cauze aflate pe rol. Mai departe, aceștia au

precizat că relația dintre instanțe și Ministerul Justiției trebuie să fie una strict administrativă.

În sfârșit, participanții au fost în general de acord că judecătorul căruia i s-a repartizat cauza spre rejudecare nu trebuia să formuleze cerere de abținere. Unii au sugerat că judecătorul ar fi trebuit mai întâi să solicite sprijin de la CSM și de la asociațiile profesionale ale judecătorilor.

B. AL DOILEA STUDIU DE CAZ⁵

Al doilea studiu de caz (Anexa I-B) le cerea participanților să analizeze situații distincte și să identifice aspecte factice care ar putea constitui încălcări ale Codului deontologic al magistraților și ale Legii privind organizarea judiciară. Acestora li s-a cerut de asemenea să aducă argumente în sprijinul concluziilor lor, chiar dacă nu existau dovezi că situația faptică prezentată încălca normele deontologice.

- De exemplu, prima situație faptică prezenta un judecător care urma să participe la o petrecere dată de un avocat, care era rudă cu judecătorul și, de asemenea, apărător într-o cauză repartizată judecătorului. Participanții au avut păreri diferite asupra acestui subiect. Unii au fost de părere că judecătorul putea merge la petrecere dacă formula cerere de abținere în acea cauză, invocând articolele 5(3), 12 și 22 (1) ale Codului, articolul 27 al Codului de procedură civilă și articolul 5 (2) al Cartei universale a judecătorului. Alții nu au fost de acord cu acest punct de vedere și au susținut că simplul fapt că judecătorul a fost la petrecere nu ar trebui să constituie motiv de abținere – judecătorul rămâne rudă cu avocatul, fie că a venit la petrecere sau nu, și că ar trebui să formuleze cerere de abținere numai în cazul în care au existat alți factori importanți care i-ar putea influența decizia.

- În al doilea exemplu, întrebarea era dacă un judecător ar trebui să soluționeze o cauză penală în care inculpatul este un fost coleg de facultate. Părerile au fost împărțite, cei mai mulți dintre participanți pledând în favoarea abținerii, în timp ce alții au conchis că abținerea nu era necesară, sau cel puțin atâta timp cât nu era clarificată apropierea dintre cei doi – deși problema “aparenței” a fost de asemenea foarte aprins dezbătută. În sfârșit, unii au subliniat faptul că Codul de procedură penală prevede abținerea numai în anumite situații de incompatibilitate.
- În situația în care fiul unui președinte de instanță merge într-o excursie cu clasa sponsorizată de un om de afaceri care are pe rolul acelei instanțe o cauză comercială intens mediatizată – cea de a treia situație – părerile au fost din nou împărțite. Aproximativ jumătate dintre participanți a fost de părere că nu există un conflict, atâta vreme cât acea cauză nu i-a fost repartizată spre judecare președintelui instanței – această probabilitate fiind foarte mică în cazul sistemului aleatoriu de repartizare a cauzelor. Mai mulți participanți au propus ca, pentru a salva aparențele, familia copilului să achite costul excursiei. Într-o opinie minoritară, participanții au invederat faptul că aparența că beneficiază de anumite avantaje înlătură toate celelalte considerente și că fiul ar trebui să refuze invitația.
- Pe de altă parte, participanții au fost în unanimitate de părere că un judecător căruia i se repartizează o cauză ce implică o companie la care judecătorul deține acțiuni, ar trebui să solicite excluderea sa din acel complet. Aceștia au invocat articolul 12 al Codului (magistrații au îndatorirea de a-și informa superiorii asupra oricărei situații în care au sau există aparența că ar avea vreun interes de orice natură), articolul 27 (magistraților le este interzis să participe la conducerea societăților comerciale) și articolul 7 al Legii nr. 303/204 (care se referă la activitățile interzise magistraților).

---

⁵ În Iași, a fost prezentat un studiu de caz diferit – vezi studiul de caz nr. 4 – Anexa I.

- Cea de a cincea situație se referă la o invitație făcută unui președinte de instanță să participe la lansarea unei cărți. Acest eveniment are loc la sediul unui partid politic. Autorul lucrării juridice este un avocat care a absolvit aceeași facultate de drept ca și președintele instanței și care are cauze pe rolul acelei instanțe. Acesta din urmă îi oferă președintelui un exemplar al lucrării cu autograf. La toate seminariile, cu o singură excepție, majoritatea a conchis că, chiar dacă președintele putea să accepte cartea în mod legitim, în virtutea articolului 28 al Codului deontologic (care permite primirea de lucrări de drept), acesta ar trebui să refuze invitația, în conformitate cu articolul 6 (2) și articolul 28 al Codului, datorită locului în care are loc evenimentul.

- De asemenea, a existat consens în ceea ce privește situația în care un președinte de instanță îi sugerează unui judecător ce verdict să dea într-o anumită cauză, invocând articolele 20 (1), 4, 22 și 23 ale Codului, în cazul președintelui, și articolele 5 (2) și 19 ale Codului, în cazul judecătorului. Comentariile au conținut critici aspre atât la adresa președintelui (conduită inacceptabilă) cât și a judecătorului, unii susținând că judecătorul – deoarece era nesigur asupra modului în care să aplice legea în acea cauză – era incompetent și a dat dovadă de un nivel scăzut de profesionalism, care “încalcă flagrant principiul independenței judecătorești.” Cu toate acestea, au existat și opinii ale unor participanți care au susținut că judecătorul nu ar trebui etichetat automat ca incompetent, având în vedere haosul provocat de legislația în permanentă schimbare.

- Ultima situație de fapt prezintă o sesizare anonimă referitoare la anumite abateri ale unui judecător, membru al unui complet al curții de apel, care soluționează o cauză. Doi judecători inspectori de la Ministerul Justiției⁶ îi întrebă pe ceilalți membri ai completului dacă judecătorul anchetat le-a sugerat ce soluție să dea în cauza respectivă. Din nou,

---

⁶ De menționat că, în virtutea noilor legi, judecătorii inspectori sunt în prezent subordonați Consiliului Superior al Magistraturii.

participanții au fost în unanimitate de acord că: membrii completului ar trebui să ignore întrebarea inspectorilor și că, de fapt, inspectorii – în prezent preluați de CSM – nu ar trebui să facă investigații pe baza unor sesizări anonime. Mai departe, aceștia au susținut că, dacă ar fi cazul, un judecător inspector al curții de apel ar trebui să fie cel care desfășoară ancheta (conform articolului 44 al Legii nr. 317/2004). Mai mulți participanți au invocat prevederile Codului care stipulează în ce situații pot judecătorii să furnizeze informații despre colegii lor.

C. AL TREILEA STUDIU DE CAZ⁷

Acest studiu de caz a fost soluționat prin intermediul interpretării pe roluri. Scenariul prezintă un proces ipotetic al unui judecător acuzat de încălcări disciplinare (vezi Anexa I-C). Unul dintre grupuri a avut sarcina de a identifica încălcările săvârșite de către judecător și de a prezenta argumentele corespunzătoare pentru susținerea unei acțiuni disciplinare în fața Consiliului Superior al Magistraturii. Cel de al doilea grup trebuia să îl apere pe magistrat și să formuleze argumente pentru a contracara acuzațiile ce i se aduceau în cererea de inițiere a acțiunii disciplinare. Cel de al treilea grup a jucat rolul instanței disciplinare. În această calitate, grupul trebuia să decidă dacă acțiunea disciplinară era justificată (da sau nu), să-și motiveze decizia și să enumere prevederile legale pe care se baza decizia sa. Toate “instanțele disciplinare” au fost de acord că trebuie aplicate anumite sancțiuni, dar severitatea acestora și motivele pe care s-a bazat decizia lor au fost diferite.

- Întârzieri sistematice și repetate în redactarea hotărârilor:
  - Da – **4** - (articolul 15 (1) al Codului, articolele 90 (1), 97 (k) (i) ale Legii nr. 303/2004);
  - Nu – **1** – nefondată, datorită volumului de lucru nerealist din instanță; (au existat opinii minoritare în două seminarii:

---

⁷ În Iași, a fost prezentat un studiu de caz diferit – studiul de caz nr. 4 – Anexa I.

întârzierile sistematice nu au fost dovedite; termenele pentru redactarea hotărârilor nu se aplică de vreme ce judecătorii nu au contracte de muncă ce, în mod normal, stabilesc asemenea termene⁸).

- Nerespectarea programului de lucru al instanței:
  - Nu: **5** – (printre argumente, s-au numărat următoarele: nu există probe că activitatea instanței a fost afectată; acest lucru nu a avut loc sistematic, așa cum prevede articolul 97 (1) al Legii nr. 303/2004; programul de lucru al instanței pentru judecători ar trebui să țină seama de normele legale ale UE, potrivit cărora independența judecătorilor nu trebuie îngrădită).

- Publicarea unui articol de specialitate într-o revistă aparținând unui partid politic:
  - Da: **4**⁹ – (încălcarea articolelor 6, 12 și 24 ale Codului și a articolului 97 al Legii nr. 303/2004).

- Petrecerea timpului liber în compania avocaților și relații de prietenie cu aceștia:
  - Da: **2** – (încălcarea articolelor 7 (b) și 12 ale Codului, a articolului 4.3 al Cartei europene a judecătorilor și a articolului 89 (1) al Legii nr. 303/2004);
  - Nu: **3** – (printre argumente s-a numărat și acela că nu există dovezi că aceste relații de prietenie au afectat deciziile judecătorului).

---

⁸ Cei care au avut păreri diferite au invocat hotărârea Curții Europene pentru Drepturile Omului (CEDO) în cazul unui judecător elvețian căruia i-a trebuit un an pentru redactarea unei hotărâri. CEDO a deliberat în favoarea judecătorului, având în vedere natura conceptuală a muncii sale. Dacă legislația națională stabilește termene, acestea ar trebui tratate ca recomandări și nu ca termene-limită obligatorii.

⁹ Una dintre “instanțe” nu a abordat acest aspect.

- Criticile referitoare la conduita și competența anumitor colegi:
  - Da: 5 – (încălcarea articolului 97 (b) al Legii nr. 303/2004 și a articolului 32 al Codului).

Sancțiunile au variat de la avertisment (3 instanțe), inclusiv două instanțe care au conchis că întreaga conduită a judecătorului impune un avertisment general; reducerea salariului (1 instanță); până la suspendarea din funcție pentru o perioadă de 6 luni (1 instanță – inclusiv o opinie minoritară care propunea excluderea din magistratură). Toate instanțele și-au rezervat criticile cele mai aspre față de faptul că judecătorul a făcut comentarii asupra colegilor săi, după care a urmat îndeaproape faptul că a publicat articolul într-o revistă aparținând unui partid politic.

D. AL PATRULEA STUDIU DE CAZ

În Iași, moderatorii au prezentat un studiu de caz diferit (vezi Anexa I), iar participanții au fost împărțiți în patru grupuri: apărarea, acuzarea, colegiul de conducere al instanței și CSM. Colegiul de conducere al instanței a ajuns la concluzia că judecătorul investigat nu a încălcat prevederile Codului în două cazuri,¹⁰ dar că a comis abateri disciplinare. Printre acestea, se numără:

- Faptul că a fraternizat cu omul de afaceri, care era membru al aceleiași organizații neguvernamentale ca și judecătorul, despre care acesta din urmă știa că era pus sub urmărire pentru fapte de corupție și că se emisese un mandat de interceptare a convorbirilor telefonice pe numele său: încălcarea articolului 10 (3) al Legii nr. 303/2004 (punctele a) și b)).

---

¹⁰ În studiul de caz: e) faptul că i-a furnizat informații referitoare la legislația aplicabilă în administrarea companiilor omului de afaceri; k) faptul că a publicat comentarii asupra unei cauze soluționate într-o revistă de drept.

- Faptul că a acceptat de două ori să ia masa cu omul de afaceri, care i-a plătit consumația, și că a acceptat să fie nașul de cununie al acestuia: încălcarea articolului 21 al Codului, a articolului 104 al Legii nr. 161/2003¹¹ și a articolului 97 (b) al Legii nr. 304/2004 (punctele c) și d)).
- Fiul judecătorului merge într-o excursie cu clasa sponsorizată de către omul de afaceri: încălcarea articolului 28 al Codului (punctul f)).
- Judecătorului îi este repartizată aleatoriu una dintre cauzele în care omul de afaceri este inculpat, nu dezvăluie relația pe care o are cu acesta și nici nu formulează cerere de abținere, însă decide în defavoarea inculpatului: încălcarea articolului 12 al Codului (punctul g)).
- În timp ce cauza se afla pe rol, judecătorul îi furnizează informații “din interior” asupra acesteia: încălcarea articolelor 10 (2) și 17 ale Codului și a articolului 90 (2) și (3) al Legii nr. 303/2004 (punctul h)).
- Judecătorul face comentarii la adresa colegilor: încălcarea articolului 23 al Codului (punctul i)).
- Judecătorul face comentarii asupra apărării omului de afaceri, pe care acesta din urmă le interpretează drept sugestii pentru recurs: încălcarea articolului 90 (3) al Legii nr. 303/2004 (punctul j)).
- Soția judecătorului încasează profit din acțiunile pe care le are la compania omului de afaceri, în urma unei tranzacții făcute de acesta, despre care judecătorul are cunoștință: încălcarea articolelor 22 și 27 ale Codului deontologic (punctul l)).

---

¹¹ Legea nr. 161/2003 prevede măsuri pentru asigurarea transparenței actelor demnitarilor publici în exercitarea funcției lor oficiale și stabilește măsuri pentru prevenirea și sancționarea corupției.

- Mama judecătorului primește un împrumut pentru îngrijire medicală de la omul de afaceri, a cărui cauză fusese repartizată judecătorului iar omul de afaceri o angajează pe sora judecătorului, la recomandarea acestuia, pentru a furniza consultanță juridică, asigurată de fapt de către judecător: încălcarea articolelor 22 și 28 ale Codului și a articolului 104 al Legii nr. 61/2003¹² (punctele m) și n)).

Ajungând la concluzia că judecătorul a comis numeroase abateri disciplinare, colegiul de conducere al instanței a inițiat acțiune disciplinară în fața Consiliului Superior al Magistraturii. La rândul său, CSM a constatat că judecătorul s-a făcut vinovat de comiterea a nouă abateri [punctele c), d), f), g), h), i), l), m) și n)] și a decis aplicarea următoarelor sancțiuni: reducerea salariului cu 15% pe o perioadă de 4 luni (4 voturi), transferul disciplinar la o altă instanță pe o perioadă de 3 luni (2 voturi) și excluderea din magistratură (1 vot).

---

¹² În cadrul unora dintre seminarii, moderatorii au distribuit chestionare pentru a afla părerea participanților asupra unor aspecte privind independența și imparțialitatea judecătorilor, precum și asupra rolului acestora în societate – vezi Anexa V.

III. DEZBATERILE

Seminariile s-au încheiat cu o dezbatere pe tema “*Codul deontologic al magistraților – oportunitate, actualitate, perfectibilitate – discuții și sugestii.*” Participanții și-au exprimat opiniile în vederea elaborării noului cod deontologic sau a perfecționării legislației actuale. O compilație a tuturor comentariilor exprimate a fost elaborată de ABA/CEELI și înaintată CSM.

Participanții la seminarii au reiterat cele mai multe dintre rezervele exprimate de colegii lor pe parcursul primei serii de seminarii pe tema deontologiei profesionale, în cadrul proiectului SPAI: de exemplu, faptul că prevederile Codului și a altor norme legale sunt dificil de interpretat; faptul că există anumite repetiții și uneori contradicții între textele acestor norme și faptul că există o lipsă de îndrumare referitoare la modul de interpretare a Codului – un aspect ce pledează în favoarea necesității de a elabora, compara și publica o jurisprudență a instanțelor disciplinare.

Cel mai important este faptul că participanții la toate cele șase seminarii au recomandat ca noul Cod deontologic revizuit să reflecte normele comunitare (Recomandarea 94(12) a Consiliului Europei) și să nu conțină doar interdicții ci și o afirmare a drepturilor judecătorilor (condiții de lucru corespunzătoare, acces la materialele necesare, personal suficient etc.). Aceștia au invocat de asemenea, ca exemple demne de urmat, Modelul de Cod deontologic al personalului instanțelor din Statele Unite, precum și codurile din statele California și Missouri.

Mai mult, participanții au ajuns în unanimitate la concluzia că acele prevederi care se repetă și uneori vin în contradicție din Cod și din legile și

regulamentele de ordine interioară obligatorii trebuie să fie eliminate din Cod. Drept exemplu, aceștia au invocat articolul 19 al Codului care prevede participarea obligatorie la programele de pregătire continuă o dată la 5 ani, în timp ce termenul prevăzut de Legea privind statutul magistratului este o dată la 3 ani. Un alt exemplu ilustrativ este faptul că dispozițiile Codului de procedură civilă sunt mai puțin restrictive decât Codul (articolul 13) în ceea ce privește permisiunea acordată magistraților de a se reprezenta pe sine sau pe membrii familiilor lor în procese.

Participanții au menționat că adeseori limbajul Codului este vag sau ambiguu. Cum ar trebui să interpreteze magistrații termeni precum “relații de bună colegialitate,” “comportament decent” sau “demnitatea și onoarea profesiei”? Or, articolul 12 al Codului le cere magistraților să informeze președintele instanței referitor la posibile conflicte de interese, fără a menționa dacă neinformarea acestuia poate atrage sancțiuni.

Ultimul, și cel mai important, este faptul că participanții au făcut distincția dintre un cod deontologic, care este un îndrumar în probleme morale, și normele disciplinare prevăzute de lege. Ei au susținut că un cod moral nu trebuie confundat cu îndatoririle profesionale care atrag sancțiuni punitive. Acestea din urmă ar trebui detaliate și specificate, în timp ce codul ar trebui să se limiteze la principii de bază. În acest sens, participanții au invocat Codul deontologic al jurnalistului – care conține 8 principii simple – ca pe un model mult mai bun decât Codul deontologic al magistraților. Printre alte exemple, ei l-au dat pe acela al “programului de lucru” (articolul 15 (2): “Prin urmare, aceștia vor respecta programul de lucru”) care, după părerea lor, nu își are locul într-un cod deontologic și ar trebui eliminat în întregime din acesta.

Această distincție între aspectele morale și cele disciplinare a constituit subiectul a numeroase articole,¹³ iar participanții la seminarii au căzut în general de acord că nerespectarea Codului nu ar trebui să atragă sancțiuni, cu excepția, poate, a unor circumstanțe extrem de grave și neobișnuite. Mai degrabă, Codul ar trebui să fie un îndrumar pentru judecători, care să reflecte obligațiile morale ale acestora, așa cum a fost descris de către unii dintre participanți: “Codul ar trebui să fie o culegere de norme de conduită, iar actualul cod nu îndeplinește aceste condiții” sau, “scopul acestuia este acela de a îmbunătăți calitatea actului de justiție.”

Unii participanți au mers până într-acolo încât au recomandat eliminarea totală a Codului ca reglementare distinctă. Cu toate acestea, majoritatea participanților a precizat că acest Cod este un instrument util și că aplicarea sa ar trebui să aibă loc mai degrabă prin crearea unui nou organism (numit de unii dintre ei Consiliu de Onoare) care să asigure îndrumare tinerilor judecători, să acționeze ca forum preventiv care să discute cu colegii atunci când au loc încălcări ale normelor deontologice și să monitorizeze furnizarea de informații și educație în domeniul deontologiei profesionale.

---

¹³ Printre multe altele:

“Cum să conciliem codurile deontologice cu independența judecătorească,” judecător Yves-Mari Morissette, Curtea de Apel din Quebec, Canada - (2003) 48 Mc Gill Law Journal 297.

“ La Déontologie” (Deontologia), judecător Eric Maitrepierre, – lucrare nepublicată, elaborată în cadrul Proiectului Twinning/Phare al Uniunii Europene RO/IB/JH/10.

IV. CONCLUZII

Seminariile au scos în evidență o nevoie reală a magistraților români de a avea posibilitatea să reflecteze asupra îndatoririlor lor morale, să aprecieze modul în care încălcările – cât de inofensive ar fi acestea – pot să-i afecteze pe ei și profesia lor, și de a dobândi o imagine mai clară asupra a ceea ce poate realiza un cod. Evaluările lor pline de efuziune demonstrează clar acest efect.

A fost de asemenea evident faptul că metoda studiilor de caz și utilizarea dezbaterilor interactive sau a interpretării pe roluri a schimbat lucrurile în mod semnificativ. Au existat participanți care la început erau sceptici față de proiect și au afirmat că “nu poți să predai deontologie profesională” celor care nu au nici pe departe intenția de a se comporta etic. Argumentul e corect, mai cu seamă când “instruirea” are loc doar prin ținerea de prelegeri participanților. Pe de altă parte, aceste seminarii nu și-au propus să țină prelegeri sau predici, ci mai degrabă să le ofere participanților posibilitatea de a reflecta, discuta, combate și de a se asculta unii pe alții. Impactul seminariilor nu va duce la schimbarea comportamentului indivizilor care nu au principii morale. Mai degrabă, acestea au contribuit la atenționarea judecătorilor asupra unor situații cu care aceștia s-ar putea confrunta și la care nu au avut posibilitatea să reflecteze sub toate aspectele și, de asemenea, la înțelegerea modalităților de soluționare a unor posibile dileme și de evitare a consecințelor neplăcute ale unui comportament nesăbuit sau neinformațiv.

Un alt rezultat al seminariilor a fost acela că au fost colectate sugestii și recomandări de “la fața locului” de la practicieni, care au fost înaintate Consiliului Superior al Magistraturii, pentru a-l ajuta să îmbunătățească

revizuirea codului. CEELI a pus la dispoziția Consiliului Superior al Magistraturii comentarii după fiecare seminar, a furnizat comentarii asupra proiectelor de cod din martie și aprilie (vezi Anexa VI), care, în mare parte, au fost inspirate de dezbaterile din cadrul seminariilor și a avut o întâlnire cu reprezentanți ai Consiliului în aprilie, pentru discutarea proiectului final. Noul Cod deontologic a fost adoptat de către Consiliu pe data de 26 aprilie, 2005 (vezi Anexa VII). Acesta încorporează multe dintre observațiile prezentate pe parcursul procesului.

Unii ar putea susține că noul Cod nu este perfect și că este încă perfectibil. Conceptul de înlocuire a sancțiunilor disciplinare cu un Consiliu de Onoare nu a fost adoptat, iar unele dintre prevederile care se suprapun cu prevederi ale Legii privind organizarea judiciară nu au fost eliminate. Cu toate acestea, organizatorilor seminarului li s-a comunicat că programul, materialele și metodologia folosită în cadrul seminariilor vor fi incorporate de către Institutul Național al Magistraturii în programa sa de cursuri permanente – care va constitui o nouă oportunitate pentru judecători de a continua dezbaterile și de a veni cu noi recomandări în viitor.

ANEXE

I. Studii de caz

A. Studiu de caz nr.1

Cu ocazia judecării unui recurs, instanța a casat hotărârea primei instanțe și a trimis cauza pentru rejudecare, constatând încălcarea normelor de procedură cu privire la citare.

Într-un ziar central a apărut chiar a doua zi un articol, semnat de un ziarist, prin care este criticată această soluție deoarece a condus la desființarea unei hotărâri prin care se dăduse câștig de cauză unei agenții guvernamentale în dauna unui om de afaceri, membru al unui important partid politic. Se conchide că acea hotărâre era un act de dreptate, iar decizia instanței de recurs este eronată și pune în pericol soluționarea fondului cauzei.

Se insinuează lipsa de imparțialitate a membrilor completului de judecată, care este nominalizat în cuprinsul articolului din ziar.

Ziaristul afirmă că a studiat dosarul și că procedurile de citare erau corect îndeplinite la prima instanță.

În ziar este citat un membru al Guvernului care a declarat că este nemulțumit de decizia instanței de recurs, pentru că duce la prelungirea duratei soluționării cauzei și că va cere primei instanțe să rejudece cauza în regim de urgență.

Dosarul a fost trimis pentru rejudecare.

Urmare a articolului apărut în presă s-a trimis conducătorului primei instanțe o adresă de la Ministerul Justiției prin care se solicită ca, după fiecare termen, să se comunice măsurile dispuse de instanță și motivul pentru care s-a amânat judecarea cauzei.

Ziaristul care publicase primul articol a continuat să scrie despre acest dosar, după fiecare termen, lansând – în mod voalat – suspiciunea că soluția va fi în favoarea omului de afaceri.

Fiind înștiințat despre solicitarea Ministerului și citind articolele publicate de ziarist, judecătorul cauzei a formulat cerere de abținere cu motivarea că nu poate fi independent și imparțial în astfel de condiții. Cererea sa a fost respinsă.

Întrebări:

1. *Cum comentați modul în care ziaristul a făcut aprecieri cu privire la soluția instanței și la părțile din cauză?*
2. *Dacă articolul din ziar poate constitui un factor de presiune care afectează independența și imparțialitatea judecătorilor?*
3. *Dacă este corectă nominalizarea membrilor completului și ce consecințe poate avea?*
4. *Dacă este admisibil ca jurnalistul să facă aprecieri cu privire la corectitudinea actelor de procedură?*
5. *Dacă declarațiile făcute de un membru al Guvernului, în articolul din ziar, pot constitui o modalitate de ingerință în activitatea justiției și în ce constă aceasta?*
6. *Cum apreciați demersul Ministerului Justiției prin care se tinde la o “monitorizare” a soluției cauzei?*
7. *Ce efecte poate avea asupra independenței și imparțialității solicitarea Ministerului Justiției și comentariile făcute de ziarist după fiecare termen?*
8. *Ce observații aveți cu privire la modul în care trebuie să se desfășoare raporturile dintre Ministerul Justiției și instanțe în ceea ce privește soluționarea cauzelor?*
9. *Care ar trebui să fie atitudinea judecătorilor cauzei, a conducătorului instanței și a asociației profesionale? Cum comentați poziția judecătorului care a formulat cerere de abținere?*
10. *Ce rol au mentalitatea și independența interioară a fiecărui judecător în*

stabilirea unor relații corecte cu celelalte puteri în stat și care este situația actuală în această privință?

11. Ce alte comentarii aveți de făcut, mai ales din perspectiva adoptării noii legislații în materie?

B. Studiu de caz nr. 2

Cum apreciați, din perspectiva codului deontologic, următoarele situații:

1. Un judecător participă la o masă festivă, cu prilejul botezului copilului unui avocat care îi este rudă prin alianță și care susține interesele unei părți într-o cauză care i-a fost repartizată spre judecare.
2. Cum trebuie să procedeze un judecător căruia i s-a repartizat o cauză penală care are ca inculpat un notar care i-a fost coleg de an la facultate?
3. Fiul președintelui instanței merge într-o excursie a clasei, sponsorizată de un patron care este tatăl unuia dintre copii și care este parte într-un litigiu comercial de răsunet în mass-media, aflat pe rolul acelei instanțe.
4. Judecătorul este acționar cu 7% la o societate comercială pe acțiuni. Considerați că poate să participe la judecarea unui litigiu în care este parte respectiva societate comercială?
5. Președintele unui tribunal primește cadou, cu dedicație, o carte cu conținut juridic de la un fost coleg de an care este avocat și care are mai multe cauze pe rolul instanței. Primirea cărții se face cu ocazia lansării acesteia la sediul partidului politic din care face parte avocatul.
6. Unui judecător i se sugerează de către președintele instanței o anumită soluție care ar trebui pronunțată într-o cauză aflată pe rol. Deși judecătorul cauzei nu este sigur că aceasta ar fi soluția corectă și știe că intervenția președintelui instanței este nelegală, el dă curs sugestiei care i se face

deoarece nu este sigur cu privire la modul în care trebuie interpretate și aplicate dispozițiile legii în acel dosar. Cum comentați această situație?

7. În instanță, se prezintă doi inspectori din corpul de control al CSM, care solicită judecătorilor opiniile lor personale cu privire la conduita profesională și etică a unuia dintre colegii lor. Verificarea este determinată de o sesizare anonimă adresată conducerii ministerului. Sesizarea se referă la soluționarea unei cauze în recurs, din complet făcând parte și judecătorul verificat. Ceilalți doi colegi care au făcut parte din complet sunt întrebați dacă, în timpul deliberării, li s-a sugerat o anumită soluție de către acel judecător.

Fiecare punct pune în discuție o situație deosebită pe care urmează ca dumneavoastră să o comentați și să identificați eventualele abateri de la Codul deontologic și de la lege. Identificați factorii care influențează sau favorizează astfel de atitudini.

C. Studiu de caz nr.3

Colegiul de conducere al curții de apel a sesizat Consiliul Superior al Magistraturii cu o acțiune disciplinară îndreptată împotriva judecătorului AB.

În acțiune se susține că judecătorul a săvârșit următoarele abateri disciplinare:

- întârzierea sistematică în efectuarea lucrărilor;
- nerespectarea programului de lucru;
- nerespectarea conduitei generale impusă judecătorului prin Codul deontologic.

Ca stare de fapt s-a reținut că judecătorul întârzie de multe ori în redactarea hotărârilor, depășind termenul prevăzut de lege, nu respectă

întotdeauna ora de începere a programului de lucru, este cunoscut ca o persoană care își petrece uneori timpul liber în compania unor avocați care au și cauze care se judecă pe rolul acelei instanțe și are activitate publicistică la o revistă care aparține unui partid politic.

De asemenea, se mai arată că cel în cauză, atunci când se întâlnește cu colegii avocați și când se deplasează la redacția revistei, obișnuiește să facă aprecieri critice cu privire la competența profesională și profilul moral al unor colegi judecători.

Judecătorul AB a adresat un memoriu la CSM și s-a apărat împotriva acuzațiilor aduse cu următoarele argumente:

- are o activitate profesională extrem de încărcată, respectiv 2-3 ședințe pe săptămână, cu 50-80 cauze pe rolul fiecărei ședințe și, din acest motiv, nu dispune de timpul necesar pentru a redacta toate hotărârile în termen;
- întârzierile la programul de serviciu sunt consecința faptului că locuiește la o distanță mare de sediul instanței și are dificultăți în folosirea mijloacelor de transport în comun, datorită întârzierii acestora;
- obișnuiește să-și petreacă timpul liber în compania unor avocați care i-au fost colegi de facultate, în baza unor relații de prietenie din timpul studenției;
- aprecierile critice cu privire la competența și conduita unor colegi au fost determinate de unele soluții greșite pe care ei le-au pronunțat și care au fost reformate în căile de atac;
- articolele publicate în revistă au conținut științific.

Judecătorul AB a solicitat să fie citat și audiat la CSM, în prezența unui avocat.

Asociația profesională a solicitat CSM să i se permită să participe la dezbaterile cazului în calitate de reprezentantă a drepturilor profesionale ale magistraților.

Se constituie:

- *un grup care va identifica abaterile săvârșite de judecător și va susține acțiunea disciplinară indicând și textele din Codul deontologic și Legea nr. 303/2004 privind statutul magistraților.*
- *un grup va apăra judecătorul și va aduce argumente împotriva susținerilor din acțiunea disciplinară.*
- *un grup va reprezenta Consiliul Superior al Magistraturii și se va pronunța asupra acțiunii disciplinare indicând argumentele și textele pe care se bazează.*

D. Studiu de caz nr. 4

Judecătorul M. este membru al unei organizații neguvernamentale având 30 de membri.

- a) Din aceeași organizație face parte un om de afaceri, A.B., despre care M. știe că un coleg judecător a autorizat interceptarea convorbirilor sale telefonice privind indiciile de comitere a unor infracțiuni grave de corupție.
- b) În cadrul organizației, în mod repetat a discutat cu acesta fără să-i aducă la cunoștință faptul că este cercetat.
- c) La club, A.B. l-a invitat pe judecător de două ori la masa de prânz, achitând consumația.

d) Judecătorul a acceptat rugămintea lui A.B. și a devenit nașul său de cununie.

e) În timpul unor discuții, judecătorul a răspuns lui A.B. la întrebări privind legislația aplicabilă în domenii legate de activitatea societăților sale comerciale.

f) A.B. a sponsorizat o asociație de tineri pentru efectuarea unei călătorii în străinătate, cunoscând membrii asociației. Printre cei cinci tineri beneficiari ai excursiei se afla și fiul judecătorului, care știa cine a sponsorizat excursia.

g) A.B. a fost trimis în judecată pentru comiterea unei infracțiuni de corupție. Independent de vointa sa, judecătorului i-a fost repartizată cauza în apel. Judecătorul, nu a adus la cunoștința nimănui relația sa cu A.B., nu a formulat cerere de abținere, apreciind că nu există temei legal. La deliberare au fost analizate probele și s-a menținut condamnarea inculpatului.

h) În termenul de recurs, întâlnindu-l pe A.B. întâmplător la club, i-a spus ca soluția pronunțată a fost corectă, relatându-i despre felul în care, în mod obiectiv, a analizat cu colegul său, la deliberare, toate probele.

i) A mai adăugat că, deși colegul său uneori nu cunoaște bine dosarele, fiind mai superficial, în cazul său a dat dovadă de temeinicie.

j) Cu același prilej, judecătorul l-a criticat pe A.B. pentru lipsa de inspirație în modul în care și-a construit apărarea. Acesta a înțeles să-și motiveze recursul valorificând critica.

k) După rămânerea definitivă a hotărârii, judecătorul a dat publicității un comentariu al speței într-o revistă de specialitate cu notă critică la adresa modului de efectuare a urmăririi penale.

l) În aceeași perioadă, dintr-o tranzacție între o firmă a lui A.B. și o societate la care soția judecătorului avea 10 acțiuni din totalul de 200.000, valoarea acțiunilor a crescut cu 10.000 lei, soția a încasat profitul cu știrea soțului ce avea cunoștință despre modul în care crescuse valoarea acțiunilor.

m) Mama judecătorului având nevoie de un tratament în străinătate, a cerut și obținut de la A.B. 10.000 euro, cu titlu de împrumut, cu știrea fiului său, în timp ce A.B. avea un nou proces în care judecătorul fusese desemnat aleatoriu să judece.

n) Sora judecătorului, la cererea acestuia, a fost angajată consultant de specialitate juridică la firma lui A.B. Activitatea acesteia, remunerată substanțial, consta în transmiterea informațiilor obținute cu ocazia consultațiilor juridice pe care le obținea de la fratele său judecător privind derularea afacerilor societății comerciale respective, ea neavând studii juridice.

Faptele judecătorului M. de la a) – n) reprezintă încălcări ale dispozițiilor din Codul Deontologic al Magistraților, Legea nr. 303/2004, Legea nr.161/2003?

II. Materiale de referință distribuite participanților

A. LISTA MATERIALELOR DISTRIBUITE PARTICIPANȚILOR

- Codul deontologic al magistraților
- Legea nr. 303/2004 privind statutul magistraților (extrase)
- Legea nr. 304/2004 privind oraganizarea judiciară (extrase)
- Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii (extrase)
- Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției (extrase)
- Constituția României (extrase)
- Recomandarea nr. (94)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre ale Consiliului Europei cu privire la independența, eficiența și rolul judecătorilor
- Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (extrase)
- Carta europeană privind statutul judecătorilor
- Carta universală a judecătorului
- Principiile fundamentale ONU privind independența judecătorilor

- Avizele nr.1 și 2 ale Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni

B. CODUL DEONTOLOGIC AL MAGISTRAȚILOR (2001)

- EXPUNERE DE MOTIVE -

După modelul altor profesii și al unor alte sisteme juridice, prin O.U.G nr. 179/1999, care a modificat și completat Legea nr. 92/1992, pentru organizarea judecătorească s-a impus adoptarea unui cod deontologic al magistraților, sarcina adoptării lui revenind Consiliului Superior al Magistraturii.

Întrucât însă potrivit reglementării în vigoare, acest organ reprezentativ al magistraților nu dispune de un aparat propriu, nici de fonduri proprii din care să-și poată asigura consultanța necesară, pentru elaborarea proiectului a fost solicitat concursul Ministerului Justiției, îndeosebi al Direcției de Organizare și Resurse Umane pentru Instanțele Judecătorești. Pentru cunoașterea experienței din alte state, un sprijin important cu materiale de documentare a fost asigurat de ABA-CEELI, România, care a pus la dispoziția secretarului general al Consiliului un volum impresionant de informații. La redactarea textului propriu-zis au contribuit și experți din partea Uniunii Europene, ale căror observații și completări s-au dovedit în mod deosebit utile pentru conturarea acestui document.

Înainte de a se trece însă la redactarea proiectului, Consiliul a primit numeroase propuneri, observații și sugestii de la colegi magistrați din țară, precum și de la asociații de magistrați, reflectând prin diversitatea lor nu numai interesul pe care l-a stârnit această temă, ci și manierele foarte variate de raportare la ea. S-a considerat de aceea util să se supună spre hotărâre Consiliului, principiile de bază ale actului care urma să fie elaborat. S-a stabilit astfel că prin dispozițiile sale, Codul deontologic al magistraților urmează să dezvolte îndatoririle acestora cuprinse deja în dispozițiile constituționale și legale în vigoare, precum și în documentele internaționale, îndeosebi cele europene, referitoare la statutul magistraților. De asemenea, Consiliul a stabilit că prin regulile sale, Codul deontologic

urmează să ofere criteriile de evaluare a comportamentului magistraților de către instituțiile chemate să intervină pe parcursul carierei acestora, instituirea unor alte organe pentru supravegherea respectării lor nefiind nici utilă, nici posibilă printr-un act cu această natură.

CODUL DEONTOLOGIC AL MAGISTRAȚILOR

DISPOZIȚII GENERALE

Art. 1: Justiția ocupă un loc esențial în orice societate așezată pe principiile statului de drept, iar magistraților le aparține o putere și, corelativ, o responsabilitate cu totul speciale. În exercitarea acestora, în raporturile cu justițiabilii, cu ceilalți participanți la activitatea de judecată, cu societatea în ansamblul său, a cărei încredere în independența și corectitudinea justiției este prioritară, magistraților le revin drepturile recunoscute prin lege și obligații reglementate, de asemenea, prin lege.

Art. 2: Rolul Codului deontologic este acela de a formula standardele de conduită ale magistratului, pentru ca acestea să fie conformă cu onoarea și demnitatea profesiei sale.

Art. 3: Respectarea standardelor de conduită prescrise de Codul deontologic va fi evaluată de către organele competente, potrivit legii, să intervină în desfășurarea carierei profesionale a magistraților. Încălcarea acestor reguli va putea conduce la angajarea, potrivit legii, a răspunderii disciplinare numai în ultimă instanță, atunci când gravitatea sa o impune.

Art. 4: Prezentul Cod este deopotrivă aplicabil tuturor magistraților, cu excepția dispozițiilor Capitolului VII, care se aplică numai magistraților procurori.

CAPITOLUL I: INDEPENDENȚA JUSTIȚIEI

Art. 5: Magistrații sunt obligați să apere independența justiției nu ca pe un privilegiu care le-ar aparține, ci ca pe o garanție pentru societate, fără de care aceasta nu ar putea exista ca o societate democratică, organizată pe principiile supremației dreptului.

Ei trebuie să-și exercite funcția cu obiectivitate și imparțialitate, având ca unic temei legea și principiile generale ale dreptului, fără a da curs presiunilor și influențelor exterioare.

În desfășurarea oricărei activități, magistrații trebuie să aibă un comportament care să nu pună în nici un caz în pericol încrederea în independența lor.

Art. 6: Magistraților le este interzis să facă parte din partide politice sau să desfășoare activități publice cu caracter politic. Ei pot participa la reuniuni publice numai în măsura în care nu își exprimă în acest cadru convingeri politice.

Magistrații nu pot milita pentru aderarea altor persoane la o formațiune politică, nu pot participa la colectarea fondurilor pentru formațiunile politice și nu pot permite folosirea prestigiului sau a imaginii lor în astfel de scopuri.

Magistrații nu pot să acorde nici un fel de sprijin unui candidat la o funcție publică cu caracter politic.

Art. 7: Magistrații trebuie să utilizeze toate mijloacele aflate la îndemâna lor pentru ca participarea la viața activă politică a rudelor lor apropiate să nu le afecteze imparțialitatea și să elimine orice aparență că aceasta le-ar putea afecta imparțialitatea în îndeplinirea îndatoririlor profesionale.

Art. 8: Magistrații nu se pot servi de actele pe care le îndeplinesc în exercitarea funcțiilor pentru a-și exprima convingerile politice.

Art. 9: Participarea, în condițiile permise de lege, a magistraților la diverse comisii sau comitete pentru elaborarea proiectelor de legi, regulamente, tratate sau convenții internaționale sau în orice alt tip de comisii, precum și consultarea acestora cu privire la elaborarea unor proiecte nu trebuie să le afecteze independența și imparțialitatea, nici să permită crearea unei aparențe că acestea ar putea fi afectate.

CAPITOLUL II: PROMOVAREA SUPREMAȚIEI LEGII

Art. 10: Magistrații au îndatorirea de a contribui la garantarea supremației legii și a statului de drept, a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor.

În procesele penale, aceștia trebuie în mod deosebit să respecte prezumția de nevinovăție și să nu-și exprime opinia asupra vinovăției sau nevinovăției unei persoane decât în formele și prin mijloacele cerute de lege.

Magistrații nu pot refuza să soluționeze o cauză pe motiv că legea nu prevede, este neîndestulătoare sau neclară.

Art. 11: Atât în cursul procedurilor care se desfășoară înaintea lor, cât și în afara acestora magistrații sunt datori să nu manifeste, în nici un mod, vreo prejudecată legată de rasa, sexul, religia, naționalitatea, statutul socio-economic și cultural al unei persoane.

Ei au îndatorirea de a proteja egalitatea cetățenilor în fața legii, asigurându-le un tratament juridic nediscriminatoriu, de a respecta și apăra demnitatea, integritatea fizică și morală a tuturor persoanelor care participă, în orice calitate, la procedurile judiciare. Nici un motiv nu poate justifica recurgerea la tratamente degradante sau umilitoare ori lezarea integrității fizice, a sănătății sau demnității persoanelor.

CAPITOLUL III: IMPARȚIALITATEA MAGISTRAȚILOR

Art. 12: Magistrații sunt datori să aducă la cunoștința celor competenți să dispună cu privire la abținere, orice situații în care au sau ar putea exista aparența că ar avea vreun interes de orice natură.

Art. 13: Magistrații nu pot să dea consultații scrise sau verbale în probleme litigioase chiar dacă procesele respective sunt pe rolul altor instanțe sau parchete decât acelea în cadrul cărora își exercită funcția, și nici să-și exprime public părerea asupra unor procese aflate în curs de desfășurare sau asupra unor litigii cu care a fost sesizat parchetul.

Magistraților le este permis să pledeze, în condițiile prevăzute de lege, numai în cauzele lor personale, ale părinților, soților și copiilor lor, precum și ale persoanelor puse sub tutela sau curatela lor. Chiar și în asemenea situații însă, nu le este îngăduit să se folosească de calitatea pe care o au pentru a influența soluția instanței de judecată sau a parchetului și trebuie să se ferească să creeze aparența că ar putea influența în orice fel soluția ce se va da.

CAPITOLUL IV: EXERCITAREA ÎNDATORIRILOR PROFESIONALE ȘI DE SERVICIU

Art. 14: Magistrații sunt chemați să-și îndeplinească cu competență și corectitudine îndatoririle profesionale ce le revin și să-și respecte obligațiile cu caracter administrativ stabilite prin legi, regulamente și ordine de serviciu.

Art. 15: Magistrații sunt datori să depună diligența necesară în vederea îndeplinirii cu celeritate, cu respectarea termenelor legale, iar în cazul în care legea nu prevede, înăuntrul unor termene rezonabile, a lucrărilor care le revin, conform repartizării.

În acest scop, sunt obligați să respecte programul de lucru și să nu se angajeze în activități a căror desfășurare ar afecta timpul pe care ar trebui să-l aloce îndeplinirii îndatoririlor profesionale și a celor de serviciu. În cazul în care ar apărea un asemenea risc, magistrații au datoria de a renunța la celelalte activități, pentru a nu prejudicia interesele părților și imaginea justiției în societate.

Art. 16: Magistrații trebuie să impună ordine și decență în timpul soluționării cauzelor prin adoptarea unei atitudini demne, civilizate și imparțiale față de părți, avocați, martori, experți și celelalte persoane cu care intră în contact în calitate lor.

Art. 17: Magistrații au obligația de a nu dezvălui sau folosi pentru alte scopuri decât cele legate direct de exercitarea profesiei, informațiile pe care le-au obținut în calitate de magistrați.

În cazul în care, potrivit legii, lucrările au un caracter confidențial, magistrații sunt obligați să păstreze materialele respective în incinta instanței sau parchetului și să nu permită consultarea lor decât în cadrul prevăzut de lege și regulament.

Art. 18: Magistrații sunt obligați să folosească sau să permită utilizarea resurselor și mijloacelor materiale care le sunt puse la dispoziție numai conform destinației lor, exclusiv în interesul instanței.

Ei au îndatorirea de a menține în bună stare mijloacele și dotările care le-au fost încredințate și de a le restitui în momentul în care li se solicită sau la încetarea activității.

Art. 19: Magistrații au îndatorirea de a se preocupa în permanență de actualizarea cunoștințelor profesionale și de menținerea la un nivel corespunzător de competență profesională.

În acest scop, ei sunt obligați să efectueze, cel puțin o dată la 5 ani, stagii organizate de pregătire sau după caz, de perfecționare profesională, la Institutul Național al Magistraturii, la instituții de învățământ superior din țară sau din străinătate ori în cadrul formelor organizate de curțile de apel sau, după caz, de parchetele de pe lângă curțile de apel.

De asemenea, le revine îndatorirea ca prin eforturi individuale să-și aprofundeze continuu cunoștințele teoretice, să-și actualizeze informațiile în domeniul legislației naționale și a dreptului internațional, în special european.

Art. 20: În exercitarea funcțiilor de conducere în care sunt numiți, magistrații trebuie să se preocupe de organizarea activității personalului și de folosirea mijloacelor materiale cu maximum de eficiență, să manifeste inițiativă și spirit de responsabilitate. În luarea deciziilor, ei trebuie să acorde întotdeauna prioritate intereselor instanței, respectiv ale parchetului și bunei administrări a justiției.

Magistrații care îndeplinesc funcții de conducere au îndatorirea de a verifica orice informație primită în legătură cu neregulile în desfășurarea activității, de a lua măsurile de competența lor, inclusiv cele de sancționare și de a sesiza autoritățile ierarhic superioare, atunci când luarea măsurilor corespunzătoare depășește competența lor.

Atunci când formulează sau avizează propuneri de promovare, transferare sau numire a unor magistrați sau când avizează sau decid cu privire la angajarea personalului auxiliar, magistrații cu funcții de conducere sunt datori să examineze cu imparțialitate și obiectivitate criteriile legale referitoare la competența profesională și la calitățile morale ale candidaților.

Magistrații cu funcții de conducere nu pot folosi prerogativele pe care le au pentru a interveni, altfel decât le este permis prin lege, în desfășurarea proceselor în curs ori pentru a influența soluția dată.

CAPITOLUL V: DEMNITATEA ȘI ONOAREA PROFESIEI DE MAGISTRAT

Art. 21: Atât în exercitarea atribuțiilor profesionale cât și în afara acestora, magistrații sunt datori să se abțină de la orice acte sau fapte de natură să compromită demnitatea lor în funcție și în societate.

Magistrații trebuie să apere prestigiul puterii judecătorești printr-o comportare adecvată în relațiile cu justițiabilii, cu colegii, cu reprezentanții celorlalte organe ale statului, cu întregul corp social.

Art. 22: Magistraților nu le este îngăduit să pretindă sau să accepte să-și rezolve interesele personale, familiale, sau ale altor persoane, altfel decât în limita cadrului legal reglementat pentru toți cetățenii, fiindu-le cu desăvârșire interzis să se folosească de calitatea lor de magistrați pentru a obține avantaje sau priorități în rezolvarea unor astfel de interese.

Magistraților nu le este permis să intervină pentru a influența în vreun fel deciziile, sau să accepte ca alții să o facă în interesul lor atunci când aspiră la o promovare, transfer sau o desemnare de orice natură.

Art. 23: Relațiile magistraților cu colegii lor trebuie să fie corecte, bazate pe respect și bună credință, indiferent de funcția acestora. Magistrații nu își pot exprima părerea cu privire la probitatea profesională și morală a colegilor lor cu excepția situației în care aceasta afectează imaginea justiției, în acest caz putând să aducă această împrejurare la cunoștința persoanelor însărcinate cu atribuții de conducere și control din cadrul instanței sau al

Ministerului Justiției, respectiv al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție.

Art. 24: Magistrații pot colabora la publicații de specialitate, precum și la acelea cu caracter literar, științific sau social, ori la emisiuni audiovizuale, numai dacă acestea nu au caracterul de acțiuni politice și numai dacă nu este afectată imaginea și interesul justiției, precum și încrederea publică în instituția judiciară.

Informațiile referitoare la litigiile aflate pe rolul instanței ori parchetului, precum și orice informații cu privire la organizarea și desfășurarea activității în cadrul acestora vor fi puse la dispoziția presei exclusiv prin intermediul magistraților desemnați de conducerea instanței sau parchetului și în condițiile stabilite prin Regulament.

Art. 25: Magistrații sunt liberi să formeze asociații profesionale sau alte organizații având ca scop reprezentarea intereselor proprii, promovarea pregătirii profesionale și protejarea statutului lor, pot adera la asociații profesionale locale, naționale sau internaționale și pot participa la reuniunile acestora.

În nici una dintre acestea situații însă, magistrații nu trebuie să accepte responsabilități, nici să se angajeze în activități care ar putea afecta negativ desfășurarea activității profesionale sau care, prin natura, modul de finanțare ori modalitatea de acțiune ar putea, în orice formă, să impiezeze asupra îndeplinirii cu corectitudine, imparțialitate și în termenele legale a îndatoririlor profesionale.

CAPITOLUL VI: ACTIVITĂȚI INCOMPATIBILE CU CALITATEA DE MAGISTRAT

Art. 26: Magistrații nu pot cumula această calitate cu nici o altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior. Chiar în acest caz însă, magistraților le este interzisă desfășurarea oricăror activități din care ar obține avantaje de orice natură, ei sau rudele lor apropiate, dacă acestea le-ar putea afecta imparțialitatea sau ar putea aduce atingere statutului lor de magistrat ori ar putea crea aparența unei asemenea afectări a imparțialității.

Art. 27: Judecătorilor și procurorilor, le este interzisă exercitarea, direct sau prin persoane interpuse, a activităților de comerț, precum și participarea la conducerea unor societăți comerciale sau civile ori a regiilor autonome. De asemenea, le este interzisă participarea la administrarea unor asemenea societăți sau regii autonome.

Art. 28: Magistraților le este interzis să solicite sau să accepte, direct sau indirect, pentru ei sau pentru alții, daruri sau promisiuni de daruri, favoruri sau împrumuturi, în exercitarea sau în vederea exercitării atribuțiilor profesionale.

În exercitarea sau în vederea exercitării profesiei, magistrații pot primi cărți juridice oferite de autorii sau editorii lor, invitații la activități cu caracter profesional, burse în aceleași condiții ca și ceilalți participanți.

Magistraților le este interzisă participarea directă sau prin persoane interpuse la jocurile de tip piramidal, jocuri de noroc sau sisteme de investiții pentru care nu este asigurată transparența fondurilor în condițiile legii.

Art. 29: Magistrații care doresc să părăsească corpul magistraților au obligația de a aduce imediat la cunoștința conducătorului instanței sau parchetului decizia lor, în vederea îndeplinirii formalităților necesare pentru eliberarea din funcție. Ei nu pot desfășura alte activități, incompatibile cu funcția de magistrat, până la îndeplinirea formalităților necesare pentru eliberarea din funcție.

Art. 30: Magistrații sunt datori să depună în condițiile și la termenele prevăzute de lege declarația de avere.

CAPITOLUL VII: DISPOZIȚII SPECIALE PENTRU MAGISTRAȚII PROCURORI

Art. 31: Magistrații procurori își desfășoară activitatea potrivit principiilor legalității, imparțialității și controlului ierarhic.

În exercitarea funcției lor, magistrații procurori trebuie să dea dovadă de imparțialitate, orientându-și întreaga activitate spre descoperirea adevărului.

Procurorii sunt obligați să administreze toate probele necesare descoperirii adevărului atât cele în favoarea acuzării cât și a apărării. Ei sunt obligați să asigure respectarea prezumției de nevinovăție a învinuiților și inculpaților.

Art. 32: Procurorii au îndatorirea de a îndeplini cu celeritate și corectitudine dispozițiile date, conform legii, de superiorii ierarhici.

Art. 33: Magistrații procurori sunt obligați să se abțină de a interveni în secretul deliberării și de a face aprecieri cu privire la hotărârile judecătorești, în afara celor cuprinse în motivarea căilor de atac exercitate în condițiile legii.

**C. RECOMANDAREA NR. R (94) 12 A COMITETULUI DE
MINIȘTRI AL CONSILIULUI EUROPEI CĂTRE STATELE
MEMBRE CU PRIVIRE LA INDEPENDENȚA, EFICIENȚA ȘI
ROLUL JUDECĂTORILOR**

CONSILIUL EUROPEI

COMITETUL DE MINIȘTRI

RECOMANDAREA Nr. R (94) 12

**A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE
CU PRIVIRE LA INDEPENDENȚA, EFICIENȚA ȘI ROLUL
JUDECĂTORILOR**

*(Adoptată de Comitetul de Miniștri pe data de 13 octombrie 1994,
în cadrul celei de a 518-a reuniuni a miniștrilor adjuncți)*

Comitetul de Miniștri, în temeiul art. 15.b din Statutul Consiliului
Europei,

Luând în considerare art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor
Omului (denumită în continuare Convenția) potrivit căruia "*orice persoană
are dreptul la proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața
unei instanțe independente și imparțiale, instituită prin lege*";

Luând în considerare Principiile fundamentale ale Organizației
Națiunilor Unite referitoare la independența magistraților, aprobate de
Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite în noiembrie 1985;

Luând act de rolul esențial pe care-l îndeplinesc judecătorii și celelalte
persoane care exercită funcții de natură judiciară în apărarea drepturilor
omului și libertăților fundamentale;

Dorind să promoveze independența judecătorilor în vederea întăririi supremației dreptului în cadrul statelor democratice;

Conștient de necesitatea întăririi poziției și puterilor judecătorilor în scopul instaurării unui sistem juridic eficient și echitabil;

Înțelegând că se impune să se vegheze la exercitarea corectă a responsabilităților judiciare care constituie un ansamblu de îndatoriri și de puteri destinate să apere interesele oricărei persoane;

Recomandă guvernelor statelor membre să adopte sau să consolideze toate măsurile necesare pentru promovarea rolului judecătorilor, în mod individual, ca și al magistraturii în ansamblul său, și să amelioreze independența și eficacitatea acestora, în mod special, aplicând principiile următoare:

Incidența recomandării

1. Prezenta recomandare se aplică tuturor celor care exercită funcții judiciare, inclusiv celor însărcinați cu soluționarea unor chestiuni de drept constituțional, penal, civil, comercial și administrativ.

2. Principiile enunțate în prezenta recomandare se aplică și judecătorilor neprofesioniști, precum și altor persoane care exercită funcții judiciare, în măsura în care, din context, nu rezultă cu claritate că ele sunt aplicabile exclusiv judecătorilor profesioniști, cum este cazul principiilor privind remunerarea și cariera judecătorilor.

Principiul I - Principii generale privind independența judecătorilor

1. Trebuie luate toate măsurile necesare în scopul de a respecta, proteja și promova independența judecătorilor.

2. În mod deosebit, ar trebui luate următoarele măsuri:

a. Independența judecătorilor trebuie garantată, în conformitate cu dispozițiile Convenției și principiile constituționale, prin prevederea, de exemplu, a unor dispoziții exprese în acest sens în Constituție sau alte texte de lege sau prin adoptarea prezentei recomandări în dreptul intern. În funcție de tradițiile juridice din fiecare stat, aceste dispoziții ar putea prevedea, de pildă, cele ce urmează:

- i. Deciziile judecătorilor nu ar trebui să fie susceptibile de revizuire în afara căilor de atac prevăzute prin lege;
- ii. Mandatul judecătorilor și remunerarea ar trebui garantate prin lege;
- iii. Nici un alt organ decât tribunalele nu ar trebui să decidă asupra competenței acestora, așa cum este definită prin lege;
- iv. Cu excepția măsurilor referitoare la amnistie, grațiere sau alte măsuri similare, guvernul sau administrația publică nu ar trebui să fie abilitate să ia decizii de anulare retroactivă a deciziilor justiției.

b. Puterile executivă și legislativă trebuie să se asigure că judecătorii sunt independenți și că nu se adoptă măsuri care să fie susceptibile de a pune în pericol această independență.

c. Orice decizie referitoare la cariera profesională a judecătorilor trebuie să se bazeze pe criterii obiective, selecția și cariera judecătorilor trebuind să se facă după meritele și în funcție de calificările, integritatea, competența și eficacitatea acestora. Autoritatea competentă în materia selecției și a carierei judecătorilor trebuie să fie independentă de guvern și de administrația publică. Pentru a garanta independența acesteia, trebuie prevăzute dispoziții pentru a se asigura, de exemplu, ca membrii respectivei autorități să fie desemnați de către puterea judecătorească și ca aceasta să decidă ea însăși asupra regulilor sale de procedură.

Totuși, în cazul în care, în conformitate cu Constituția, legislația sau cutuma statului respectiv, este permis guvernului să intervină în numirea judecătorilor, trebuie să se garanteze că procedurile de desemnare a judecătorilor nu vor fi influențate de alte motive decât acelea legate de criteriile obiective menționate mai sus. Cu titlu de exemplu, asemenea garanții ar putea fi una sau mai multe dintre cele care urmează:

- i. Un organ special, independent și competent, abilitat să dea guvernului îndrumări care sunt urmate în practică; sau
- ii. Dreptul individului de a se adresa cu recurs unei autorități independente; sau
- iii. Autoritatea abilitată să decidă instituie măsuri de protecție împotriva oricărei influențe nepotrivite sau abuzive.

d. Judecătorii trebuie să pronunțe deciziile în deplină independență și să poată acționa fără restricții și fără să fie obiectul influențelor, incitărilor, presiunilor, amenințărilor sau intervențiilor directe, sau indirecte, din partea oricui, sau pentru orice motiv. Legea trebuie să prevadă sancțiuni pentru cei care ar încerca în acest fel să influențeze judecătorii. Judecătorii trebuie să fie absolut liberi și să decidă în mod imparțial asupra cazurilor cu care sunt sesizați, după propria lor convingere și interpretare a faptelor, conform regulilor de drept în vigoare. Judecătorii nu ar trebui să fie obligați să dea socoteala pentru chestiunile legate de fondul litigiilor soluționate nici unei persoane din afara puterii judecătorești.

e. Repartizarea cauzelor între judecători nu trebuie să fie influențată de dorințele uneia din părți sau de vreo persoană interesată de hotărâre. Aceasta repartizare poate fi făcută de pildă, prin tragere la sorți, printr-o distribuție automată, în funcție de ordinea alfabetică, sau printr-un sistem similar.

f. Cauza cu soluționarea căreia a fost deja investit nu poate fi luată de la judecător fără un motiv întemeiat, cum ar fi o boală gravă sau existența unui interes personal în domeniu. Orice motiv, cât și procedura de desesizare ar trebui prevăzute prin lege și nu trebuie influențate de către

guvern sau administrația publică. O decizie care tinde să desesizeze un judecător de o cauză trebuie să fie luată de o autoritate ce se bucură de o independență judiciară la fel de mare ca și judecătorii.

3. Judecătorii numiți sau aleși, sunt inamovibili până la atingerea vârstei obligatorii de pensionare, sau până la sfârșitul mandatului.

Principiul II - Autoritatea judecătorilor

1. Orice persoană interesată într-o cauză, chiar și organele statului sau reprezentanții acestora, trebuie să se supună autorității judecătorului.

2. Judecătorii ar trebui să dispună de puteri suficiente și să fie în măsură să le exercite pentru a-și îndeplini funcțiile, precum și pentru a apăra autoritatea și demnitatea instanței.

Principiul III - Condiții adecvate de muncă

1. Pentru a crea condiții adecvate de muncă, ce permit judecătorilor să lucreze în mod eficient, este absolut necesar:

a. Să se recruteze un număr suficient de judecători și să li se permită să dobândească pregătirea profesională necesară (spre exemplu, un stagiu practic în instanțe și, dacă e posibil, pe lângă alte autorități și instituții), înaintea numirii și în cursul carierei lor. Aceasta pregătire trebuie să fie gratuită pentru judecător și să pună accent mai ales pe legislația recentă și pe jurisprudență. Eventual, pregătirea poate include vizite de studiu la autoritățile și instanțelor europene și străine;

b. Să se vegheze pentru ca statutul și remunerarea judecătorilor să fie pe măsura demnității profesiei și a responsabilității pe care și-o asumă;

c. Să se prevadă o structură a carierei bine definită pentru a se recruta și menține judecători competenți;

d. Să se pună la dispoziția judecătorilor personal auxiliar și echipamente adecvate, în special echipamente de birotică și de informatică, pentru ca aceștia să poată acționa eficient și fără întârzieri nejustificate;

e. Să se ia măsuri corespunzătoare pentru a se încredința sarcinile nejurisdicționale/ administrative altor persoane, în conformitate cu Recomandarea R (86) 12 privitoare la măsurile vizând prevenirea și reducerea supraîncărcării activității tribunalelor.

2. Toate măsurile necesare ar trebui să fie luate cu scopul de a veghea la securitatea judecătorilor, asigurând paza în incinta instanțelor și protecția poliției pentru judecătorii care pot deveni sau sunt victime ale unor amenințări grave.

Principiul IV – Asociațiile profesionale

Judecătorii trebuie să fie liberi să constituie asociații având, singure sau în legătură cu alte organe, misiunea de a le apăra independența și de a le proteja interesele.

Principiul V - Responsabilități judiciare

1. În desfășurarea proceselor, judecătorii au îndatorirea de a apăra drepturile și libertățile fiecărei persoane.

2. Judecătorii au îndatorirea și ar trebui să li se atribuie și puterea de a-și exercita funcțiile în scopul de a se asigura că legea este aplicată în mod corect iar cauzele sunt soluționate în mod echitabil, eficient și rapid.

3. În mod special, judecătorii trebuie să-și asume următoarele responsabilități:

a. Să acționeze în toate cauzele în deplină independență și protejați de orice influențe din afară;

b. Să se pronunțe în mod imparțial, în conformitate cu propria lor evaluare asupra faptelor și interpretarea legii, să se asigure că toate părțile sunt audiate în mod echitabil și că drepturile procedurale ale părților sunt respectate în conformitate cu dispozițiile Convenției;

c. Să se abțină de la judecarea cauzelor sau să renunțe să acționeze atunci când există motive justificate și, exclusiv, în această situație. Asemenea motive ar trebui să fie definite prin lege și se pot referi, de pildă, la grave probleme de sănătate, existența unui interes personal asupra subiectului sau interesul justiției;

d. Când este cazul, să explice în mod imparțial părților anumite chestiuni de procedură;

e. Să încurajeze părțile, atunci când este posibil, să ajungă la soluționarea amiabilă a litigiului lor;

f. Să-și motiveze, dacă legea sau practica stabilită nu dispun altfel, hotărârea în mod clar și complet, folosind termeni ușor de înțeles;

g. Să urmeze orice formă de pregătire profesională necesară pentru exercitarea funcțiilor, în mod adecvat și cu eficacitate;

Principiul VI - Exercițarea necorespunzătoare a funcției și răspunderea disciplinară

1 . În cazul în care judecătorii nu își îndeplinesc funcțiile în mod adecvat și eficient sau în cazul abaterilor disciplinare, ar trebui să fie luate toate măsurile necesare, sub rezerva de a nu se aduce atingere independenței justiției. În conformitate cu principiile constituționale și tradiției juridice ale fiecărui stat, aceste măsuri pot fi, de exemplu, următoarele:

a. desesizarea judecătorului;

b. atribuirea altor sarcini judiciare în cadrul instanței;

- b. sancțiuni pecuniare, cum ar fi o reducere temporară a remunerației;
- c. suspendarea.

2. Judecătorii numiți cu titlu permanent nu pot fi revocați fără un motiv întemeiat, atâta timp cât nu au atins vârsta pentru pensionarea obligatorie. Aceste motive, care trebuie definite prin lege, în termeni preciși, ar putea să se aplice în țările în care judecătorul este ales pentru o anumită perioadă sau s-ar putea referi la cazul în care judecătorul este incapabil să-și îndeplinească funcțiile judiciare ori a comis infracțiuni sau violări grave ale regulilor disciplinare;

3. Atunci când urmează a fi luate măsurile prevăzute la paragrafele 1 și 2 ale acestui articol, statele membre trebuie să studieze posibilitatea constituirii, prin lege, a unui organ competent special, însărcinat cu aplicarea sancțiunilor și a măsurilor disciplinare, dacă acestea nu sunt de competența unei instanțe de judecată, și ale cărui decizii trebuie supuse controlului unui organ judiciar superior sau care să fie el însuși un organ judiciar superior. Legea ar trebui să prevadă proceduri adaptate pentru ca judecătorul să beneficieze cel puțin de toate garanțiile unei proceduri echitabile prevăzute prin Convenție, de exemplu, de posibilitatea de a-și formula apărările într-un termen rezonabil și să aibă dreptul de a răspunde la orice acuzație formulată împotriva sa.

D. CARTA EUROPEANĂ PRIVIND STATUTUL JUDECĂTORILOR

CARTA EUROPEANĂ PRIVIND STATUTUL JUDECĂTORILOR

Strasbourg, 8 - 10 iulie 1998

Participanții la reuniunea multilaterală privind statutul judecătorilor în Europa, organizată de Consiliul Europei între 8 și 10 iulie 1998, (Strasbourg),

Având în vedere articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care prevede că „orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege”;

Având în vedere Principiile fundamentale referitoare la independența judecătorilor, aprobate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite în noiembrie 1985;

Referindu-se la Recomandarea nr. (94) 12 a Comitetului Miniștrilor statelor membre, cu privire la independența, eficiența și rolul judecătorilor și însușindu-și obiectivele pe care aceasta le exprimă;

Interesați ca promovarea independenței judecătorilor, necesară întăririi supremației dreptului și apărării drepturilor și libertăților individuale în cadrul statelor democratice să devină efectivă;

Conștienți de necesitatea ca dispozițiile de natură a asigura cele mai bune garanții de competență, independență și imparțialitate a judecătorilor să fie precizate într-un instrument destinat tuturor statelor europene;

Dorind ca statutul judecătorilor în diferitele state europene să ia în considerare aceste dispoziții, pentru a asigura în mod concret cele mai bune garanții,

Au adoptat prezenta Cartă europeană privind statutul judecătorilor.

1. PRINCIPII GENERALE

1.1. Statutul judecătorilor urmărește să asigure competența, independența și imparțialitatea pe care, în mod legitim, orice persoană le așteaptă de la instanțe și de la fiecare judecător căruia îi este încredințată apărarea drepturilor sale. El exclude orice dispoziție și orice procedură de natură să altereze încrederea în această competență, independență și imparțialitate. Prezenta Cartă cuprinde dispozițiile cele mai în măsură să garanteze realizarea acestor obiective. Aceste dispoziții urmăresc îmbunătățirea garanțiilor asigurate în diferitele state europene. Ele nu pot justifica modificări ale statului care să tindă la reducerea nivelului garanțiilor deja atins în țările respective.

1.2. În fiecare stat european, principiile fundamentale ale statutului judecătorilor sunt prevăzute în normele interne de cel mai înalt nivel, iar regulile acestuia în norme cel puțin de nivel legislativ.

1.3. În privința oricărei decizii ce poate afecta selecția, alegerea, numirea, desfășurarea carierei sau încetării mandatului unui judecător, statutul prevede intervenția unei instanțe independente de puterea executivă și puterea legislativă, care să cuprindă cel puțin o jumătate dintre judecătorii aleși de către egalii lor, în concordanță cu modalități care să garanteze reprezentarea cea mai largă a acestora.

1.4. Statutul oferă tuturor judecătorilor care consideră că drepturile lor statuare sau, într-o manieră mai generală, independența lor sau cea a justiției sunt amenințate sau nesocotite în vreun fel, posibilitatea de a sesiza o astfel de instanță independentă, care să dispună de mijloacele efective în scopul de a remedia acest lucru sau a propune remedierea lui.

1.5. Judecătorii trebuie să dovedească, în exercitarea funcției, disponibilitate și respect față de cetățeni, preocupându-se de menținerea celui mai înalt

nivel de competență cerut de judecarea litigiilor, judecată de care depinde garantarea drepturilor individuale, și păstrând secretul asupra informațiilor care le-au fost încredințate potrivit legii.

1.6. Statul are datoria să asigure judecătorilor mijloacele necesare pentru îndeplinirea sarcinilor, în special pentru rezolvarea litigiilor într-un termen rezonabil.

1.7. Organizațiile profesionale constituite de judecători și la care aceștia pot adera în mod liber contribuie în special la apărarea drepturilor conferite acestora prin statut, îndeosebi față de autoritățile și instituțiile ce intervin în deciziile care îi privesc.

1.8. Judecătorii iau parte, prin reprezentanții lor și prin organizațiile lor profesionale, la luarea deciziilor referitoare la administrarea instanțelor, la stabilirea resurselor alocate și la repartizarea acestora pe plan național și pe plan regional. Ei sunt consultați, în aceleași condiții, asupra proiectelor de modificare a statutului lor și la definirea condițiilor de remunerare și de asigurare a protecției lor sociale.

2. SELECȚIA, RECRUTAREA, FORMAREA INIȚIALĂ

2.1. Normele statutare privind selecția și recrutarea judecătorilor stabilesc alegerea candidaților de către o instanță sau un juriu independent, în temeiul capacității lor de a aprecia liber și imparțial situațiile judiciare prezentate și de a le aplica legea, respectând demnitatea persoanei. Ele exclud posibilitatea înlăturării unui candidat/candidate pentru un motiv determinat referitor la sexul, originea etnică sau socială, ori opiniile filozofice și politice și convingerile religioase.

2.2. Statutul prevede condițiile în care este asigurată aptitudinea de a exercita funcții judiciare, pe baza unor cerințe legate de diplomele obținute sau de experiența anterioară.

2.3. Statutul asigură, prin mijloace de formare profesională suportate de stat, pregătirea candidaților aleși pentru exercitarea efectivă a funcțiilor respective. Instanța menționată la punctul 1.3. veghează la adaptarea programelor de pregătire și a structurilor pe care le realizează față de cerințele de deschidere, de competență și de imparțialitate legate de exercitarea funcțiilor publice.

3. NUMIREA, INAMOVIBILITATEA

3.1. Decizia de numire ca judecător al unui candidat/candidate selecționat și decizia de repartizare într-o instanță sunt luate de către instanța independentă menționată la punctul 1.3. sau la propunerea ori recomandarea acesteia, sau cu acordul ori avizul său.

3.2. Statutul stabilește situațiile în care activitățile anterioare ale unui candidat /candidate, sau cele desfășurate de persoanele apropiate, constituie un impediment în repartizarea în cadrul unei instanțe, din cauza îndoielilor pe care le pot suscita în mod legitim și obiectiv, cu privire la imparțialitatea sau independența lor.

3.3. În momentul în care procedura de alegere prevede o perioadă de încercare, în mod necesar scurtă, posterioară numirii în calitate de judecător, înainte ca aceasta să fi fost confirmată cu titlul definitiv sau, în momentul în care alegerea se face pentru o durată limitată, și poate fi reînnoită, decizia de a nu numi definitiv sau de a nu reînvesti nu poate fi luată decât de instanța independentă amintită la punctul 1.3. sau la propunerea, recomandarea sau cu acordul sau după avizul acesteia.

Dispozițiile punctului 1.4 sunt de asemenea aplicabile și persoanei supuse unei perioade de probă.

3.4. Judecătorii în funcție în cadrul unei instanțe nu pot face obiectul unei noi numiri sau a unei noi repartizări nici chiar al unei promovări, fără să fi consimțit în mod liber. De la acest principiu se poate face excepție numai în cazul în care mutarea a fost prevăzută cu titlul de sancțiune disciplinară și a fost pronunțată, în cazul unei modificări legale a organizării judiciare și în cazul încadrării temporare, pentru a ajuta o instanță învecinată, caz în care durata maximă a acestei încadrări este strict limitată prin statut, fără a se alătura aplicarea dispozițiilor punctului 1.4.

4. DESFĂȘURAREA CARIEREI

4.1. În măsura în care nu se bazează pe vechime, sistemul de promovare a judecătorilor se întemeiază exclusiv pe calitățile și meritele constatate în exercitarea funcției încredințate judecătorului, prin evaluări obiective realizate de unul sau mai mulți judecători și discutate cu judecătorul în cauză. Deciziile de promovare sunt în acest caz pronunțate de instanța prevăzută la punctul 1.3. sau la propunerea ori cu acordul acesteia. Judecătorul care nu a fost propus pentru promovare trebuie să poată depune plângere în fața acestei instanțe.

4.2. Judecătorul exercită liber activitățile exterioare funcției, printre care și acelea prin care se exprimă activitatea lor de cetățeni. Această libertate nu poate fi limitată decât în măsura în care activitățile respective sunt incompatibile cu încrederea în imparțialitatea și independența judecătorului ori cu disponibilitatea cerută pentru a soluționa cu atenție și într-un termen rezonabil litigiile cu care este sesizat. Exercițarea unei activități exterioare remunerate, alta decât literară sau artistică, trebuie să facă obiectul unei autorizații prealabile, în condițiile stabilite prin statut.

4.3. Judecătorul trebuie să se abțină de la orice comportament, de la orice act sau manifestare de natură să altereze efectiv încrederea în imparțialitatea și independența lor.

4.4. Statutul garantează judecătorilor menținerea și aprofundarea cunoștințelor atât tehnice, cât și sociale și culturale necesare exercitării atribuțiilor lor, prin accesul periodic la cursuri de pregătire, suportate de stat, care veghează la organizarea acestora cu respectarea condițiilor prevăzute la punctul 2.3.

5. RĂSPUNDEREA

5.1. Încălcarea de către un judecător a uneia dintre îndatoririle expres stabilite prin statut nu poate fi sancționată decât prin decizia, la propunerea, recomandarea sau cu acordul unui organ jurisdicțional sau unei instanțe alcătuite cu cel puțin jumătate dintre judecătorii aleși, în cadrul unei proceduri contradictorii în care judecătorul poate fi asistat pentru a-și asigura apărarea. Gravitatea sancțiunilor aplicabile este precizată prin statut și aplicarea acestora este supusă principiului proporționalității. Decizia de aplicare a sancțiunii pronunțate de o autoritate executivă, de un organ jurisdicțional sau de o instanță menționă în acest alineat, poate fi atacată cu recurs în fața unei instanțe superioare cu caracter jurisdicțional.

5.2. Orice persoană trebuie să aibă posibilitatea de a adresa unui organism independent, fără un formalism excesiv, reclamații privind nereguli în funcționarea justiției într-o anumită cauză. Acest organism poate, în cazul în care o examinare prudentă și atentă a reclamației relevă o încălcare ca cea menționată la punctul 5.1 din partea judecătorului, să sesizeze instanța disciplinară sau cel puțin să recomande o asemenea sesizare unei anumite autorități care are, potrivit statutului, competența de a o face.

6. REMUNERAREA, PROTECȚIA SOCIALĂ

6.1. Exercițarea ca profesie a funcțiilor judiciare implică remunerarea judecătorului la un nivel stabilit în așa fel încât să-l ferească de presiuni ce vizează să influențeze sensul deciziilor sau în general comportamentul său jurisdicțional, afectându-i astfel independența și imparțialitatea.

6.2. Remunerația poate să varieze în funcție de vechime, de natura atribuțiilor judecătorului care le exercită cu titlu profesional, sau în funcție de importanța sarcinilor impuse, apreciate în condiții de transparență.

6.3. Statutul prevede asigurarea judecătorului de profesie împotriva riscurilor sociale legate de boală, maternitate, invaliditate, bătrânețe și deces.

6.4. În mod special, statutul garantează judecătorului care a împlinit vârsta legală pentru încetarea din funcție, după ce a exercitat-o ca profesie pe o perioadă stabilită, plata unei pensii al cărei nivel trebuie să fie cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primite pentru activitatea jurisdicțională.

7. ÎNCETAREA DIN FUNCȚIE

7.1. Judecătorul încetează definitiv să își exercite funcția ca urmare a demisiei, a inaptitudinii fizice constatate prin expertiză medicală, a limitei de vârstă, a expirării mandatului prevăzut de lege sau prin revocarea dispusă în cadrul unei proceduri de felul celei prevăzute la punctul 5.1.

7.2. Existența uneia dintre cauzele stabilite prin punctul 7.1., alta decât limita de vârstă sau expirarea mandatului legal, trebuie să fie verificată de către instanța prevăzută la punctul 1.3.

E. CARTA UNIVERSALĂ A JUDECĂTORULUI

CARTA UNIVERSALĂ A JUDECĂTORULUI

Preambul

La elaborarea acestei Carte și-au adus contribuția judecători din lumea întreagă. Prezenta Cartă este rodul muncii lor și a fost aprobată de către asociațiile membre ale Asociației Internaționale a Judecătorilor, în calitate de document-cadru, conținând norme generale.

Textul Cartei a fost aprobat în unanimitate de către delegații care au participat la reuniunea Consiliului Central al Asociației Internaționale a Judecătorilor, care s-a desfășurat la Taipei (Taiwan), pe data de 17 noiembrie 1999.

Art. 1: Independența

În cadrul activității lor, judecătorii vor asigura dreptul oricărei persoane la un proces echitabil. Aceștia vor promova dreptul oricărei persoane la un proces echitabil și public, într-o perioadă de timp rezonabilă, în fața unei instanțe independente și imparțiale, constituită conform legii, în vederea stabilirii drepturilor și obligațiilor civile ale acesteia sau în cazul oricărei acuzații penale împotriva sa.

Independența judecătorului este indispensabilă unei justiții imparțiale, în conformitate cu legea. Aceste două noțiuni sunt indivizibile. Toate instituțiile și autoritățile, naționale sau internaționale, trebuie să respecte, protejeze și apere această independență.

Art. 2: Statutul

Independența judecătorească trebuie asigurată prin legea de înființare și protejare a autorității judecătorești, care este cu adevărat și efectiv

independentă față de celelalte puteri ale statului. Judecătorul, în calitate de deținător al unei funcții judecătorești, trebuie să fie capabil să își exercite competența judecătorească fără a fi supus presiunilor sociale, economice și politice și în mod independent față de alți judecători și de administrația sistemului judecătoresc.

Art. 3: Respectul față de lege

În îndeplinirea atribuțiilor sale profesionale, judecătorul se supune numai legii și va ține seama doar de aceasta.

Art. 4: Autonomia personală

Nimeni nu are dreptul de a da sau a încerca să dea judecătorului ordine sau instrucțiuni de orice fel, care ar putea influența hotărârile sale, cu excepția opiniilor pronunțate în apel, în anumite cazuri particulare, de instanțele ierarhic superioare.

Art. 5: Imparțialitatea și abținerea

În îndeplinirea atribuțiilor sale profesionale, judecătorul trebuie să fie imparțial și trebuie să fie perceput ca atare.

Judecătorul trebuie să-și îndeplinească îndatoririle cu prudență și grijă față de demnitatea instanței și a tuturor persoanelor implicate.

Art.6: Eficiența

Judecătorul trebuie să-și îndeplinească atribuțiile cu diligență și eficacitate, fără întârzieri nejustificate.

Art.7: Activitatea în afara instanței

Judecătorul nu trebuie să dețină nici o altă funcție, publică sau privată, remunerată sau neremunerată, care nu este pe deplin compatibilă cu atribuțiile și statutul unui judecător.

Judecătorul nu trebuie să fie subiectul unor numiri în afara instanței fără consimțământul acestuia.

Art.8: Securitatea funcției de judecător

Judecătorul nu poate fi transferat, suspendat sau revocat din funcție decât dacă legea prevede astfel și numai printr-o decizie adoptată prin respectarea strictă a procedurii disciplinare.

Judecătorul trebuie să fie numit pe viață sau pentru o altă perioadă în condiții care nu pun în pericol independența judecătorească.

Nici o schimbare privind vârsta obligatorie de pensionare nu trebuie să aibă efect retroactiv.

Art.9: Numirea

Selectarea și fiecare numire a unui judecător trebuie să fie făcute în conformitate cu criterii transparente și obiective, bazate pe calificare profesională corespunzătoare. Acolo unde acestea nu sunt asigurate prin alte modalități, care să fie adânc înrădăcinate într-o tradiție bine stabilită și de durată, selectarea trebuie să fie făcută de un organism independent, care să includă o reprezentare judecătorească substanțială.

Art.10: Răspunderea civilă și penală

Inițierea unei acțiuni civile, în țările în care aceasta este permisă, și a unei acțiuni penale, inclusiv arestarea, împotriva unui judecător trebuie să fie permisă doar în împrejurări care garantează că independența sa nu poate fi influențată.

Art.11: Administrarea justiției și aplicarea sancțiunilor disciplinare

Administrarea justiției și acțiunile disciplinare împotriva judecătorilor trebuie să fie organizate de o așa manieră încât să nu compromită independența reală a acestora și să se acorde atenție doar considerentelor obiective și relevante.

Acolo unde acestea nu sunt asigurate prin alte modalități, care sunt adânc înrădăcinate într-o tradiție bine stabilită și de durată, administrarea justiției și aplicarea de sancțiuni disciplinare trebuie să se facă de organisme independente, care includ o reprezentare judecătorească substanțială.

Acțiunea disciplinară împotriva unui judecător poate fi inițiată numai în condițiile în care aceasta este prevăzută de legislația pre-existentă și în conformitate cu regulile de procedură prestabilite.

Art.12: Asocierea

Trebuie să fie recunoscut dreptul judecătorului de a aparține unei asociații profesionale, pentru a permite ca judecătorii să fie consultați, îndeosebi în legătură cu aplicarea statutelor care îi privesc, deontologice sau de altă natură, și cu instrumentele legale, precum și pentru a le permite să-și apere interesele legitime.

Art.13: Remunerarea și pensionarea

Judecătorul trebuie să primească o remunerație corespunzătoare care să-i asigure o independență economică reală. Remunerarea nu trebuie să depindă de activitatea judecătorului și nu trebuie să fie diminuată pe durata deținerii funcției.

Judecătorul are dreptul la pensionare cu o pensie acordată în conformitate cu categoria sa profesională.

După pensionare, judecătorului nu trebuie să i se interzică să exercite altă profesie juridică doar pe motiv ca a fost judecător.

Art.14: Sprijinul financiar

Celelalte puteri ale statului trebuie să-i asigure sistemului judiciar mijloacele necesare pentru a se dota corespunzător în vederea îndeplinirii funcțiilor sale. Sistemului judiciar trebuie să i se asigure posibilitatea de a lua parte la sau de a fi consultat în legătură cu deciziile care se iau în acest domeniu.

Art.15: Parchetele

În țările în care membrii parchetelor sunt judecători, principiile de mai sus se aplică automat acestor judecători.

**F. PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE NAȚIUNILOR UNITE
PRIVIND INDEPENDENȚA JUDECĂTORILOR**

**PRINCIPIILE FUNDAMENTALE PRIVIND INDEPENDENȚA
JUDECĂTORILOR**

**ADOPTATE DE CONGRESUL AL VII-LEA AL NAȚIUNILOR
UNITE PRIVIND PREVENIREA CRIMINALITĂȚII ȘI
TRATAMENTUL INFRACTORILOR, DESFĂȘURAT LA MILANO
ÎN PERIOADA 26 AUGUST – 6 SEPTEMBRIE ȘI APROBATE PRIN
REZOLUȚIILE ADUNĂRII GENERALE NR. 40/32 DIN 29
NOIEMBRIE 1985 ȘI 40/146 DIN 13 DECEMBRIE 1985 -**

Ținând cont de faptul că în *Carta Națiunilor Unite* popoarele lumii își afirmă, printre altele, determinarea de a stabili condiții prin care să poată fi salvardată justiția, pentru a realiza cooperarea internațională în domeniul promovării și stimulării respectului față de drepturile omului și libertățile fundamentale, fără discriminare;

Ținând cont de faptul că *Declarația universală a drepturilor omului* consfințește în mod deosebit principiile referitoare la egalitatea tuturor în fața legii, prezumția de nevinovăție și dreptul la un proces echitabil și public, condus de o instanță competentă, independentă și imparțială, stabilită de lege;

Ținând cont de faptul că atât acordurile internaționale privind drepturile economice, sociale și culturale, cât și cele privind drepturile civile și politice garantează exercitarea acestor drepturi și, în afară de aceasta, *Acordul privind drepturile civile și politice* garantează judecarea unei cauze într-un termen rezonabil, fără amânări nejustificate;

Ținând cont de faptul că încă mai există un decalaj semnificativ între viziunea care stă la baza acestor principii și situația reală existentă;

Ținând cont de faptul că organizarea și administrarea justiției în fiecare țară ar trebui să se inspire din aceste principii, și ar trebui să se depună eforturi pentru traducerea acestora în realitate;

Ținând cont de faptul că reglementările privind exercitarea funcției de judecător trebuie să aibă menirea de a le acorda judecătorilor posibilitatea de a acționa în concordanță cu aceste principii;

Ținând cont de faptul că judecătorii au ultimul cuvânt în a decide asupra vieții, libertăților, drepturilor, îndatoririlor și proprietății cetățenilor;

Ținând cont de faptul că cel de al VI-lea Congres al Națiunilor Unite privind Prevenirea Criminalității și Tratamentul Infractorilor, prin Rezoluția nr. 16, a făcut apel la Comitetul pentru Prevenirea și Controlul Criminalității să includă printre prioritățile sale elaborarea de directive referitoare la independența judecătorilor și la selectarea, instruirea profesională și statutul judecătorilor și al procurorilor;

Ținând cont de faptul că, prin urmare, este adecvat să se acorde atenție, înainte de toate, rolului judecătorilor în cadrul sistemului justiției și importanței selecției, pregătirii și conduitei profesionale a acestora;

Guvernele trebuie să țină seama de și să respecte, în cadrul legislației și practicii lor naționale, următoarele principii, formulate pentru a asista statele membre în îndeplinirea sarcinii de asigurare și promovare a independenței justiției, principii ce trebuie aduse în atenția judecătorilor, avocaților, membrilor executivului și ai legislativului, precum și a publicului larg. Aceste principii au fost formulate în primul rând pentru judecătorii profesioniști dar ele se aplică în aceeași măsură, după cum e cazul, și asesorilor, acolo unde aceștia există.

Independența justiției

1. Independența justiției va fi garantată de stat și consfințită prin Constituție sau prin legislația țării respective. Toate instituțiile guvernamentale și de altă natură au obligația de a respecta independența justiției.
2. Corpul judecătoresc va decide imparțial în cauzele care îi sunt prezentate spre rezolvare, în baza faptelor și conform legii, fără restricții, influențe nedorite, persuasiune, presiuni, amenințări sau ingerințe, directe sau indirecte, din partea oricui sau pentru orice motiv.
3. Corpul judecătoresc va avea competență asupra tuturor problemelor de natură juridică și va avea autoritatea exclusivă de a decide dacă o cauză înaintată spre rezolvare este de competența sa, după cum prevede legea.
4. Nu vor exista nici un fel de ingerințe inadecvate sau nejustificate în procesul judecătoresc, și nici o decizie judecătorească a instanței nu va fi supusă revizuirii. Acest principiu nu prejudiciază revizuirea judiciară sau reducerea ori comutarea de către autoritățile competente a sentințelor aplicate de judecători, conform legii.
5. Orice persoană are dreptul de a fi judecată de instanțele ordinare sau superioare folosind procedurile legale stabilite. Nu vor fi create instanțe care nu utilizează procedurile stabilite de lege pentru a prelua competențele aparținând instanțelor ordinare sau celor superioare.
6. Principiul independenței judecătorești le dă dreptul și îi obligă în același timp pe judecători să vegheze ca procedurile judiciare să se desfășoare în mod echitabil și ca drepturile părților să fie respectate.

7. Este de datoria fiecărui stat membru să asigure resursele necesare pentru a-i da posibilitatea sistemului judecătoresc să își îndeplinească funcțiile în mod corespunzător.

Libertatea de exprimare și de asociere

8. În conformitate cu *Declarația universală a drepturilor omului*, membrii corpului judecătoresc au, ca și ceilalți cetățeni, libertatea de exprimare, convingere, asociere și reuniune, cu condiția ca judecătorii, atunci când își exercită aceste drepturi, să se comporte întotdeauna de așa manieră încât să păstreze demnitatea funcției pe care o dețin, imparțialitatea și independența sistemului judecătoresc.

9. Judecătorii au libertatea de a forma și adera la asociații ale judecătorilor sau la alte organizații pentru a le reprezenta interesele, pentru a promova pregătirea profesională și a apăra independența judecătorească.

Competența, selectarea și pregătirea

10. Cei selectați pentru funcțiile de judecător vor fi persoane integre și competente, având pregătire adecvată sau calificare juridică. Orice metodă de selecție a judecătorilor va lua măsuri de protecție împotriva numirilor pe motive necorespunzătoare. La selectarea judecătorilor nu se vor face discriminări pe criterii de rasă, culoare, sex, religie, opinii politice sau de altă natură, origine etnică sau socială, stare materială, naștere sau statut; o excepție care nu va fi considerată discriminatorie este condiția ca un candidat la funcția de judecător să fie cetățean al statului respectiv.

Condițiile de muncă și durata deținerii unui post

11. Deținerea unui post de judecător, independența, securitatea, remunerarea adecvată, condițiile de muncă, pensiile și vârsta de pensionare ale judecătorilor vor fi reglementate corespunzător prin lege.

12. Judecătorilor, fie că sunt numiți sau aleși, li se va asigura deținerea postului până la vârsta obligatorie de pensionare sau la expirarea mandatului în funcția respectivă, acolo unde este valabil acest lucru.

13. Promovarea judecătorilor, oriunde există un asemenea sistem, va fi bazată pe factori obiectivi, cu precădere pe competență, integritate și experiență.

14. Repartizarea cauzelor către judecători în cadrul instanței căreia aparțin este o chestiune internă de administrare a instanței.

Confidențialitatea profesională și imunitatea

15. Judecătorii au obligația de a păstra secretul profesional în ceea ce privește deliberările și informațiile confidențiale dobândite în timpul exercitării altor atribuții profesionale decât ședințele de judecată publice și nu vor fi obligați să depună mărturie în astfel de cauze.

16. Fără a prejudicia vreo procedură disciplinară sau vreun drept de apel ori compensație din partea statului, în conformitate cu legislația națională, judecătorii trebuie să beneficieze de imunitate în procesele civile pentru daune materiale pentru acțiuni incorecte sau omisiuni în exercitarea atribuțiilor judecătorești.

Disciplina, suspendarea și eliberarea din funcție

17. O acuzație sau reclamație înaintată împotriva unui judecător în exercitarea atribuțiilor sale judecătorești și profesionale va fi examinată expeditiv și echitabil, conform unei proceduri corespunzătoare. Judecătorul va avea dreptul la un proces echitabil. Examinarea cauzei în faza inițială va fi confidențială, cu condiția ca judecătorul să nu solicite altceva.

18. Judecătorii vor fi pasibili de suspendare sau eliberare din funcție numai din motive de incapacitate sau de conduită care îi fac nepotrivii pentru îndeplinirea atribuțiilor pe care le au.

19. Toate procedurile disciplinare, de suspendare sau eliberare din funcție vor fi stabilite în conformitate cu standardele de conduită profesională pentru judecători.

20. Deciziile privind procedurile disciplinare, de suspendare sau eliberare din funcție trebuie să fie supuse unei revizuri independente. Acest principiu poate să nu se aplice deciziilor instanțelor superioare și celor ale legislativului în cazul procedurilor de punere sub acuzare sau al altora similare.

**G. AVIZELE NR. 1 ȘI 2 ALE CONSILIULUI CONSULTATIV AL
JUDECĂTORILOR EUROPENI**

**AVIZUL NR.1 (2001) AL CONSILIULUI CONSULTATIV AL
JUDECĂTORILOR EUROPENI (CCJE) ÎN ATENȚIA
COMITETULUI DE MINIȘTRI AL CONSILIULUI EUROPEI,
REFERITOR LA STANDARDELE PRIVIND INDEPENDENȚA
PUTERII JUDECĂTOREȘTI ȘI INAMOVIBILITATEA
JUDECĂTORILOR**

(În aplicarea Recomandării nr. R (94) 12 privind independența, eficiența și
rolul judecătorilor și importanța aplicării standardelor la problemele actuale
din aceste domenii.)

1. Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europenii (CCJE) a elaborat prezentul aviz în baza răspunsurilor furnizate de statele membre la un chestionar, a documentelor elaborate de grupul de lucru al CCJE și a documentelor elaborate de președintele și vicepreședintele CCJE, precum și de expertul CCJE în acest domeniu, domnul Giacomo OBERTO (Italia).

2. Materialul pus la dispoziția CCJE conține o serie de declarații de principiu, mai mult sau mai puțin oficiale, privind independența puterii judecătorești.

3. Documentele oficiale de o importanță deosebită sunt:

- Principiile fundamentale ale Națiunilor Unite privind independența puterii judecătorești (1985);
- Recomandarea nr. R (94) 12 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre referitor la independența, eficiența și rolul judecătorilor.

4. A fost elaborată și o serie de documente având caracter mai puțin oficial:

- Carta europeană privind statutul judecătorilor, adoptată de participanții din țările europene și de două asociații internaționale ale judecătorilor, care s-au reunit la Strasbourg, în perioada 8-10 iulie 1998, confirmată de reuniunea președinților instanțelor supreme din țările Europei Centrale și de Est, care a avut loc la Kiev, în perioada 12-14 octombrie 1998, și reconfirmată de reprezentanții ministerelor justiției din 25 de țări europene, care s-au reunit la Lisabona, în perioada 8-10 aprilie 1999;

- Declarații ale delegaților Înalțului Consiliu al Judecătorilor sau ale asociațiilor judecătorilor, precum cele făcute în cadrul reuniunii de la Varșovia și Slok, care s-a desfășurat în perioada 23-26 iunie 1997.

5. Printre materialele menționate în cadrul dezbaterilor CCJE se numără următoarele:

- Declarația de la Beijing asupra principiilor privind independența judecătorească din regiunea Lawasia (august 1997), semnată în prezent de 32 președinți de instanță din regiunea respectivă;

- Directivele Casei Latimer pentru țările Commonwealth-ului (19 iunie 1998), rezultate în urma unui colocviu la care au participat reprezentanți ai 23 de state ale Commonwealth-ului sau din teritoriile din afara acestuia și sponsorizat de judecători și avocați din cadrul Commonwealth-ului, cu sprijinul Secretariatului și Biroului Commonwealth.

6. În cadrul dezbaterilor CCJE, membrii acestuia au subliniat faptul că nu perfecțiunea principiilor și cu atât mai puțin armonizarea instituțiilor sunt esențiale, ci punerea efectivă în aplicare a principiilor deja elaborate.

7. De asemenea, CCJE a pus în discuție faptul dacă îmbunătățirea sau dezvoltarea suplimentară a principiilor generale existente este adecvată.

8. Scopul prezentului aviz este acela de a analiza în detaliu o serie de subiecte dezbătute și de a identifica problemele sau aspectele referitoare la independența judecătorilor cărora ar trebui să li se acorde o atenție deosebită.

9. Se propune abordarea următoarelor teme:

- Argumentarea necesității independenței judecătorești
- Nivelul până la care este garantată independența judecătorească
- Criteriile care stau la baza numirii sau promovării
- Organismele de numire și consultative
- Numirea – perioada pe care se face numirea
- Numirea – inamovibilitatea și măsurile disciplinare
- Remunerarea
- Libertatea față de influențele externe
- Independența în cadrul puterii judecătorești
- Rolul judecătorului

Pe durata analizării acestor teme, CCJE a căutat să identifice anumite exemple de dificultăți sau de factori care amenință independența, care i-au fost aduse în atenție. În continuare, acesta a identificat principiile puse în discuție referitor în mod special la acordurile și practica privind numirea și reinvestirea judecătorilor în instanțele internaționale. Această temă este analizată în paragrafele 52, 54, 55.

ARGUMENTAREA NECESITĂȚII INDEPENDENȚEI JUDECĂTOREȘTI

10. Independența judecătorească este o condiție obligatorie pentru existența statului de drept și garanția fundamentală a unui proces echitabil. Judecătorii “au sarcina deciziei finale asupra vieții, libertăților, drepturilor, obligațiilor și proprietății cetățenilor” (expunerea principiilor fundamentale ale Națiunilor Unite, preluate în declarația de la Beijing; și articolele 5 și 6 ale

Convenției europene privind drepturile omului). Independența acestora nu este o prerogativă sau un privilegiu în propriul lor interes ci în interesul statului de drept și al celor care caută și doresc înlăptuirea justiției.

11. Această independență trebuie să existe în raport cu societatea în general și cu părțile din orice litigiu asupra căruia judecătorii trebuie să se pronunțe. Puterea judecătorească este unul dintre cei trei piloni fundamentali, egali ca importanță, ai statului democratic modern. Ea are un rol și funcții importante în relația cu ceilalți doi piloni. Ea are grijă ca guvernele și administrațiile să poată fi trase la răspundere pentru acțiunile lor și, în ceea ce privește puterea legislativă, are sarcina de a se asigura că legile adoptate sunt aplicate și, într-o mai mică sau mai mare măsură, de a se asigura că acestea sunt în conformitate cu constituția sau cu orice altă legislație superioară (precum cea a Uniunii Europene). Pentru a-și putea îndeplini îndatoririle pe care le are în aceste domenii, puterea judecătorească trebuie să fie independentă față de aceste autorități, fapt care implică libertate față de relațiile inadecvate și de influența exercitată de aceste autorități. Astfel, independența servește ca o garanție a imparțialității. Acest lucru are, în special, implicații asupra a aproape toate aspectele legate de cariera unui judecător: de la pregătire la numire până la promovare și sancționare disciplinară.

12. Independența judecătorească presupune imparțialitate absolută din partea judecătorilor. Când deliberează într-un litigiu între oricare părți, judecătorul trebuie să fie imparțial, adică liber față de orice relații, subiectivism sau părtinire, care afectează – sau pot fi percepute ca afectând – capacitatea sa de a decide independent. În această privință, independența judecătorească este o dezvoltare a principiului fundamental conform căruia "nimeni nu poate fi judecător în propriul său proces". Acest principiu are semnificații mult mai extinse decât cea care afectează părțile dintr-un litigiu. Nu doar părțile dintr-o cauză anume ci societatea în ansamblu trebuie să poată avea încredere în puterea judecătorească. Astfel, nu este suficient ca un judecător să fie liber față de orice relații, părtinire sau influență inadecvată, ci trebuie

de asemenea să pară astfel în fața unui observator rezonabil. În caz contrar, încrederea în justiție poate fi subminată.

13. Argumentarea necesității independenței judecătorești, așa cum este prezentată mai sus, oferă un etalon după care pot fi evaluate implicațiile practice ale acesteia – aceasta înseamnă, trăsăturile care sunt necesare pentru a o asigura și mijloacele prin care aceasta poate fi asigurată, la nivel constituțional sau legislativ, precum și în practica de fiecare zi, în fiecare stat. Prezentul aviz pune mai degrabă accentul pe cadrul instituțional general și pe garanțiile care asigură independența judecătorească în societate decât pe principiul care impune imparțialitatea personală (atât în fapt cât și în aparență) a judecătorului în orice cauză particulară. Deși are loc o suprapunere, se propune ca acest din urmă subiect să fie abordat în cadrul examinării de către CCJE a conduitei judecătorești și a standardelor etice.

NIVELUL PÂNĂ LA CARE ESTE GARANTATĂ INDEPENDENȚA JUDECĂTOREASCĂ

14. Independența judecătorească trebuie să fie garantată de standarde naționale până la cel mai înalt nivel posibil. În consecință, statele trebuie să includă conceptul de independență judecătorească fie în Constituție, fie printre principiile fundamentale recunoscute de statele care nu au o Constituție scrisă dar în care respectul pentru independența judecătorească este garantat de o cultură și tradiție îndelungate. Acest lucru scoate în evidență importanța fundamentală a independenței, prin recunoașterea poziției speciale pe care o au jurisdicțiile de drept anglo-saxon (îndeosebi în Anglia și Scoția) cu o lungă tradiție de independență, însă fără nici un fel de legi scrise.

15. Principiile fundamentale ale Națiunilor Unite stipulează că independența judecătorească trebuie să fie “garantată de către stat și consfințită de constituție sau de legislația fiecărei țări în parte”. Recomandarea nr. R (94)

12 prevede (în prima teză a principiului I.2) că "Independența judecătorilor va fi garantată în conformitate cu prevederile Convenției [europene a drepturilor omului] și cu principiile constituționale prin, de exemplu, introducerea unor prevederi specifice în Constituție sau în alt tip de legislație ori prin incorporarea prevederilor prezentei recomandări în legislația internă."

16. *Carta europeană privind statutul judecătorilor* conține prevederi încă și mai specifice: "În fiecare stat european, principiile fundamentale privind statutul judecătorului vor fi prevăzute de actele normative interne cu cea mai înaltă forță juridică, iar reglementările în acest domeniu, prin legi." Această prevedere mai specifică din *Carta europeană* s-a bucurat de susținerea unanimă a CCJE. Acesta recomandă adoptarea sa în locul prevederii mai puțin specifice din prima teză a principiului 1.2 al Recomandării nr. R (94) 12.

CRITERIILE CE STAU LA BAZA NUMIRII SAU PROMOVĂRII

17. Principiile fundamentale ale Națiunilor Unite stipulează (alineatul 13): "Promovarea judecătorilor, oriunde există un astfel de sistem, trebuie să aibă la bază factori obiectivi, în special calificarea profesională, integritatea și experiența." Recomandarea nr. R (94) 12 este de asemenea extrem de clară: "Toate deciziile privind cariera profesională a judecătorilor trebuie să fie bazate pe criterii obiective, iar selectarea și cariera judecătorilor trebuie să se bazeze pe merit, ținând seama de pregătirea profesională, integritate, capacitate și eficiență". Recomandarea nr. R (94) 12 specifică foarte clar că aceste criterii se aplică tuturor persoanelor care dețin funcții în cadrul sistemului judecătoresc, inclusiv celor care se ocupă de probleme de drept constituțional, penal, civil, comercial și administrativ (precum și, în multe privințe, asesorilor și altor persoane care exercită funcții juridice). Prin urmare, este un fapt general acceptat că numirile trebuie să se facă "pe bază

de merit”, conform unor criterii obiective, și că orice considerente politice trebuie să fie inadmisibile.

18. Problemele centrale care rămân sunt: (a) conferirea unui conținut aspirațiilor generale spre numirea “pe bază de merit” și “obiectivism”; și (b) alinierea teoriei la realitate. Subiectul de față este de asemenea strâns legat de următoarele două (organismele de numire și perioada pe care se face numirea).

19. În unele state există, prin Constituție, o implicare politică directă în numirea judecătorilor. Acolo unde judecătorii sunt aleși (fie de către popor, cum ar fi în Elveția, la nivel cantonal, fie de către parlament, cum ar fi tot în Elveția, la nivel federal, în Slovenia și în “fosta Republică Iugoslavă Macedonia”, precum și în cazul Curții Constituționale Federale a Germaniei și a unei părți dintre membrii Curții Constituționale din Italia), scopul este fără îndoială acela de a îi conferi puterii judecătorești o bază democratică în exercitarea funcțiilor sale. Scopul nu poate fi nicidecum acela de a supune numirea sau promovarea judecătorilor unor considerente politice de partid limitate. Acolo unde există riscuri ca acest lucru să se întâmple sau să se facă uz de asemenea practici, metoda alegerii judecătorilor poate fi mai mult periculoasă decât avantajoasă.

20. Chiar și acolo unde există o autoritate separată care are responsabilitatea de numire și promovare a judecătorilor sau este implicată în acest proces, considerentele politice nu sunt neapărat excluse în practică. Astfel, în Croația, un Consiliu Superior al Magistraturii, alcătuit din 11 membri (șapte judecători, doi procurori și doi profesori în drept) are responsabilitatea de a face numirile, însă ministrul justiției poate propune ca cei 11 membri să fie aleși de camera reprezentanților parlamentului croat, iar Consiliul Superior al Magistraturii trebuie să se consulte cu comisia juridică a parlamentului, controlată de partidul care formează guvernul la ora actuală, asupra oricărei numiri. Chiar dacă articolul 4 al Constituției croate modificate face referire la separarea puterilor în stat, acesta merge mai departe și prevede că

separarea include “orice formă de cooperare reciprocă și control reciproc între cei care dețin puterea”, fapt care, fără îndoială, nu exclude influența politică asupra numirii sau promovării judecătorilor. În Irlanda, deși există o comisie pentru numirea judecătorilor, considerentele politice pot încă determina care dintre candidații rivali, toți fiind aprobați de comisie, vor fi de fapt numiți de ministrul justiției (și comisia nu are nici un rol în ceea ce privește promovările).

21. În alte țări, sistemele existente diferă între țările cu judecători de carieră (cele mai multe dintre țările cu sistem de drept continental) și cele în care judecătorii sunt numiți din rândurile practicienilor cu experiență (de exemplu, țări cu sistem de drept anglo-saxon, precum Cipru, Malta și Marea Britanie sau alte țări ca Danemarca).

22. În țările cu judecători de carieră, numirea inițială a judecătorilor depinde în mod normal de reușita obiectivă la examene. Problemele importante par să fie următoarele: (a) dacă examenul este suficient – nu ar trebui evaluate calitățile personale? aptitudinile practice nu ar trebui predate și testate?; (b) dacă ar trebui implicată o autoritate independentă față de executiv și legislativ la această etapă - în Austria, de exemplu, *Personalsenates* (compuse din cinci judecători) au un rol formal în recomandarea promovărilor, însă nu au nici un rol în ceea ce privește numirile.

23. Prin contrast, acolo unde judecătorii sunt sau pot fi numiți din rândurile practicienilor cu experiență, e puțin probabil ca examenele să fie relevante și e posibil ca la baza numirilor să stea aptitudinile practice și consultarea cu alte persoane care au relații directe cu candidatul.

24. În toate situațiile de mai sus, se sugerează că se impun standarde obiective nu numai pentru a exclude influențele politice ci și din alte motive, precum riscul apariției favoritismului, conservatorismului și a nepotismului (sau a “clonării”), care există dacă numirile sunt făcute într-o manieră nestructurată sau pe baza recomandărilor personale.

25. Orice “criterii obiective”, care caută să garanteze că selectarea și cariera judecătorilor se “bazează pe merite, ținând cont de pregătirea profesională, integritate, capacitate și eficiență” sunt menite să fie definite în termeni generali. Cu toate acestea, tocmai conținutul și efectul lor în fiecare țară este esențial în cele din urmă. CCJE a recomandat ca autoritățile din statele membre responsabile de numiri și promovări și care oferă consultanță referitor la acestea să introducă și să aplice criterii obiective, în scopul garantării că selectarea și cariera judecătorilor “se bazează pe merite, ținând cont de pregătirea profesională, integritate, capacitate și eficiență”. O dată ce se face acest lucru, acele organisme sau autorități responsabile de numiri și promovări vor avea obligația să acționeze în consecință, și atunci va fi posibil, cel puțin, să se examineze cu atenție conținutul criteriilor adoptate și efectul lor practic.

26. Răspunsurile la chestionare indică o lipsă pe larg răspândită a unor astfel de criterii publicate. Criteriile generale au fost publicate de lordul cancelar în Marea Britanie, iar executivul scoțian a publicat un document pentru consultare. Legislația austriacă definește criteriile de promovare. Multe țări, precum Cipru sau Estonia, au pur și simplu încredere în integritatea consiliilor independente ale judecătorilor responsabile de numiri sau de recomandarea numirilor. În Finlanda, consiliul consultativ compară rezultatele candidaților, iar propunerile lui de numire includ o motivație a deciziei lor. În același mod, în Islanda, comisia de selectare pune la dispoziția ministrului justiției o evaluare în scris a candidaților pentru posturile de judecător districtual, în timp ce Curtea Supremă se pronunță asupra competenței candidaților pentru posturile de judecător din această instituție. În Germania, atât la nivel federal cât și la nivelul landurilor, consiliile pentru numirea judecătorilor pot avea responsabilitatea de a întocmi opinii în scris (fără o motivație detaliată) asupra oportunității numirii sau promovării candidaților, care nu au caracter obligatoriu pentru ministrul justiției, dar care pot duce la critici (uneori publice), dacă acesta nu ține seama de ele. Prezentarea de argumente ar putea fi privită ca un

lucru pozitiv și e posibil ca aceasta să confere conținut criteriilor care sunt aplicate în practică, însă contraargumentele ar putea fi de asemenea caracterizate ca militând împotriva furnizării de argumente în cazuri particulare (de exemplu, caracterul sensibil al alegerii între doi candidați care au aproape aceleași calificări și confidențialitatea în ceea ce privește sursele sau informațiile).

27. În Lituania, deși nu există criterii clare care să guverneze promovarea, performanțele profesionale ale judecătorilor sunt monitorizate cu ajutorul unor criterii cantitative și calitative, care se bazează în primul rând pe statistici (inclusiv statistici referitoare la trimiterea spre rejudecare a apelurilor) și fac obiectul unui raport către Departamentul pentru Instanțe din cadrul Ministerului Justiției. Ministrul justiției are doar un rol indirect în selectare și promovare. Sistemul de monitorizare a fost, însă, “aspru criticat” de către Asociația Lituaniană a Judecătorilor. Datele statistice au importanță socială în înțelegerea și îmbunătățirea activității și eficienței instanțelor. Ele nu sunt, însă, același lucru cu standardele obiective de evaluare, fie în scopul numirii într-o nouă poziție, al promovării sau în alt scop. Se impune multă prudență în folosirea datelor statistice în acest context.

28. În Luxemburg, se afirmă că promovarea se bazează în mod normal pe principiul vechimii în muncă. În Olanda, există încă elemente ale sistemului timpuriu bazat pe vechimea în muncă, iar în Belgia și Italia promovarea este determinată de criterii obiectiv definite privind vechimea în muncă și competența. În Austria, referitor la recomandările făcute de *Personalsenates* (alcătuite din cinci judecători) către ministrul justiției, poziția prevăzută de lege este aceea că se ține seama de vechimea în muncă numai în cazul egalității între calificativele mai multor candidați.

29. *Carta europeană privind statutul judecătorilor* abordează sistemele de promovare “în situația în care acestea nu se bazează pe vechimea în muncă” (alineatul 4.1.), iar *Memorandumul explicativ* menționează că acesta este

"un sistem pe care Carta nu-l exclude sub nici o formă, deoarece este menit să asigure o protecție foarte eficientă a independenței". Deși o experiență profesională corespunzătoare este o condiție importantă pentru promovare, CCJE a considerat că vechimea în muncă, în lumea modernă, nu mai este general acceptabilă ca principiu dominant de determinare a promovării. Publicul manifestă un interes sporit nu numai față de independență, ci și față de calitatea sistemului său judecătoresc și, mai ales în vremuri când se produc mari schimbări, față de calitatea conducătorilor sistemului judecătoresc. Poate exista o eventuală sacrificare a dinamismului atunci când promovările se bazează în întregime pe vechimea în muncă, ce nu poate fi justificată printr-un câștig real în ceea ce privește independența. Cu toate acestea, CCJE a considerat că cerințele privind vechimea în muncă, bazate pe numărul de ani de experiență profesională pot servi la consolidarea independenței.

30. În Italia și, într-o oarecare măsură, în Elveția, statutul, funcția și remunerarea judecătorilor au fost separate. Remunerarea se face, în mod automat, pe baza vechimii în muncă și nu variază în general în funcție de statut sau de poziție. Statutul depinde de promovare, însă nu implică neapărat transferul la altă instanță. Astfel, un judecător cu statut de curte de apel poate opta să rămână în continuare judecător într-o instanță de fond. În acest fel, sistemul urmărește să sporească independența prin eliminarea oricăror stimulente financiare care ar determina dorința judecătorului de a fi promovat sau de a obține o funcție diferită.

31. CCJE a examinat problema egalității dintre femei și bărbați. Directivele Casei Latimer stipulează: "Numirile la toate nivelurile sistemului judecătoresc trebuie să aibă, ca unul dintre obiective, realizarea egalității dintre bărbați și femei". În Anglia, "principiile directe" ale lordului cancelar prevăd ca numirea să se facă strict pe bază de merit, "indiferent de sex, origine etnică, stare civilă, orientare sexuală...", însă lordul cancelar și-a exprimat foarte clar intenția de a încuraja candidaturile pentru numirea în poziție de judecător atât din partea femeilor cât și a minorităților etnice.

Ambele obiective sunt adecvate. Delegatul austriac a declarat că în Austria, în situația în care sunt doi candidați cu calificative egale, s-a prevăzut în mod expres să fie numit candidatul aparținând sexului mai puțin reprezentat. Chiar pornind de la premisa că această reacție pozitivă limitată față de problema reprezentării mai slabe nu ar ridica probleme de ordin juridic, CCJE a identificat unele dificultăți de ordin practic cum ar fi: (1) aceea că selecționează o arie cu reprezentare mai slabă (sexul) și (2) ar putea fi contradicții referitoare la ce constituie, în condițiile fiecărei țări în parte, reprezentare mai slabă, din motive discriminatorii relevante, într-o asemenea arie. CCJE nu propune o prevedere ca cea austriacă în calitate de standard internațional. Subliniază, însă necesitatea de a realiza egalitatea prin intermediul unor “principii directoare” ca cele la care se face referire în teza nr. 3 de mai sus.

ORGANISMELE DE NUMIRE ȘI CONSULTATIVE

32. CCJE a luat notă de marea diversitate a metodelor prin care sunt numiți judecătorii. Există o unanimitate evidentă referitor la faptul că numirile trebuie să fie “bazate pe merit”.

33. Diversele metode utilizate în prezent pentru selectarea judecătorilor pot fi toate privite ca având avantaje și dezavantaje: se poate argumenta că alegerea prin vot conferă o legitimitate mai democratică, însă implică pe candidat într-o campanie, în politică și în tentația de a pretinde și acorda favoruri. Cooptarea acestor metode de către sistemul judecătoresc existent poate avea drept rezultat candidați bine pregătiți din punct de vedere profesional, însă aici poate exista riscul apariției conservatorismului sau nepotismului – și acest aspect ar putea părea ca fiind absolut nedemocratic pentru o gândire constituțională. De asemenea, se poate argumenta că numirea judecătorilor de către executiv sau legislativ poate conferi mai multă legitimitate însă comportă riscul de a se crea o dependență mai mare

față de celelalte puteri. O altă metodă implică nominalizarea de către un organism independent.

34. Încă mai sunt motive de îngrijorare că actuala diversitate de mijloace poate în mod tacit facilita continuarea influențelor politice nedorite asupra numirilor. CCJE a luat notă de opinia expertului, domnul Oberto, conform căreia procedurile informale de numire și influența politică deschisă asupra numirilor judecătorilor din unele state nu au constituit modele utile pentru altele, democrații noi, unde era vital să se asigure independența judecătorească prin introducerea unor organisme de numire complet apolitice.

35. CCJE a luat notă că, luând exemplul unei democrații tinere, în Republica Cehă numirile sunt făcute de președintele țării, în baza unei moțiuni înaintate de ministrul justiției, iar promovările (de exemplu, transferul la o instanță ierarhic superioară sau în funcția de președinte sau vicepreședinte de instanță) sunt făcute fie de președinte, fie de către ministrul justiției. Nu există nici un consiliu suprem, chiar dacă judecătorii alcătuiesc comisii care selectează candidații la numirea pe post de judecător.

36. Recomandarea nr. R (94) 12 are în prezent o poziție ambiguă în acest domeniu. Aceasta pornește de la premisa că există un organism independent responsabil de numiri: "Autoritatea care decide asupra selectării și carierei judecătorilor trebuie să fie independentă față de guvernare și administrație. Pentru a salvagarda independența acesteia, reglementările trebuie să garanteze că, de pildă, membrii săi sunt selectați de către autoritatea judecătorească și că autoritatea însăși este cea care decide asupra propriilor reguli de procedură."

Însă, recomandarea merge mai departe, examinând și având în vedere un sistem complet diferit: "Cu toate acestea, acolo unde prevederile constituționale sau legale și tradițiile le permit judecătorilor să fie numiți de către guvern, trebuie să existe garanții care să aibă grijă ca procedurile de numire a judecătorilor să fie transparente și independente în practică și ca

deciziile să nu fie influențate de nici un alt fel de motive în afara celor legate de criteriile obiective menționate mai sus."

Exemplele de "garanții" care urmează oferă o și mai mare relaxare a procedurilor formale: acestea încep cu un organism independent special care face recomandări, pe care guvernul le "respectă în practică", includ mai apoi "dreptul la apel împotriva unei decizii în fața unei autorități independente" și se încheie cu soluția blândă (și ambiguu formulată) că este suficient dacă "autoritatea care ia decizia se protejează de influențele nedorite și inadecvate".

37. Condițiile din 1994 sunt cele care stau la baza acestei formulări. Însă CCJE este preocupat în prezent de caracterul ei oarecum vag și deschis în contextul unei Europe lărgite, unde "tradițiile" constituționale sau legislative sunt mai puțin relevante și procedurile formale sunt o necesitate de care este primejdios să ne dispensăm. Prin urmare, CCJE a considerat că fiecare decizie legată de numirea sau cariera unui judecător trebuie să se bazeze pe criterii obiective pentru a se garanta că nu a fost luată decât în baza unor astfel de criterii.

38. CCJE a recunoscut că e posibil să nu se poată merge mai departe, în lumina diversității de sisteme acceptate în prezent în statele europene. Totuși, CCJE este un organism consultativ, împuternicit să reflecteze atât asupra modificării standardelor existente cât și asupra elaborării de standarde general acceptate. Mai mult, *Carta europeană privind statutul judecătorilor* merge considerabil mai departe decât Recomandarea nr. R (94) 12, stipulând următoarele:

"Referitor la orice decizie care afectează selectarea, recrutarea, numirea și cariera sau eliberarea din funcție a judecătorului, statutul prevede intervenția unei autorități independente față de puterea executivă sau legislativă, în cadrul căreia cel puțin jumătate din membri sunt judecători aleși de colegii lor, pe baza unor metode care garantează o reprezentare cât mai largă a puterii judecătorești."

39. *Memorandumul explicativ* precizează că “intervenția” unei autorități independente a fost prevăzută într-un sens suficient de larg să acopere o opinie, recomandare sau propunere, precum și o decizie propriu-zisă. *Carta europeană* merge mult mai departe decât practica actuală din multe state europene. (În mod deloc surprinzător, delegații Înalțului Consiliu al Judecătorilor și asociațiile judecătorilor care s-au reunit la Varșovia în perioada 23-26 iunie 1997 au dorit un “control” și mai complet asupra numirii și promovării judecătorilor decât cel susținut de *Carta europeană*.).

40. Răspunsurile la chestionare arată că cele mai multe state europene au introdus un organism independent față de executiv și de legislativ, cu rol exclusiv sau mai puțin important în ceea ce privește numirile și (acolo unde este relevant) promovările; iată câteva exemple: Andora, Belgia Cipru, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Islanda, Irlanda, Italia, Lituania, Moldova, Olanda, Norvegia, Polonia, România, Rusa, Slovacia, Slovenia, "fosta Republică Iugoslavă Macedonia" și Turcia.

41. Absența unui astfel de organism a fost resimțită ca fiind punctul slab în Republica Cehă. În Malta există un astfel de organism, însă având în vedere consultarea acestuia în mod opțional de către autoritatea de numire, a fost considerat ca fiind o carență. În Croația, nivelul potențial al influenței politice asupra acestui organism a fost considerat o problemă.

42. Cele trei sisteme prezentate mai jos vor servi drept exemple de consilii superioare ale magistraturii care îndeplinesc condițiile sugerate de *Carta europeană*.

i) Potrivit articolului 104 al Constituției Italiei, un asemenea consiliu este alcătuit din: președintele țării, președintele și procurorul general al Curții de Casație, 20 de judecători aleși de către sistemul judecătoresc și 10 membri aleși de parlament în sesiune reunită, din rândul cadrelor universitare și al avocaților care au 15 ani de activitate neîntreruptă. Potrivit articolului 105, responsabilitatea acestuia este aceea de a “desemna, recruta și transfera, de

a promova judecătoria și de a lua măsuri disciplinare împotriva acestora, în conformitate cu reglementările privind organizarea judecătorească."

ii) Legile ungare privind reforma instanțelor din 1997 înființează Consiliul Național al Judecătorilor, împuternicit cu administrarea instanțelor, inclusiv cu numirea judecătorilor. Consiliul este compus din președintele Curții Supreme (președintele Consiliului), nouă judecători, ministrul justiției, procurorul general, președintele Asociației Barourilor și doi deputați din parlament.

iii) În Turcia, un consiliu suprem selectează și promovează atât judecătorii cât și procurorii. Acesta este compus din șapte membri, incluzând cinci judecători, fie din cadrul Curții de Casație, fie din Consiliul de Stat. Ministrul justiției prezidează Consiliul, iar sub-secretarul ministrului justiției este de asemenea un membru de drept al consiliului.

43. Un exemplu din cadrul țărilor de drept anglo-saxon ne este furnizat de Irlanda, unde a fost înființat un comitet pentru numirea judecătorilor prin *Legea privind instanțele și funcționarea instanțelor* din 1995, secțiunea 13, privind "identificarea persoanelor și informării guvernului cu privire la faptul dacă aceste persoane corespund pentru numirea pe post de judecător." Comitetul este alcătuit din nouă membri: președintele Curții Supreme, președinții Înaltei Curți, Curții de Circuit și Curții Districtuale, procurorul general, un avocat numit de președintele baroului, un avocat însărcinat cu procedura, nominalizat de președintele Societății de Drept și până la trei membri numiți de ministrul justiției, care lucrează sau au cunoștințe de comerț, finanțe sau administrație sau au experiență în calitate de beneficiari ai serviciilor instanțelor. Însă aceasta nu exclude toate influențele politice din proces.

44. Modelul german (vezi mai sus) implică consilii, al căror rol poate fi diferit dacă ne referim la instanțele federale sau cele ale *landurilor* și în funcție de nivelul instanțelor. Există consilii pentru numirea judecătorilor al căror rol este de regulă unul strict consultativ. În plus, mai multe *German*

Länder stipulează că judecătorii vor fi selectați în comun de către ministrul competent și un comitet pentru selectarea judecătorilor. Acest comitet are de obicei drept de veto. În mod obișnuit, este compus din membri ai parlamentului, judecători aleși de colegii lor și un avocat. Implicarea ministrului justiției este privită în Germania ca un element democratic important, deoarece acesta este răspunzător în fața parlamentului. De asemenea, din punct de vedere constituțional, faptul că acest consiliu nu trebuie să fie alcătuit doar din judecători sau în majoritate din judecători este considerat ca fiind foarte important.

45. Chiar și în sistemele de drept unde sunt respectate standardele prin forța tradiției și a autodisciplinei informale, în mod obișnuit sub privirea scrutătoare a unei presei libere, s-a înregistrat o recunoaștere sporită în ultima vreme a nevoii de garanții mai obiective și mai formale. În alte state, mai ales în fostele țări comuniste, această necesitate este stringentă. CCJE a considerat că, în măsura în care a pledat în favoarea intervenției (într-un sens suficient de larg să includă o opinie, recomandare sau decizie propriu-zisă) unei autorități independente care are o reprezentare judecătorească substanțială, aleasă în mod democratic de către ceilalți judecători, *Carta europeană* a indicat direcția generală pe care CCJE dorea să o recomande. Aceasta este deosebit de importantă pentru țările care nu au alte sisteme adânc înrădăcinate și care s-au dovedit a fi democratice.

NUMIREA – PERIOADA PE CARE SE FACE NUMIREA

46. Principiile fundamentale ale Națiunilor Unite, Recomandarea nr. R (94) 12 și *Carta europeană privind statutul judecătorilor*, toate se referă mai degrabă la posibilitatea de numire pe un termen fix, stabilit prin lege, decât până la vârsta legală de pensionare.

47. *Carta europeană*, alineatul 3.3, face de asemenea referire la procedurile de recrutare, prevăzând “o perioadă de probă, care trebuie să fie neapărat

scurtă, după numirea în poziția de judecător dar înainte de confirmarea permanentă pe post".

48. Practica europeană este în general aceea de a face numiri permanente până la vârsta legală de pensionare. Aceasta este abordarea cel mai puțin problematică din punctul de vedere al independenței.

49. Multe sisteme de drept prevăd perioade de instruire sau de probă pentru judecătorii noi.

50. Unele țări fac anumite numiri pe un număr limitat de ani (de exemplu, în cazul Curții Constituționale Federale a Germaniei, perioada este de 12 ani). Judecătorii sunt de asemenea numiți pe perioade limitate în cadrul curților internaționale (de exemplu, Curtea Europeană de Justiție și Curtea Europeană pentru Drepturile Omului).

51. Unele țări utilizează de asemenea judecători asistenți, a căror numire este limitată sau mai puțin protejată decât cea a judecătorilor numiți pe viață (de exemplu, Marea Britanie și Danemarca).

52. CCJE a considerat că acolo unde, în cazuri excepționale, numirea unui judecător inamovibil se face pe o perioadă limitată, aceasta nu trebuie reînnoită decât dacă există proceduri care să garanteze că:

i. judecătorul, dacă acesta dorește, este avut în vedere pentru reinvestire de către organismul pentru numiri; și

ii. decizia privind reinvestirea se ia absolut obiectiv și pe bază de merit și fără a se ține seama de considerente politice.

53. CCJE consideră că atunci când numirea este provizorie sau limitată, organismul responsabil de obiectivismul și transparența metodei de numire sau de reinvestire a unui judecător inamovibil are un rol deosebit de important (vezi de asemenea alineatul 3.3 al *Cartei europene*).

54. CCJE este conștient de faptul că termenii săi de referință nu fac referire specifică la poziția judecătorilor la nivel internațional. CCJE a luat ființă în urma Recomandării nr. 23 din Raportul *Wise Persons'* pe anul 1998, care prevede că trebuie să se consolideze directa cooperare cu instituțiile naționale ale sistemului judecătoresc, iar Rezoluția nr.1 adoptată ulterior de miniștrii de justiție în cadrul celei de a 22-a conferințe, care a avut loc la Chișinău, în perioada 17-18 iunie 1999, vorbea despre rolul CCJE ca fiind acela de a asista la realizarea priorităților care au fost identificate în planul global de acțiune "pentru a întări rolul judecătorilor din Europa și pentru a oferi consultanță... asupra faptului dacă este necesară o reactualizare a instrumentelor juridice ale Consiliului Europei..." Planul global de acțiune se axează foarte mult pe sistemele naționale de drept ale statelor membre. Însă, nu trebuie a se uita că una din condițiile pentru a deveni membru al Consiliului Europei este "îndeplinirea obligațiilor izvorând din *Convenția europeană pentru drepturile omului*", iar acesta, în conformitate cu cel mai important standard al Consiliului Europei, supunerea față de jurisdicția Curții Europene pentru Drepturile Omului, este obligatoriu în virtutea dreptului internațional." (Raportul *Wise Persons*, alineat 9).

55. CCJE consideră că sporirea permanentă a importanței instanțelor supranaționale și a deciziilor acestora pentru sistemele naționale de drept a făcut ca încurajarea statelor membre să respecte principiile privind independența, inamovibilitatea, numirea și perioada pe care se face numirea în legătură cu judecătoria acestor instanțe supranaționale să devină esențială (vezi în special alineatul 52 de mai sus).

56. CCJE este de acord că importanța obligațiilor rezultând din tratatele internaționale, precum *Convenția europeană* și din tratatele Uniunii Europene pentru sistemele de drept naționale și judecătoria face ca numirea și reinvestirea judecătorilor în instanțele care interpretează asemenea tratate să inspire aceeași încredere și să respecte aceleași principii ca și sistemele naționale de drept să devină un aspect esențial. CCJE consideră mai departe că implicarea autorității independente la care se face referire în alineatele 37

și 45 trebuie încurajată în legătură cu numirea și reinvestirea judecătorilor în instanțele internaționale. Consiliul Europei și instituțiile sale sunt, pe scurt, întemeiate pe credința față de valorile comune superioare celor ale oricărui stat membru și această credință a avut deja efecte practice semnificative. În cazul în care nu se insistă la nivel internațional asupra aplicării lor, acest fapt va avea drept rezultat subminarea acestor valori și a progreselor care s-au înregistrat în dezvoltarea și aplicarea lor.

NUMIREA – INAMOVIBILITATEA ȘI MĂSURILE DISCIPLINARE

57. Există o dogmă fundamentală conform căreia independența judecătorească este garantată până la vârsta obligatorie de pensionare sau până la expirarea termenului fixat de numire în funcție: vezi principiile fundamentale ale Națiunilor Unite, alineatul 12; Recomandarea nr. R (94) 12 – Principiul I (2)(a)(ii) și (3) și Principiul VI (1) și (2). Carta europeană afirmă că principiul se extinde și asupra numirii sau desemnării într-o nouă funcție sau la o altă instanță, fără consimțământ (în afară de situațiile când instanța se restructurează sau de delegare), însă atât *Carta europeană* cât și Recomandarea nr. R (94) 12 prevăd că transferul în altă funcție se poate dispune și ca sancțiune disciplinară.

58. CCJE a luat notă că Republica Cehă nu are o limită de vârstă obligatorie pentru pensionare, însă “un judecător poate fi eliberat din funcție de către ministrul justiției după împlinirea vârstei de 65 de ani.”

59. Existența excepțiilor la inamovibilitate, mai cu seamă cele rezultând din sancțiuni disciplinare, duce imediat la găsirea organismului și metodelor prin care, și în baza cărora, judecătorii pot fi sancționați disciplinar. Recomandarea nr. R (94) 12, Principiul VI (2) și (3), insistă asupra necesității unei definiții a abaterilor pentru care un judecător poate fi eliberat din funcție și a unor proceduri disciplinare care să se conformeze cu cerințele impuse de Convenția privind drepturile omului. Dincolo de

aceasta, Recomandarea prevede doar următoarele: "Statele trebuie să aibă în vedere înființarea, prin lege, a unui organism special competent care are sarcina de a aplica sancțiuni și măsuri disciplinare, acolo unde acestea nu sunt soluționate în instanță, și ale cărui hotărâri vor fi controlate de un organ judecătoresc superior, sau care este organul superior propriu-zis." *Carta europeană* atribuie acest rol autorității independente care sugerează că trebuie să "intervină" în toate aspectele legate de selectarea și cariera tuturor judecătorilor.

60. CCJE consideră că:

(a) inamovibilitatea judecătorilor trebuie să fie un element expres al independenței, consfințit la cel mai înalt nivel intern (vezi alineatul 16 de mai sus);

(b) intervenția unei autorități independente, prin proceduri care să asigure dreptul deplin la apărare, este de o importanță deosebită în aspectele privind disciplina; și

(c) este util să fie elaborate standarde care să definească nu numai conduita care poate conduce la eliberarea din funcție ci și orice conduită care poate duce la măsuri disciplinare sau la schimbarea statutului, inclusiv, de exemplu, mutarea într-o altă instanță sau altă zonă.

E posibil ca CCJE să elaboreze o opinie detaliată pe această temă, care va conține documentele înaintate CDCJ spre analiză, într-o etapă ulterioară când CJCE se va ocupa în mod expres de standardele de conduită, deși, nu încapă îndoială că acestea se află într-o relație strânsă cu independența.

REMUNERAREA

61. Recomandarea nr. R (94) 12 prevede că "remunerarea judecătorilor trebuie garantată prin lege" și "trebuie să fie corespunzătoare demnității

profesiei și responsabilităților pe care le au” (Principiile I (2)(a)(ii) și III (1)(b)). *Carta europeană* conține o recunoaștere importantă, pragmatică și realistă a rolului unei remunerări corespunzătoare în protejarea față de “presiuni menite să influențeze deciziile și conduita judecătorilor în general...”, și a importanței garantării concediului medical plătit și a pensiei (alineatul 6). CCJE a aprobat în totalitate prevederea *Cartei europene*.

62. Chiar dacă unele sisteme (cum ar fi țările scandinave) se îngrijesc de această situație prin mecanisme tradiționale, fără prevederi legale formale, CCJE consideră că este important în general (și mai ales în legătură cu noile democrații) să fie elaborate prevederi legale specifice care să asigure salariile judecătorilor împotriva diminuărilor și să asigure cel puțin o prevedere de fapt privind mărirea salariilor în raport cu creșterea prețurilor.

LIBERTATEA FAȚA DE INFLUENȚE EXTERNE NEDORITE

63. Libertatea față de influențe externe nedorite constituie un principiu general unanim recunoscut: vezi principiile fundamentale ale Națiunilor Unite, alineatul 2; Recomandarea nr. R (94) 12, Principiul I (2)(d), care stipulează în continuare că: "Legea trebuie să prevadă sancțiuni împotriva persoanelor care încearcă să influențeze judecătoria în orice mod". Ca principii generale, libertatea față de influențe nedorite și necesitatea aplicării de sancțiuni în cazuri extreme sunt incontestabile. Mai mult, CCJE nu are motive să creadă că acestea nu sunt prevăzute corespunzător ca atare în legislația statelor membre. Pe de altă parte, operarea lor în practică necesită prudență, atenție și, în unele contexte, constrângere politică. Discuțiile purtate cu judecători din diverse state și înțelegerea și sprijinul de care au dat dovadă pot fi foarte utile în această privință. Dificultatea stă mai degrabă în a decide ce constituie influență nedorită și de a realiza un echilibru între, de exemplu, necesitatea de a proteja procesul judecătoresc față de denaturări și presiuni, fie politice, fie din partea presei sau a altor surse, și interesul dezbaterii publice a chestiunilor de interes public în viața publică și într-o

presă liberă. Judecătorii trebuie să accepte că ei sunt figuri publice și că nu trebuie să aibă un caracter prea susceptibil sau o constituție prea fragilă. CCJE a căzut de acord că nu pare a se impune vreo modificare a principiului existent, ci că judecătorii din diverse state ar putea beneficia de pe urma discuțiilor purtate împreună și a schimbului de informații în legătură cu situații particulare.

INDEPENDENȚA ÎN CADRUL AUTORITĂȚII JUDECĂTOREȘTI

64. Ideea fundamentală este aceea că judecătorul, în exercitarea atribuțiilor sale, nu este angajatul nimănui; acesta este deținătorul unei funcții de stat. El este astfel în slujba legii și este răspunzător numai în fața acesteia. Faptul că judecătorul care soluționează un caz nu acționează conform unor dispoziții sau instrucțiuni venite de la o altă persoană, din afara sau din interiorul sistemului judecătoresc, este unul care nu trebuie demonstrat.

65. Recomandarea nr. R (94) 12, Principiul I (2)(a)(i) stipulează că “hotărârile judecătorilor nu trebuie să fie supuse nici unei reexaminări în afara procedurilor de apel prevăzute de lege”, iar Principiul I (2)(a)(iv) stipulează că “guvernul sau administrația nu trebuie să aibă posibilitatea de a emite nici un fel de hotărâri care să invalideze retroactiv hotărârile judecătorești, cu excepția celor privind amnistia, grațierea sau a altor hotărâri similare”. CCJE a luat notă de faptul că răspunsurile la chestionare au indicat faptul că aceste principii sunt respectate în general și nu au fost propuse nici un fel de amendamente.

66. CCJE a luat notă de amenințarea potențială împotriva independenței judiciare care ar putea apărea din cadrul ierarhiei judiciare interne. Acesta recunoaște că independența judiciară depinde nu numai de libertatea față de influențele externe nedorite ci și de libertatea față de influențele nedorite care ar putea rezulta în anumite situații din atitudinea altor judecători. "Judecătorii trebuie să beneficieze de libertate neîngrădită pentru a soluționa

cauzele imparțial, potrivit conștiinței lor și modului în care interpretează faptele și în conformitate cu prevederile legale relevante." (Recomandarea nr. R (94) 12, Principiul I (2)(d)). Aceasta se referă la judecători individual. Termenii în care ea este formulată nu exclud doctrinele, precum cea a precedentului juridic, existentă în țările cu sistem de drept anglo-saxon (de pildă, obligația unui judecător ierarhic inferior de a respecta o hotărâre anterioară a unei instanțe superioare în ceea ce privește un principiu de drept care apare în cauza ulterioară).

67. Principiul I (2)(d) continuă după cum urmează: "Judecătorii nu trebuie să fie obligați să informeze asupra obiectului unei cauze pe nici o persoană din afara sistemului judecătoresc". Oricum ar fi privită, această formulare este obscură. "Informarea", chiar și a altor membri ai sistemului judiciar, asupra obiectului unei cauze, pare de la bun început să vină în conflict cu independența individuală. În cazul în care o hotărâre este pronunțată cu atâta incompetență încât să constituie o abatere disciplinară, atunci lucrurile stau altfel, însă, în acest caz foarte puțin probabil, judecătorul nu ar "informa" în nici un fel ci ar răspunde unor acuzații.

68. Puterea ierarhică pe care multe sisteme de drept o conferă instanțelor superioare ar putea, în practică, să submineze independența individuală a judecătorilor. O soluție în acest caz ar fi aceea de a transfera toate competențele relevante unui consiliu judiciar superior, care ar proteja independența în interiorul și în afara sistemului judiciar. Acest aspect ne duce din nou la *Carta europeană privind statutul judecătorilor*, asupra căreia am atras atenția în cadrul secțiunilor "Organismele de numire și consultative" și "Libertatea față de influențele externe nedorite".

69. Sistemele de inspectare a instanțelor, în țările în care acestea există, nu trebuie să se preocupe de obiectul sau corectitudinea hotărârilor și nu trebuie să-i determine pe judecători, din motive de eficiență, să acționeze în favoarea productivității, sacrificând astfel îndeplinirea corespunzătoare a

rolului pe care aceștia îl au, acela de a pronunța o hotărâre bine gândită, în conformitate cu interesele celor care apelează la justiție.

70. CCJE a luat notă în această privință de sistemul italian modern de separare a treptelor, remunerării și funcțiilor descrise la alineatul 30 mai sus. Obiectivul acestui sistem este acela de a consolida independența și de asemenea urmărește ca acele cauze dificile din instanțele de fond (de exemplu, cele care implică mafia) să fie soluționate de judecători extrem de capabili.

ROLUL JUDECĂTORULUI

71. Această secțiune ar putea acoperi un domeniu vast. Mare parte a acestui domeniu va fi analizată în detaliu în momentul în care CCJE se va ocupa de standarde și e mai bine să-l lăsăm la o parte până atunci. Acest lucru este valabil pentru anumite subiecte, precum apartenența la un partid politic și angajarea în activități politice.

72. Un subiect important abordat în cadrul reuniunii CCJE se referă la interschimbabilitatea din unele sisteme a posturilor de judecător, procuror și reprezentant al ministerului justiției. În pofida acestei interschimbabilități, CCJE a conchis că analizarea rolului, statutului și atribuțiilor procurorilor publici în paralel cu cele ale judecătorilor depășește sfera atribuțiilor sale. Cu toate acestea, rămâne deschisă o chestiune importantă – aceea dacă un asemenea sistem este în concordanță cu independența judecătorească. Acest aspect are, fără îndoială, o importanță considerabilă pentru sistemele de drept afectate. CCJE consideră că acest subiect ar putea fi demn de o analiză detaliată într-o fază ulterioară, poate în legătură cu studierea regulilor de conduită pentru judecători, însă este nevoie de opinii specializate suplimentare.

CONCLUZII

73. CCJE consideră că problema esențială pentru statele membre este aceea de a pune pe deplin în aplicare principiile deja elaborate (alineatul 6) și, după examinarea standardelor incluse în primul rând în Recomandarea nr. R (94) 12 privind independența, eficiența și rolul judecătorilor, a ajuns la următoarele concluzii:

(1) Principiile fundamentale privind independența judecătorească ar trebui prevăzute la nivel constituțional sau la cel mai înalt nivel de drept cu putință în fiecare dintre statele membre, iar reglementările specifice ar trebui prevăzute la nivel legislativ (alineatul 16).

(2) Autoritățile din fiecare stat membru responsabile cu numirile și propunerile de numire și promovare trebuie să introducă, să publice și să pună imediat în aplicare criteriile obiective cu scopul de a se asigura că selectarea și promovarea judecătorilor se fac pe bază de merit, ținând cont de calificarea profesională, integritate, capacitate și eficiență (alineatul 25).

(3) Vechimea în muncă nu trebuie să fie principiul care guvernează promovările. Totuși, o experiență profesională adecvată este relevantă, iar condițiile legate de anii de experiență pot asigura principiul independenței (alineatul 29).

(4) CCJE consideră că, în măsura în care a pledat în favoarea intervenției unei autorități independente cu o reprezentare judecătorească substanțială, ai cărei membri să fie aleși în mod democratic de către ceilalți judecători, *Carta europeană* a trasat o orientare generală pe care CCJE dorea să o recomande (alineatul 45).

(5) CCJE consideră că în situațiile în care numirea este provizorie sau limitată, autoritatea responsabilă pentru obiectivitatea și transparența metodei de numire sau reinvestire a judecătorilor are un rol deosebit de

important (vezi de asemenea alineatul 3.3 al *Cartei europene privind statutul judecătorilor*) (alineatul 53).

(6) CCJE este de acord că importanța obligațiilor rezultând din tratatele internaționale și ale Uniunii Europene, precum *Convenția europeană*, pentru sistemele de drept naționale și pentru judecători, face ca numirea și reinvestirea judecătorilor în instanțele care interpretează asemenea tratate să inspire aceeași încredere și să respecte aceleași principii ca și sistemele naționale de drept să devină un aspect esențial. CCJE consideră mai departe că implicarea autorității independente la care se face referire în alineatele 37 și 45 trebuie încurajată în legătură cu numirea și reinvestirea judecătorilor în instanțele internaționale (alineatul 56).

(7) CCJE consideră că inamovibilitatea judecătorilor trebuie să fie un element expres al independenței, consacrat la cel mai înalt nivel intern (alineatul 60).

(8) Remunerarea judecătorilor trebuie să fie corespunzătoare cu rolul și responsabilitățile acestora și trebuie să asigure în mod adecvat plata concediilor medicale și a pensiei. Ea trebuie protejată prin prevederi legale specifice împotriva diminuărilor și trebuie să existe prevederi privind mărirea salariilor în raport cu creșterea prețurilor (alineatele 61-62).

(9) Independența fiecărui judecător în parte în exercitarea atribuțiilor sale există indiferent de ierarhia internă a instanțelor (alineatul 64).

(10) Utilizarea datelor statistice și a sistemelor de inspectare a instanțelor nu va servi pentru a prejudicia independența judecătorilor (alineatele 27 și 69).

(11) CCJE consideră că este util să se elaboreze recomandări suplimentare sau să fie modificată Recomandarea nr. R (94) 12 în lumina prezentei opinii, iar această activitate să fie desfășurată de CCJE.

Strasbourg, 23 noiembrie 2001 CCJE (2001) OP N°2

**AVIZUL NR. 2 (2001) AL CONSILIUL CONSULTATIV AL
JUDECĂTORILOR EUROPENI (CCJE) ÎN ATENȚIA
COMITETULUI DE MINIȘTRI AL CONSILIULUI EUROPEI
PRIVIND FINANȚAREA ȘI ADMINISTRAREA INSTANȚELOR, CU
REFERIRE LA EFICIENȚA SISTEMULUI JUDICIAR ȘI LA
ARTICOLUL 6 AL CONVENȚIEI EUROPENE PRIVIND
DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE FUNDAMENTALE ALE OMULUI**

1. Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) a elaborat prezentul aviz pe baza răspunsurilor date de state la un chestionar, a documentelor pregătite de către grupul de lucru al CCJE și a documentelor elaborate de președintele și vicepreședintele CCJE, precum și de specialistul CCJE în acest domeniu, domnul Jacek CHLEBNY (Polonia).

2. CCJE este conștient de faptul că finanțarea instanțelor se află în strânsă legătură cu independența judecătorilor, prin aceea că determină condițiile în care instanțele își îndeplinesc atribuțiile.

3. Mai mult, există o legătură evidentă între, pe de o parte, finanțarea și administrarea instanțelor și, pe de altă parte, principiile *Convenției europene privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului*, accesul la justiție și dreptul la un proces echitabil, care nu sunt garantate corespunzător dacă o cauză nu poate fi soluționată într-un termen rezonabil, de către o instanță care dispune de fondurile și resursele adecvate pentru a putea opera eficient.

4. Toate principiile și standardele generale ale Consiliului Europei referitoare la finanțarea și administrarea instanțelor pun în sarcina statelor asigurarea resurselor care să corespundă necesităților diferitelor sisteme judiciare.

5. CCJE este de acord că, chiar dacă finanțarea instanțelor face parte din bugetul de stat susținut în fața parlamentului de către ministerul de finanțe, aceasta nu trebuie să fie supusă fluctuațiilor politice. Chiar dacă stabilirea nivelului de finanțare a instanțelor pe care o țară și-l poate permite constituie o decizie politică, trebuie să se aibă grijă întotdeauna ca nici puterea executivă și nici cea legislativă să nu poată exercita presiuni asupra autorității judecătorești în momentul stabilirii bugetului. Deciziile privind alocarea fondurilor pentru instanțe trebuie să se ia cu respectarea strictă a independenței judecătorești.

6. În majoritatea țărilor, ministerul justiției este implicat la rândul său în susținerea bugetului instanțelor în fața ministerului de finanțe și în negocierea acestuia. În multe state, opiniile inițiale ale judecătorilor iau forma propunerilor făcute în mod direct sau indirect ministerelor justiției de către instanțe. Cu toate acestea, în unele cazuri, instanțele înaintază propunerile de buget direct către ministerul de finanțe. Exemple de acest fel sunt curțile supreme din Estonia și Slovacia, pentru propriile bugete, și curțile supreme din Cipru și Slovenia, pentru instanțele de la toate nivelurile. În Elveția, Curtea Supremă Federală are dreptul de a depune propriul său buget (aprobat de comitetul său administrativ, compus din trei judecători) în parlamentul federal, iar președintele și secretarul general al curții au dreptul de a susține bugetul în fața parlamentului. În Lituania, Curtea Constituțională a stabilit 21 decembrie 1999 a stabilit că fiecare instanță are dreptul de a avea propriul său buget, prezentat separat pe articole în cadrul bugetului de stat și aprobat de parlament. În Rusia, bugetul federal trebuie să prevadă separat bugetul Curții Constituționale, al Curții Supreme și al altor instanțe comune, precum și al Curții Federale de Arbitraj și al altor tribunale de arbitraj, iar Consiliul Judecătorilor din Rusia are dreptul nu numai să participe la negocierea bugetului federal, ci și de a fi reprezentat în dezbaterile din cadrul camerelor Adunării Federale Ruse. În țările scandinave, legislația recentă a formalizat procedura de a se coordona bugetele instanțelor și de a fi înaintate ministerelor justiției – în

Danemarca, acest rol este îndeplinit de Administrația Instanțelor (în al cărei consiliu director cei mai mulți dintre membri sunt reprezentanți ai diferitelor instanțe). În Suedia, Administrația Instanțelor Naționale (un organism special, care are un consiliu director, în care doar câțiva dintre membrii săi sunt judecători) îndeplinește o funcție similară, având obligația de a pregăti bugetele pe o perioadă de trei ani.

7. Prin contrast, în alte țări nu există o procedură formală de propunere de buget din partea judecătorilor în cadrul bugetului negociat de ministrul justiției pentru finanțarea cheltuielilor instanțelor, iar orice influență este informală. Exemple de sisteme de drept din această categorie ne oferă Belgia, Croația, Franța, Germania, Italia (cu excepția anumitor plăți), Luxemburg, Malta, Ucraina și Marea Britanie.

8. Măsura în care se consideră că un sistem judiciar este finanțat corespunzător nu este legată întotdeauna de măsura în care există proceduri formale de înaintare de propuneri de buget sau de consultare cu judecătorii, cu toate că înaintarea directă de propuneri din partea judecătorilor încă este considerată a fi o necesitate importantă. Răspunsurile la chestionare indică adesea o varietate mare de deficiențe, începând de la, în special, lipsa de resurse materiale adecvate (spațiu, mobilier, echipament computerizat și de birou etc.), până la lipsa totală de asistență care le este esențială judecătorilor pentru a-și exercita atribuțiile profesionale într-o manieră modernă (personal calificat, specialiști asistenți, accesul la surse de documentare computerizate etc.). Cu precădere în Europa de Est, restricțiile bugetare au determinat parlamentele să limiteze fondurile puse la dispoziție pentru finanțarea instanțelor la un procent relativ mic față de cel necesar (de exemplu, 50% în Rusia). Chiar și în țările Europei Occidentale, constrângerile monetare au dus la limitarea spațiului, birourilor, numărului de specialiști informaticieni și/sau al personalului auxiliar (în cel din urmă caz, acest lucru înseamnă că uneori judecătorii nu pot fi degrevați de sarcinile administrative).

9. O problemă care ar putea să apară este aceea că sistemul judiciar, care nu este întotdeauna privit ca o ramură specială a puterii în stat, are necesități specifice pentru a-și putea îndeplini atribuțiile și a rămâne independent. Din păcate, aspectele economice ar putea domina dezbaterile referitoare la schimbările structurale importante ale sistemului judiciar și la eficiența acestuia. Chiar dacă nici o țară nu poate face abstracție de capacitatea sa financiară în ansamblu atunci când decide ce servicii poate să susțină, sistemul judiciar și instanțele, în calitate de “braț” esențial al statului, au prioritate la resurse.

10. Deși CCJE nu poate face abstracție de diferențele economice existente între state, asigurarea unei finanțări corespunzătoare a instanțelor necesită un grad mai mare de implicare a instanțelor înseși în procesul de elaborare a bugetului. Prin urmare, CCJE este de acord că este important ca pregătirea și adoptarea bugetului sistemului judiciar de către parlament să includă o procedură care să țină seama de propunerile judecătorilor.

11. O modalitate prin care s-ar putea produce această implicare activă a judecătorilor în elaborarea bugetului ar putea fi aceea de a îi conferi autorității independente responsabile de administrarea sistemului judiciar - în țările în care există o asemenea autoritate - un rol de coordonare în pregătirea cererilor de finanțare ale instanțelor, autoritate care să țină permanent legătura cu parlamentul, pentru evaluarea necesităților instanțelor. Ideal ar fi ca o autoritate care reprezintă toate instanțele să fie responsabilă de înaintarea cererilor bugetare către parlament sau către unul dintre comitetele specializate ale acestuia.

12. Administrarea bugetului alocat instanțelor constituie o responsabilitate din ce în ce mai mare, care necesită atenție sporită. Dezbaterile CCJE au scos la iveală faptul că există o mare diferență între, pe de o parte, sistemele în care administrarea este preluată de către autoritatea judecătorească sau de autorități ori persoane direct răspunzătoare în fața acesteia, sau de o

autoritate independentă, cu sprijin administrativ direct răspunzător acesteia și, pe de altă parte, sistemele în care administrarea instanțelor este în întregime în sarcina unui departament sau serviciu guvernamental. Prima modalitate a fost adoptată de unele dintre noile democrații, pentru avantajele sale în ceea ce privește asigurarea independenței judecătorești și a capacității autorității judecătorești de a-și exercita atribuțiile.

13. Dacă sarcina de administrare a instanțelor este încredințată judecătorilor, aceștia trebuie să beneficieze de instruire corespunzătoare și de suportul necesar pentru a duce la bun sfârșit o asemenea sarcină. În orice caz, este important faptul că judecătorii au responsabilitatea de a lua toate deciziile administrative care afectează în mod direct performanța funcționării instanțelor.

Concluzie

14. CCJE consideră că, în lumina prezentei opinii, statele trebuie să revizuiască prevederile existente privind finanțarea și administrarea instanțelor. CCJE atrage atenția îndeosebi asupra necesității de a aloca resurse suficiente instanțelor pentru a le da acestora posibilitatea să funcționeze în conformitate cu standardele stipulate de articolul 6 al *Convenției europene privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului*.

III. EVALUĂRI

REZULTATELE EVALUĂRII SEMINARIILOR PE TEMA DEONTOLOGIEI PROFESIONALE¹⁴

1. Cum apreciați, din punct de vedere organizatoric, acest seminar?

FOARTE UTIL – 100%

COMENTARII:

- participanții au apreciat în mod deosebit metoda lucrului pe grupuri, în cadrul căreia toți cursanții au participat și au putut să-și exprime propriile opinii;
- seminariile sunt considerate utile deoarece îi determină pe participanți să studieze aprofundat Codul deontologic, Statutul magistratului și alte norme europene referitoare la magistrați și la justiție în general;
- foarte bine organizat sub toate aspectele;
- foarte interesant datorită temei abordate, a discuțiilor asupra studiilor de caz și a profesionalismului excepțional al moderatorilor.

2. Cum apreciați seminarul din punctul de vedere al metodei de predare?

FOARTE UTIL – 100%

COMENTARII:

- aceasta este o metodă nouă, interesantă și atractivă, care îi stimulează pe toți judecătorii să participe la dezbateri;
- metoda ar trebui folosită și la seminariile organizate pe alte teme;

---

¹⁴ Compilație a evaluărilor participanților trimisă ABA/CEELI de către Institutul Național al Magistraturii (INM) în mai 2005.

- predarea interactivă trezește interesul participanților, creează o legătură între cursanți și moderatori și menține atenția cursanților la cel mai înalt nivel;
- metoda de predare a fost instructivă, stimulativă și foarte utilă;
- dialogul deschis și împărțirea participanților pe grupuri de lucru implică munca în echipă și un schimb de idei și opinii;
- metoda de predare duce la îmbogățirea cunoștințelor individuale, datorită opiniilor celorlalți participanți și ne oferă posibilitatea de a face o evaluare prin prisma propriilor argumente.

3. Apreciați că acest seminar a fost util pentru activitatea dumneavoastră?

DA – 90%

COMENTARIU:

- ne oferă posibilitatea să discutăm prevederile Codului deontologic al magistraților, care sunt utile în activitatea noastră de fiecare zi;
- seminarul a fost organizat impecabil, tema pusă în discuție a fost foarte interesantă, iar modul în care a fost pregătit și condus seminarul a fost foarte bun, datorită caracterului său interactiv și a materialelor puse la dispoziție;
- util și instructiv, deoarece s-au făcut schimburi de opinii între judecătorii care au participat la discuții;
- seminarul a oferit participanților posibilitatea de a studia normele naționale și internaționale din domeniul deontologiei profesionale;
- a fost util, deoarece a stabilit principiile conform cărora ar trebui să se comporte judecătorii, atât în activitatea profesională cât și în viața particulară;
- seminarul a oferit o perspectivă mai largă asupra drepturilor și îndatoririlor magistraților.

4. Cât de utile apreciați că au fost materialele de curs?

FOARTE UTILE – 100%

5. Cât de utile vi s-au părut discuțiile din cadrul grupurilor?

FOARTE UTILE – 100%

COMENTARIU:

- discuțiile au fost utile și fiecare participant a avut posibilitatea să-și exprime părerile în mod deschis;
- foarte utile și constructive;
- fiecare membru al grupului a venit cu propriile idei, care au fost discutate în cadrul grupului și, interactiv, cu celelalte grupuri;
- discuțiile au generat un schimb de idei referitoare la conduita profesională.

6. Au reușit moderatorii seminarului (formatorul) să mențină gradul de motivare al participanților la un nivel înalt?

DA – 100%

7. Toate sarcinile au fost clar explicate?

DA – 100%

8. A fost foarte dificil să parcurgeți toate documentele în timpul cursului?

NU – 90%

9. Comunicarea cu moderatorii pe parcursul seminarului a fost bună?

DA – 100%

10. Ați prefera un seminar mai interactiv?

NU – 90%

11. Tema seminarului este foarte utilă pentru magistrați:

DA – 100%

12. Voi folosi cunoștințele dobândite pe parcursul seminarului în exercitarea atribuțiilor de serviciu:

DA – 100%

IV. CHESTIONARE PRELABILE ȘI ULTERIOARE

CHESTIONAR PRELABIL SEMINARULUI

Pentru o mai bună desfășurare a acestui seminar, organizatorii vă adresează rugămintea de a răspunde întrebărilor de mai jos. Vă mulțumim!

1. Cunoașteți dispozițiile actualului Cod deontologic al magistraților?

DA

NU

2. Enumerați 3 dintre îndatoririle magistraților cu funcții de conducere ce rezultă din dispozițiile Codului.

3. În ce situații magistrații ar trebui să supună atenției celor competenți oportunitatea dispunerii abținerii, în condițiile Codului deontologic?

4. Ce dispoziții ale Codului reglementează situațiile în care este recomandată dispunerea abținerii judecării pentru anumiți judecători?

5. Formulați 3 îndatoriri profesionale ale magistraților astfel cum sunt acestea prevăzute de Codul deontologic.

6. Respectarea obligațiilor cu caracter administrativ reprezintă, conform dispozițiilor Codului, o îndatorire profesională a magistraților?

DA

NU

7. Indicați două exemple de situații în care se impune abținerea judecării datorită existenței unui interes de orice natură cu privire la cauza supusă judecării.

8. Codul deontologic instituie obligația pregătirii profesionale continue pentru magistrați. Indicați 3 modalități prin care magistrații pot pune în aplicare această prevedere.

9. În lumina dispozițiilor Codului deontologic, magistrații, prin comportamentul lor, ar putea aduce atingere prestigiului puterii judecătorești?

DA

NU

Dacă DA, în ce fel?

10. Își pot exprima magistrații părerea cu privire la probitatea profesională și morală a colegilor lor?

DA

NU

Dacă DA, în ce situații?

CHESTIONAR ULTERIOR SEMINARULUI

Pentru o cât mai corectă evaluare a rezultatelor seminarului, organizatorii reiterează rugămintea de a completa un nou chestionar. Vă mulțumim!

1. Considerați că sunteți mai familiarizat(ă) acum cu dispozițiile Codului deontologic?

DA

NU

Dacă DA, menționați pe scurt ce prevederi ale Codului le-ați cunoscut mai în detaliu în timpul seminarului.

2. Enumerați 3 dintre îndatoririle magistraților cu funcții de conducere ce rezultă din dispozițiile Codului.

3. În ce situații magistrații ar trebui să supună atenției celor competenți oportunitatea dispunerii abținerii, în condițiile Codului deontologic?

4. Ce dispoziții ale Codului reglementează situațiile în care este recomandată dispunerea abținerii judecării pentru anumiți judecători?

5. Formulați 3 îndatoriri profesionale ale magistraților astfel cum sunt acestea prevăzute de Codul deontologic.

6. Respectarea obligațiilor cu caracter administrativ reprezintă, conform dispozițiilor Codului, o îndatorire profesională a magistraților?

DA

NU

7. Indicați două exemple de situații în care se impune abținerea judecării datorită existenței unui interes de orice natură cu privire la cauza supusă judecării.

8. Codul deontologic instituie obligația pregătirii profesionale continue pentru magistrați. Indicați 3 modalități prin care magistrații pot pune în aplicare această prevedere.

9. În lumina dispozițiilor Codului deontologic, magistrații, prin comportamentul lor, ar putea aduce atingere prestigiului puterii judecătorești?

DA

NU

Dacă DA, în ce fel?

10. Își pot exprima magistrații părerea cu privire la probitatea profesională și morală a colegilor lor?

DA

NU

Dacă DA, în ce situații?

V. REZULTATELE CHESTIONARULUI SUPLEMENTAR DISTRIBUIT LA ÎNCEPUTUL SEMINARIILOR

Moderatorii seminariilor din Suceava, Iași, București, Brașov și Constanța au distribuit participanților un chestionar suplimentar, care a avut un dublu scop. Primul era acela de a identifica factorii cei mai importanți care asigură independența și imparțialitatea judecătorilor. În al doilea rând, chestionarul a fost conceput în așa fel încât să-i determine pe judecători să conștientizeze rolul esențial pe care îl dețin în procesul reformei justiției.

Participanții au menționat mentalitatea judecătorilor, prevederile legale existente care garantează independența justiției și o formație morală solidă ca fiind cei mai importanți factori pentru o justiție independentă. Participanții la seminariile din București și Iași au menționat de asemenea în fruntea listei condițiile de lucru corespunzătoare și protecția asigurată de asociațiile profesionale.

Cunoașterea temeinică și respectarea strictă a legii de către judecători, tratamentul egal al părților și prevederile legale existente care garantează independența justiției au fost identificate ca fiind cei mai importanți factori care asigură imparțialitatea judecătorilor. În afară de acești factori, participanții din București și Iași au menționat respectul și considerația față de justițiabili și reformarea continuă a mentalității judecătorilor printre cei mai importanți factori privind imparțialitatea.

Referitor la propriul lor rol în reforma judiciară, toți participanții au fost de acord că judecătorii sunt garanții drepturilor și libertăților cetățenești și ai existenței statului de drept. Majoritatea participanților a fost de părere că judecătorii sunt de asemenea garanții unei societăți democratice și că puterea judiciară asigură un echilibru între procesul legislativ și corecta aplicare a legii. În timp ce câțiva participanți au fost de părere că judecătorii

reprezintă interesele statului, nici unul dintre ei nu a considerat că judecătorii reprezintă puterea politică actuală.

Răspunsurile complete ale participanților sunt prezentate în tabelele de mai jos, pe seminarii:

	Independența judecătorilor	
	Cei mai importanți factori	Cei mai puțin importanți factori
Suceava	<ol style="list-style-type: none"> 1. propria mentalitate a judecătorului 2. prevederile legale care garantează independența judecătorilor 3. o formație morală solidă 	<ol style="list-style-type: none"> 1. atitudinea conducătorului instanței 2. promovarea intereselor magistraților de către asociațiile profesionale 3. atitudinea celorlalte puteri față de puterea judecătorească
Iași	<ol style="list-style-type: none"> 1. prevederi legale care garantează independența judecătorilor 2. mentalitatea și integritatea judecătorului 3. condiții de lucru corespunzătoare 4. protecția asigurată de Consiliul Superior al Magistraturii 5. o formație morală solidă 	<ol style="list-style-type: none"> 1. sprijinul oferit de asociațiile profesionale 2. atitudinea puterii legislative și a celei executive față de puterea judecătorească 3. atitudinea conducătorului instanței
București	<ol style="list-style-type: none"> 1. mentalitatea judecătorului 2. condiții de lucru corespunzătoare 3. o formație morală solidă 4. promovarea intereselor magistraților de către asociațiile profesionale 	<ol style="list-style-type: none"> 1. atitudinea puterii legislative și a celei executive față de puterea judecătorească 2. atitudinea conducătorului instanței
Brașov	<ol style="list-style-type: none"> 1. mentalitatea judecătorului 2. o formație morală solidă 3. prevederi legale care garantează independența judecătorilor 	
Constanța	<ol style="list-style-type: none"> 1. prevederi legale care garantează independența judecătorilor 2. mentalitatea și integritatea judecătorului 3. o formație morală solidă 	<ol style="list-style-type: none"> 1. sprijinul oferit de Consiliul Superior al Magistraturii și alte asociații profesionale

	Imparțialitatea judecătorilor	
	Cei mai importanți factori	Cei mai puțin importanți factori
Suceava	<ol style="list-style-type: none"> 1. cunoașterea temeinică și respectarea strictă a legii 2. tratamentul egal al părților 3. prevederi legale care garantează independența judecătorilor 	<ol style="list-style-type: none"> 1. experiența profesională a judecătorului 2. mass-media
Iași	<ol style="list-style-type: none"> 1. garanții stabilite de lege 2. independența 3. cunoașterea temeinică și respectarea strictă a legii 4. tratamentul egal al părților 5. respect și considerație față de justițiabili 6. reformarea continuă a mentalității judecătorilor 	
București	<ol style="list-style-type: none"> 1. cunoașterea temeinică și respectarea strictă a legii 2. tratamentul egal al părților 3. respect și considerație față de justițiabili 4. reformarea continuă a mentalității judecătorilor 5. garanții stabilite de lege 	
Brașov	<ol style="list-style-type: none"> 1. cunoașterea temeinică și respectarea strictă a legii 2. tratamentul egal al părților 3. respect și considerație față de justițiabili 4. independența 	
Constanța	<ol style="list-style-type: none"> 1. independența judecătorilor 2. cunoașterea temeinică și respectarea strictă a legii 3. tratamentul egal al părților 	

	Rolul judecătorilor	
	Cei mai importanți factori	Cei mai puțin importanți factori
Suceava	<ol style="list-style-type: none"> garanții drepturilor și libertăților cetățenești garanții existenței statului de drept 	<ol style="list-style-type: none"> promovarea intereselor actualei puteri politice reprezintă interesele statului
Iași	<ol style="list-style-type: none"> garanții respectării drepturilor și libertăților cetățenilor garanții existenței statului de drept un echilibru între procesele de elaborare a legislației și de aplicare a acesteia garanții unei societăți democratice 	
București	<ol style="list-style-type: none"> garanții respectării drepturilor și libertăților cetățenilor garanții existenței statului de drept garanții unei societăți democratice reprezintă legea un echilibru între procesele de elaborare a legislației și de aplicare a acesteia 	
Brașov	<ol style="list-style-type: none"> garanții respectării drepturilor și libertăților cetățenilor garanții existenței statului de drept garanții unei societăți democratice reprezintă legea 	
Constanța	<ol style="list-style-type: none"> garanții existenței statului de drept garanții unei societăți democratice reprezintă legea 	

VI. COMENTARIILE ABA/CEELI ASUPRA

PROIECTELOR REVIZUITE DE COD

11 martie 2005

COMENTARIUL ABA/CEELI LA PROIECTUL CODULUI DEONTOLOGIC AL MAGISTRAȚILOR (versiunea din data de 8 martie 2005)

I. OBSERVAȚII GENERALE:

1. În primul rând, precizăm că suntem în asentimentul membrilor CSM că se impune o modificare și o actualizare a Codului deontologic al magistraților, dat fiind faptul că de la data adoptării lui (octombrie 2001) au survenit modificări semnificative în legislația referitoare la statutul magistraților și organizarea judiciară. În același timp însă, considerăm că o reevaluare a Codului deontologic ar trebui să țină cont de evoluția reglementărilor europene în materie, precum și de sugestiile magistraților. În acest sens, ABA/CEELI a pus la dispoziția CSM concluziile rapoartelor de evaluare a seminariilor organizate pe această temă la nivelul a 10 curți de apel, reieșind din aceste documente că opiniile și sugestiile colegilor judecătorești sunt în consens cu modelul european de deontologie adoptat la recomandarea Comitetului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE). Potrivit acestui model, ar trebui să existe o delimitare clară între etica/deontologia profesională și abordarea acesteia din perspectiva strict disciplinară (punem la dispoziția CSM materialul întocmit de domnul Eric Maitrepierre, directorul adjunct al Școlii de Magistratură din Franța, în luna

ianuarie 2005 - disponibil numai în limba franceză¹⁵ - din care rezultă cele expuse mai sus).

Cu titlu de exemplu menționăm că judecătorii români, participanți la seminarii, au opinat că abaterile de la normele cuprinse în acest cod ar trebui sancționate de un *consiliu de onoare*, care să funcționeze sub jurisdicția fiecărei curți de apel și care să discute cu judecătorul modalitățile în care poate fi schimbată sau îmbunătățită conduita sa.

2. Apreciem că un Cod deontologic ar trebui să reglementeze, succint și concis, principiile esențiale, relevante în domeniul eticii profesionale și să nu cuprindă, într-un mod redundant, enumerări ale dispozițiilor deja cuprinse în alte legi. De altfel, ABA/CEELI a înțeles că demersul CSM de revizuire a Codului deontologic pornește de la aceleași premise, numai că, la prima lectură a textului, se poate observa cu ușurință că proiectul Codului (versiunea din data de 8 martie 2005) este la fel de exhaustiv ca și cel din anul 2001.

II. OBSERVAȚII PUNCTUALE¹⁶:

- Apreciem că *articolul 1* al proiectului de cod, care definește scopul unei astfel de reglementări, excede sfera de aplicare a noțiunii de deontologie, aceea referitoare la normele de conduită și obligațiile etice ale profesiei de magistrat. Propunem eliminarea acestui articol și păstrarea, la secțiunea "rolul codului deontologic", numai a prevederilor articolului 2.
- În *articolul 5 alin. 3*, sintagma „magistrații au *dreptul și obligația* de a aduce la cunoștința CSM orice presiuni sau ingerințe în actul de justiție...” conține o vădită o contradicție, apreciind că unui drept îi corespunde o

---

¹⁵ O traducerea în limba română a fost pusă ulterior la dispoziția Consiliului Superior al Magistraturii.

¹⁶ Paragrafele pe fond gri din acest subcapitol reprezintă observațiile CEELI care au fost acceptate de către CSM și incorporate în versiunea finală a codului.

obligație corelativă, fiind imposibil ca dreptul și obligația să aibă același conținut. Considerăm că aceasta ar trebui reglementată fie în sensul unui drept (care poate fi exercitat sau nu), fie în sensul unei obligații (caz în care devine obligatorie executarea sa, impunându-se și existența unei dispoziții referitoare la existența unei sancțiuni în caz de neexecutare).

- Se constată că dispozițiile **articolului 6 alin. 1** reiau *integral* dispozițiile art. 8 alin. 2 din Legea 303/2004 privind statutul magistraților. De asemenea, dispozițiile **articolului 12 alin. 1-5** din proiectul supus dezbaterii se regăsesc, în totalitate în dispozițiile articolului 9 alin. 1-4 din Legea 303/2004 privind statutul magistraților. În aceeași situație se află și dispozițiile **articolelor 18 alin.2, 23 alin.1, 24 alin.1, 25 alin.1 și 26 lit. a-d** care se regăsesc identic reglementate în dispozițiile articolelor 35, 36, respectiv 10 alin.1, 10 alin.3, 6, și 7 din Legea privind statutul magistraților. Întrucât revizuirea prezentului cod are la bază dorința de a crea un cadru articulat și simplu, care să constituie un îndrumar pentru conduita magistraților, considerăm inutilă repetarea unor reglementări deja existente, cu putere de lege și propunem, în consecință, *eliminarea lor din conținutul codului*. De altfel, ABA/CEELI, prin analiza efectuată cu ocazia elaborării actualului cod deontologic al magistratului (iunie 2001) a avut aceleași sugestii (anexăm o copie a documentului, disponibil numai în limba engleză).

- Cu privire la dispozițiile **articolului 6 alin. 2 și 3**, punem în discuție necesitatea existenței unor astfel de reglementări în codul deontologic al magistratului, cu atât mai mult cu cât ele nu se regăsesc printre interdicțiile prevăzute în statutul magistraților, adăugând astfel la lege.

- Conținutul **articolelor 9 alin. 1-2 și 10 alin. 2** se regăsește, implicit, în reglementarea prevăzută de articolul 5 alin. 1-2 din Legea privind statutul magistraților. Mai mult, considerăm că textul referitor la respectarea prezumției de nevinovăție nu își are locul într-un astfel de cod, acesta fiind unul din principiile de bază ale procesului penal. Mergând pe o astfel de structură a codului deontologic, ar trebui să reglementăm și celelalte principii ale procesului penal și, de ce nu, și pe cele din alte materii.

- Reglementarea din **articolul 12 alin. 5** este, pe de o parte, implicit reglementată de dispozițiile art. 6 din Legea privind statutul magistraților, iar pe de altă parte incompletă și neclară, textul proiectului în discuție nefăcând referire la activitatea profesională a avocaților ci, în general, “...la orice activitate care se realizează de avocați”.

- **Dispozițiile articolului 14 alin. 2** sunt elaborate defectuos, sensul reglementării, astfel cum este în prezent formulată, fiind acela potrivit căruia magistrații “...utilizează programul de lucru...”. Apreciem utilă o reformulare a acestei reglementări, eventual în sensul: “...în acest scop, sunt obligați să respecte programul de lucru și să utilizeze în mod eficient timpul necesar îndeplinirii sarcinilor de serviciu.” La acest articol, care există și în Codul deontologic în vigoare, colegii judecători au avut obiecțiuni, întrebându-se: 1) în ce măsură profesia de magistrat trebuie normată și 2) ce se întâmplă în situația – devenită regulă la instanțe – când se lucrează peste program?

- Apreciem pertinentă adăugarea în textul **articolului 22 alin.1** și a categoriei profesionale a grefierilor și a personalului auxiliar de specialitate din cadrul instanțelor și parchetelor față de care magistrații trebuie să manifeste respect, bună-credință etc. Ne întrebăm, de asemenea, care este sensul – în respectivul context – al sintagmei ”relații corecte”, insistând asupra faptului că toți termenii utilizați în Cod trebuie să aibă un înțeles clar și nesusceptibil de interpretări.

- Reglementarea din **articolul 19 alin.1** “...folosirea mijloacelor materiale cu maximum de eficiență”, este redundantă, ea regăsindu-se și în mențiunile **articolului 17** al aceluiași proiect.

- **Articolul 19 alin.2** adaugă la lege (articolul 95 alin.1 din Legea 303/2004), respectiv la dispozițiile generale privind răspunderea magistraților. Este de necontestat faptul că președinții de instanțe și procurorii șefi trebuie să verifice informațiile primite și să ia măsurile ce sunt de competența lor, însă asemenea prevederi își găsesc mai degrabă locul în Regulamentul de ordine interioară a instanțelor, iar nu într-un cod deontologic. Propunem introducerea acestor dispoziții la articolele 10, 11, etc. din Regulament referitoare la atribuțiile președinților și vice-

președinților de instanță, precum și în cele corespunzătoare referitoare la procurori.

- În ciuda unei judicioase și atente analize a **articolului 21 alin. 2 teza finală**, apreciem că acesta rămâne neclar și confuz, dispozițiile lui, astfel cum sunt în prezent formulate, conducând la imposibilitatea interpretării și aplicării lor.

- Mențiunea din **articolul 22 alin.3** referitoare la alte organe competente (“...datele și informațiile referitoare la probitatea profesională ori morală a unui coleg vor fi aduse la cunoștința CSM sau *altor organe competente, după caz*) necesită o detaliere mai explicită, având în vedere că, potrivit legii, singurul organ abilitat de a lua măsuri în materia comportamentului profesional al magistraților este CSM. În cazul în care încălcările sunt de natură penală (*ceea ce nu constituie obiectul reglementării noastre*), există alte organe abilitate să dispună, însă această materie excede dispozițiilor acestui articol în special și ale Codului deontologic în general.

- Dispozițiile **articolului 26 lit.e** sunt susceptibile de mai multe înțelesuri, nefiind clar la ce se referă mențiunea “*solidaritate constrângătoare*”. Este evident că acest aliniat a fost adăugat în prezentul Cod, el neregăsindu-se nici în actualul Cod deontologic și nici în Legea 303/2004, situație în care necesită o mai clară formulare, potrivit cu intenția legiuitorului.

- Întreg conținutul **articolului 28** apare ca fiind nerelevant pentru obiectul reglementării, el fiind mai degrabă pertinent unei reglementări de natură administrativă, cum ar fi, spre exemplu, un regulament. Considerăm total neavenită includerea în Cod a unei asemenea prevederi.

- Aceleași mențiuni referitoare la respectarea prezumției de nevinovăție, se impun a fi eliminate și din textul **articolului 30 alin.2, teza finală**, secțiunea procurori.

Luminița Nicolae
și
Ana-Maria Andronic
ABA/CEELI
11 martie 2005

4 aprilie 2005

**COMENTARIILE ABA/CEELI
LA PROIECTUL CODULUI DEONTOLOGIC AL MAGISTRAȚILOR
(versiunea transmisă de CSM la data de 4 aprilie 2005)**

ABA/CEELI ține să precizeze, în introducerea acestui document, că în versiunea finală a Codului deontologic al magistraților (transmisă de către CSM la data de 4 aprilie 2005) se regăsesc incluse multe dintre observațiile și recomandările formulate în mod repetat de CEELI (ca urmare și a seminariilor organizate pentru judecători în perioada octombrie 2003-februarie 2005), sens în care dorim să mulțumim redactorilor pentru receptivitate și deschidere.

Comentariile și sugestiile noastre la această ultimă versiune sunt următoarele:

1. Considerăm că, în *art. 9 alin.1*, formularea “magistrații sunt datori să *nu manifeste (...) influențe* legate de rasă, sex, religie, etc.” nu este corectă din punct de vedere literar. În conștiință propunem reformularea acestui alineat după cum urmează: “*În cursul procedurilor judiciare, magistrații trebuie să aibă o atitudine echidistantă, fără influențe legate de rasă, sex, religie, etc.*”.

2. Aliniatul 3 al articolului 11 a fost și rămâne confuz, neînțelegându-se în mod clar dacă se referă la interdicția pentru magistrați de a acorda consultanță juridică. Dacă aceasta este intenția legiuitorului, atunci propunem introducerea cuvântului “*profesională*” după cuvântul “*activitate*”.

3. În conținutul art. 14 s-a strecurat o *eroare materială*, respectiv s-a omis introducerea substantivului “*ordine*” după verbul “*să impună*”.

4. Apreciem că *articolele finale 27 și 28* nu își găsesc locul la capitolul VII, motiv pentru care propunem introducerea art.27 la capitolul III (Promovarea supremației legii), putând deveni astfel art. 10, iar art. 28 la capitolul VI (Demnitatea și onoarea profesiei de magistrat), devenind art. 19 alin. 2.

Întocmit:
Ana Maria Andronic
și
Luminița Nicolae
ABA/CEELI

VII. CODUL DEONTOLOGIC AL MAGISTRAȚILOR – APRILIE 2005

Motto: Rolul unui cod deontologic este acela de a forma conduite, de a înfățișa ce înseamnă onoare și respect în profesie. A-ți respecta profesia înseamnă a te respecta pe tine însuși, respectându-i pe ceilalți. De aceea, orice cod deontologic se adresează în primul rând omului și conștiinței lui, iar acceptarea lui trebuie să fie liber consimțită.

CODUL DEONTOLOGIC AL MAGISTRAȚILOR

CAPITOLUL I

DISPOZIȚII GENERALE

Art. 1 Rolul Codului deontologic este acela de a formula standarde ale conduitei magistratului, pentru ca aceasta să fie conformă cu onoarea și demnitatea profesiei sale.

Art. 2 (1) Respectarea standardelor de conduită cuprinse în Codul deontologic este evaluată de către organele competente, potrivit legii.

(2) Încălcarea normelor de conduită conduce la angajarea, potrivit legii, a răspunderii disciplinare a magistraților.

Art. 3 Prezentul Cod se aplică tuturor magistraților de la instanțele judecătorești și de la parchetele de pe lângă acestea.

CAPITOLUL II

INDEPENDENȚA JUSTIȚIEI

Art. 4 (1) Magistrații sunt obligați să apere independența justiției, descurajând, prin întreaga lor conduită, orice imixtiune în activitatea judiciară.

(2) Magistrații trebuie să-și exercite funcția cu obiectivitate și imparțialitate, având ca unic temei legea, fără a da curs presiunilor și influențelor de orice natură.

(3) Magistrații au obligația să aducă la cunoștința Consiliului Superior al Magistraturii orice presiuni sau ingerințe în actul de justiție, indiferent de proveniența lor.

Art. 5 (1) În îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, magistrații nu trebuie să fie sau să se lase influențați de doctrine politice.

(2) Magistrații nu pot milita pentru aderarea altor persoane la o formațiune politică, nu pot participa la colectarea fondurilor pentru formațiunile politice și nu pot permite folosirea prestigiului sau a imaginii lor în astfel de scopuri.

(3) Magistrații nu pot să acorde nici un fel de sprijin unui candidat la o funcție publică cu caracter politic.

Art. 6 (1) Magistrații nu se pot servi de actele pe care le îndeplinesc în exercitarea atribuțiilor de serviciu pentru a-și exprima sau manifesta convingerile politice.

(2) Magistrații pot participa la reuniuni publice numai în măsura în care nu își exprimă în acest cadru convingeri politice.

Art. 7 Participarea, în condițiile permise de lege, a magistraților la elaborarea proiectelor de legi, regulamente, tratate sau convenții internaționale, precum și consultarea acestora cu privire la elaborarea unor proiecte nu trebuie să le afecteze independența și imparțialitatea.

CAPITOLUL III

PROMOVAREA SUPREMAȚIEI LEGII

Art. 8 Magistrații au îndatorirea de a contribui la garantarea supremației legii și a statului de drept, a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor.

Art. 9 (1) În cursul procedurii judiciare, magistrații trebuie să aibă o atitudine echidistantă, fără influențe legate de rasă, sex, religie, naționalitate, precum și de statutul socio-economic, politic și cultural al unei persoane.

(2) Magistrații au îndatorirea de a proteja egalitatea cetățenilor în fața legii, asigurându-le un tratament juridic nediscriminatoriu, de a respecta și apăra demnitatea, integritatea fizică și morală a tuturor persoanelor care participă, în orice calitate, la procedurile judiciare.

CAPITOLUL IV

IMPARȚIALITATEA MAGISTRAȚILOR

Art. 10 (1) Magistrații trebuie să fie imparțiali, în îndeplinirea atribuțiilor profesionale fiind obligați să decidă în mod obiectiv, fără subiectivism și părtinire, liberi de orice relații și influențe.

(2) Magistrații trebuie să-și îndeplinească îndatoririle cu prudență și grijă față de demnitatea instituției și a tuturor persoanelor implicate.

(3) Magistrații trebuie să se abțină de la orice comportament, act sau manifestare de natură să altereze încrederea în imparțialitatea și independența lor.

Art. 11 (1) În cazurile și condițiile prevăzute de lege ,magistrații sunt datori să se abțină și să aducă la cunoștința celor competenți să dispună cu privire la abținere.

(2) Magistratul are obligația de a informa conducerea instanței sau a parchetului în legătură cu orice situație în care există sau ar putea exista un interes de orice natură din partea sa ori a altei persoane apropiată acestuia.

Art. 12 (1) Magistraților le este permis să acorde asistență juridică în condițiile prevăzute de lege, numai în cauzele lor personale, ale ascendenților, descendenților sau soților lor, precum și ale persoanelor puse sub tutela sau curatela lor. În asemenea situații, nu le este îngăduit să se folosească de calitatea de magistrat pentru a influența soluția instanței de judecată sau a parchetului ori a crea aparența unei astfel de influențe.

(2) Relațiile de familie și sociale ale magistraților nu trebuie să influențeze soluțiile pe care le adoptă în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

CAPITOLUL V

EXERCITAREA ÎNDATORIRILOR PROFESIONALE

Art. 13 Magistrații sunt chemați să-și îndeplinească cu competență și corectitudine îndatoririle profesionale ce le revin și să-și respecte obligațiile cu caracter administrativ stabilite prin legi, regulamente și ordine de serviciu.

Art. 14 Magistrații sunt datori să depună diligența necesară în vederea îndeplinirii cu celeritate, cu respectarea termenelor legale, iar în cazul în care legea nu prevede, înăuntrul unor termene rezonabile, a lucrărilor care le revin, conform repartizării.

Art. 15 Magistrații trebuie să impună ordine și solemnitate în timpul soluționării cauzelor și să adopte o atitudine demnă, civilizată și imparțială

față de părți, avocați, martori, experți ori alte persoane și să solicite acestora un comportament adecvat.

Art. 16 (1) Magistrații au obligația de a nu dezvălui sau folosi pentru alte scopuri decât cele legate direct de exercitarea profesiei informațiile pe care le-au obținut în această calitate.

(2) În cazul în care, potrivit legii, lucrările au un caracter confidențial, magistrații sunt obligați să păstreze materialele respective în incinta instanței sau parchetului și să nu permită consultarea lor decât în cadrul prevăzut de lege și regulament.

Art. 17 Magistrații sunt obligați să folosească resursele și mijloacele materiale care le sunt puse la dispoziție, conform destinației lor, exclusiv în interesul instanțelor și parchetelor.

Art.18 Magistrații au îndatorirea de a se preocupa în mod constant de actualizarea cunoștințelor profesionale și de menținerea lor la un nivel corespunzător de competență profesională.

Art.19 (1) În exercitarea funcțiilor de conducere, magistrații trebuie să se preocupe de organizarea activității personalului, să manifeste inițiativă și spirit de responsabilitate. În luarea deciziilor, ei trebuie să acorde întotdeauna prioritate intereselor instanței, respectiv ale parchetului și bunei administrări a justiției.

(2) Magistrații cu funcții de conducere nu pot folosi prerogativele pe care le au pentru a interveni în desfășurarea proceselor aflate în curs de soluționare.

CAPITOLUL VI

DEMNITATEA ȘI ONOAREA PROFESIEI DE MAGISTRAT

Art. 20 (1) Atât în exercitarea atribuțiilor profesionale cât și în afara acestora, magistrații sunt datori să se abțină de la orice acte sau fapte de natură să compromită demnitatea lor în funcție și în societate.

(2) Magistrații trebuie să apere prestigiul autorității judecătorești și să întărească încrederea publică în integritatea și imparțialitatea acestora printr-un comportament adecvat în relațiile cu justițiabilii, cu colegii, cu reprezentanții celorlalte organe ale statului, cu întregul corp social.

Art. 21 Magistraților nu le este îngăduit să pretindă sau să accepte să-și rezolve interesele personale, familiale sau ale altor persoane, altfel decât în limita cadrului legal reglementat pentru toți cetățenii.

Art. 22 (1) Relațiile magistraților în cadrul colectivelor din care fac parte, trebuie să fie bazate pe respect și bună credință, indiferent de vechimea în profesie și funcția acestora.

(2) Magistrații nu își pot exprima părerea cu privire la probitatea profesională și morală a colegilor lor, cu excepția situației în care aceasta afectează imaginea justiției.

(3) Datele și informațiile cunoscute de magistrați în legătură cu aspecte grave legate de lipsa de probitate profesională ori morală a unui coleg, vor fi aduse la cunoștința Consiliului Superior al Magistraturii.

Art. 23 (1) Magistrații pot participa la elaborarea de publicații sau studii de specialitate, a unor lucrări literare ori științifice sau la emisiuni audiovizuale, cu excepția celor cu caracter politic.

(2) Informațiile privind litigiile aflate pe rolul instanței ori parchetului, precum și orice alte informații privind activitatea acestora vor fi puse la dispoziția mijloacelor de comunicare numai prin birourile de informare publică și relații cu presa, în condițiile legii.

(3) Magistrații își pot exprima public opinia privind exercitarea dreptului la replică în cazul în care prin articole de presă sau în emisiuni audiovizuale s-au făcut afirmații defăimătoare la adresa lor.

Art. 24 Magistrații nu pot desfășura acțiuni care, prin natura lor, modul de finanțare ori executare, ar putea, în orice formă, să impiezeze asupra îndeplinirii cu imparțialitate, corectitudine și în termenele legale a obligațiilor profesionale.

CAPITOLUL VII

ACTIVITĂȚI INCOMPATIBILE CU CALITATEA DE MAGISTRAT

Art. 25 (1) Magistrații nu pot cumula această calitate cu nici o altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior, care pot fi exercitate numai în condițiile legii, mai puțin funcțiile de conducere administrativă din învățământul superior.

(2) Magistrații pot participa ca formatori în cadrul Institutului Național al Magistraturii și Școlii Naționale de Grefieri în baza programului stabilit de acestea cu conducerile instanțelor sau parchetelor în care formatorii își desfășoară activitatea.

Art. 26 Magistraților le este interzisă participarea directă sau prin persoane interpușe la jocurile de tip piramidal, jocuri de noroc sau sisteme de investiții pentru care nu este asigurată transparența fondurilor în condițiile legii.